

دهزگای چاپ و بلاوکردنهوهی

زنجیره‌ی روژشنیبری

*

خاوه‌نی ئیمتیاز: شهوکه‌ت شیخ یه‌زدین

سه‌رنووسه‌ن: به‌دران شه‌همه‌د هه‌بیب

ناوونیشان:

دهزگای چاپ و بلاوکردنهوهی ئاراس، گه‌ره‌کی خانزاد، هه‌ولتیر

س. پ. ژماره: ۱

www.araspublisher.com

دیوانا

شیخ مه‌مدوح بریفکانی

دیوانا

شیخ مہمدوح بریفکانی

۱۹۱۱-۱۹۷۶ز

چاپا دووی

دگہل زیدہببون و پاککردنی

زاہد بریفکانی

بہرہف و نامادہ کریمہ بو چاپی

ناوی کتیب: دیوانا شیخ مہمدوح بریفکانی
کوکردنہوہ و نامادہ کردنی: زاہد بریفکانی
بلاوکراوہی ناراس - ژمارہ: ۱۲۹
دہرہتانی ہونہری: ناراس ٹہ کرہم
بہرگ: شکار عہفان نہقشبہندی
خوشنوسیبی بہرگ: محہمد زادہ
ہہلہگری: زاہد بریفکانی
سہرپہرشتیبی چاپ: ناوپرہحمان مہحمود
چاپی دوہم - چاپخانہی وہزارہتی پەرورده، ہہولیر - ۲۰۰۲
لہ کتیبخانہی بہرپوہہراہہتیبی گشتیبی روشنبیری و ہونہر لہ ہہولیر ژمارہ (۲۹) ی سالی
۲۰۰۲ ی دراوہتین

زاهد بریفکانی

- سال ۱۹۶۷ ل باژیرئ دهوکی ل کوردستانا باشور هاتیه سهر دونیایی.
- خوندنا سهرهتایی و ناغجی ل باژیرئ دهوکی ته‌مام کریه.
- ل زانکویا موسلی د به‌شا کیمیایی دا خوندیه.
- کومپوزسیون و ئارانژیریا گه‌له‌ک به‌ره‌مئین موزیکی یین هونه‌رمه‌ندین کورد و بیانی کریه.
- دو به‌ره‌مئین موزیکا کوردی بناقی: ئینسترومئنتالا موزیکا کوردی، ۱۹۹۸- سولاف، ۲۰۰۰، ل ئیسته‌نبولی دهرخستینه.

به‌ره‌مئین کو هه‌تا نوها داینه چاپئ:

- لاله‌شین، دیوانا شیخ مه‌مدوحی بریفکانی، به‌شا یه‌کی چاپخانا ئاپیک ستوکهولم، سوئد ۱۹۹۷.
- دیداری یار، دیوانا شیخ شه‌مه‌دینی قوتبی ئه‌خلاتی یی بریفکانی، وه‌شانین روژا نو، ستوکهولم، سوئد ۲۰۰۱، چاپا دووی ل ده‌زگای ئاراس، هه‌ولیر، ۲۰۰۲.
- زبانی کوردی، دیوانا شیخ نوره‌دینی بریفکانی، وه‌شانین روژا نو، ستوکهولم، سوئد ۲۰۰۱، چاپا دووی ل ده‌زگای ئاراس، هه‌ولیر، ۲۰۰۲.
- کوردستان، دیوانا شیخ مه‌مدوح بریفکانی، به‌شا دووی، وه‌شانین روژا نو، ستوکهولم، سوئد ۲۰۰۱، چاپا دووی ل ده‌زگای ئاراس، هه‌ولیر، ۲۰۰۲.
- الحقیقه والبیان فی ترجمه سادات بریفکان، نوسهر شیخ مه‌مدوحی بریفکانی (۱۹۶۱ز)، ژ به‌ره‌ف وئاماده‌کرنا زاهد بریفکانی یه، ستوکهولم، سوئد.

شیخ مه‌مدوح بریفکانی ددایا سالتین سیهان دا ئالا کوردی یاکو د سهرهلدانا (ناگری)، ب پیشه‌نگیا (خۆببونی) و ئیحسان نوری پاشایی ل چیایی ئاگری دسالتین (۱۹۲۷-۱۹۳۱) ان دا هاتبوکرن و ئه‌ف ئالا دوی شه‌ری دا بکارهاتی، ماقویل و شیخین وی ده‌قه‌ری ل کوردستانی باکوور دان ده‌ستئ شیخ مه‌مدوحی بریفکانی. پشترا شیخ مه‌مدوحی ئه‌و ئالا که‌سک و سوور و زهر دهریاسی کوردستانا باشوور و پیشکیشی جه‌نابی بارزانیی نه‌مر کر.

شیخ مه‌مدوحی بریفکانی د ۱۹۴۲/۱۰/۱۵ د نامه‌یه‌کی دا پیروزبایه‌یا تیه‌په‌بوونا ۱۰ سالان دسه‌ر گو‌فارا هاواری ل میر جه‌لادته‌ به‌درخانی کر، دووی نامیدا به‌حسا ئالا کوردی یا سوور و زهر دکته‌ د هه‌لبه‌ستا خوه‌یا بناقی پیروزیا جه‌ژنی و دووی گو‌فاری دا هاته وه‌شاندن. شیخ مه‌مدوحی د ۱۹۴۲ دا هه‌لبه‌ستا خوه‌یا بناقی وه‌لاتی من یان خه‌ملا کوردستانئ ژ گو‌فارا روناھی یا میر جه‌لادته‌ به‌درخانی را شاند و دووی سالتیدا به‌لاقبو. د ۱۹۵۷/۷/۵ هه‌لبه‌ستا لاله‌شین یاکو ل سهر ئازادیا کوردستانئ یه فه‌هاندیه.

«زاهد بریفکانی»

گه‌لئ مه‌ پیوستی ب زانایین خودان سه‌نگ یین مینا
شیخی هه‌نه.

هه‌ژار موکریانی ۱۹۷۱

شیخ مه‌مدوحی ئه‌خلاتی کلۆمه‌ته‌یه‌کی بلنده‌ ده‌ژوانا
کلاسیکا کوردی دا.

ره‌شید فندی ۱۹۹۸

شیخ مه‌مدوحی بریفکانی شیخی ئه‌ده‌بیاتا مه‌ یا کوردیه‌یه.

صبری بو‌تانی ۱۹۹۷

شیخ مه‌مدوح بریفکانی وه‌ک چاکه‌ فی‌سه‌کی پیشه‌نگ و
ئالا هه‌لگره‌کی ناقدار و شاره‌زایه‌کی مه‌له‌شان د مه‌یدانا
ره‌وشه‌نبیری دا ده‌یته‌ ناسین.

حافظ قاضی ۱۹۹۷

۸۲	دل برینداره
۸۴	حوسن و جهمال
۸۶	هه‌فال
۸۷	شه‌قین تاری
۸۸	غهم و دنیا
۹۰	کاروان
۹۲	ئه‌قینا مه‌مدوح
۹۳	سولین
۹۵	وه‌لاتی مه
۹۷	دل‌به‌ری دیسا
۹۹	دل‌به‌ر چ بمن نادهت
۱۰۱	پیروزیا جه‌ژنی
۱۰۲	سینور
۱۰۴	ئه‌هللی زهمانی
۱۰۵	سه‌هەر
۱۰۶	باغی جه‌ننه‌تی
۱۰۹	په‌ریشان
۱۱۰	جارنا
۱۱۰	دوینا
۱۱۰	که‌فی
۱۱۱	سیما
۱۱۱	خوه‌زی
۱۱۳	ده‌ستخه‌تا دیوانا شیخ مه‌مدوحی بریفکانی
۱۸۷	فه‌ره‌نگا بریفکانی

ناه‌رۆک

۹	پیشگوتن: زاهد بریفکانی
۱۲	پیشگوتننا به‌شی یه‌کی یا دیوانا شیخ مه‌مدوحی بریفکانی (لاله‌شین)
۱۴	بنه‌رها شیخ مه‌مدوح بریفکانی
۱۷	ژیاننامه‌یا شیخ مه‌مدوح بریفکانی
۲۰	به‌ره‌م و خه‌باتین شیخ مه‌مدوح بریفکانی
۲۵	دیتنین ره‌وشه‌نبیرین کورد ل سه‌ر شیخ مه‌مدوحی بریفکانی

هه‌له‌به‌ست

۳۹	ئیشا ولاتی
۴۱	یازدهی ئاداری
۴۲	عشقا شرینی
۴۴	گوناهیت من
۴۵	زولفتین د مه‌ست
۴۸	دل‌به‌را قامه‌ت ئه‌لیف
۵۰	ئه‌سمه‌ری
۵۱	ترسا خودایی
۵۳	لاله‌شین
۵۶	پیره قورئ
۵۷	نونا ته‌فی
۵۹	کوردستان
۶۱	هه‌وار
۶۲	گه‌لی کوردا
۶۴	ده‌ردی گران
۶۵	دا بچینه لاله‌شینئ
۶۶	هلو رابن
۶۷	ژعیراقی مه‌ دقیت
۶۹	به‌هدینان
۷۲	ته‌مه‌فا
۷۴	نازه‌نین
۷۶	خوتیا من
۷۸	جانئ جانا
۸۰	جان کیفه جوو

پيشگوتن

پشتی بزافهکا بهردهوام زیدهتر ژ پینج سالان و بئالیکاریا مالباتا شیخ ممدوحی بریفکانی من کاری دست خهتین ههلبهستین جهنابی شیخ ممدوح بریفکانی فهژینمهفه و دقې چاپی دا بناوايهکې تهکوز و تهمام پیشکیشی خوهندهفانین کورد بکه.

پشتی بیست و پینج سالان ژ کوچا داوی یا شیخ ممدوحی بریفکانی، ئەف جارا پیشی یه کو بهرهمین وی بدهستخهتې وی بخوه پوناھی دبین، پرانیا وان ژى جانی وهلات پاریزی و کوردستانتی دئافز و داگرتی نه. وههاژی خویا دبه جهنابی شیخ مروقهکې وهلات پاریز و نهتهوهخواز بویه و ئەو ستهم و زورا لسهر مللهتې کورد دهاته کرن بونه هاندر کو ئەف ههلبهست بقى جانی نهتهوايهتې یی مهزن وهرن داریژتن. خوه بی گومان دا کارتیکرنا فان ههلبهستان بیتر بت گهر ددهما خوهدا هاتبان وهشاندن لی لئیراقی ژى مینا پهچهپین دی یین وهلاتی مه رایهداران نههشتی یه بهرهمین کو جانی وهلات پاریزی ههمیز دکهن، بگهن قوناغا چاپ و وهسانی.

ژ بلی وی کو ههلبهستین شیخ ممدوحی بریفکانی خودی زمانهکې رهوان و گرامههکا دیار و بهیزه، ئەف ههلبهست مینا دریزه پیدانهکا وی قوتابخانا نیشتیمانی یا کوردستانی یا نهتهوايهتې دهیتته بهرچا، تهقی فیژى شیخ ممدوحی دههلبهستین خوهدا علمى عهروزی فراهیدی کو پرانیا وان بهحران کاملن، دگهل پاراستنا تایبهتمندی یا ههلبهستا کوردی بکار ئانی نه.

شهنگهستی ههلبهستین ممدوحی بریفکانی تهقی مهسلین نهتهوايهتې پرن ژ گهردونین تهسهووفی. ئەو نیرینا کو بهشهکې زانا لهاویر دورا خوه دنیره. ئیدی ژيانا ههژاری ژوی نیرینا نهتهوايهتې و تهسهووفی ژى شیخ بهر بخوهفه دکیشا لوماژی قی تهخا ههژار بیاغهکا مهزن دنافا ههلبهستان داگرتی یه، ئەف جانی ههنی دههموو رهوشهکې دا شیخ پی رهوو. دسال ۱۹۶۱ شیخ زیندانی بو ههم دیسا دوی رهوشی دا ژى ههلبهستین خوه ژ زیندانیان را دخوهندن. ژ بوی وی ئەف ههلبهست بین فیرا وهلات پاریزی و ههست کرن ب دوزا رهوايا گهلی کورد.

ژ بهر کو مللهتې کورد ئەو دهرفتها دیروکی یا دانان و دیارکرنا توخیب و سینورین

وهلاتی خوه نهبویه، و ژ بهر هندی کو زانایین کوردان ههست بقى مهترسیبی کرپه ههول داینه ب ری یین دی فان توخیب و سینوران پپاریزن، شیخ ممدوح بریفکانی ژى وهکه زانایهکې کوردان ئەف ری مهشانندیی ئیدی وی ژى ههلبهستین بقى ناوایی کو تیدا توخیب و باژیرین کوردستانی دیار دکت نفیسی نه. ههلبهستین ههلبهستفانین مهزنین کوردان کو شیخ ممدوح یهکه ژوانه دوی سهردهمی دا ئەرکی تومارکرنا تهفایى ئالیین ژيانی بخوفه دگرتن لوما ژى هن ههلبهست ناوایهکې جیوگرافی دستین و ههکین دن ژى ئالیین فهلسهفی و ههک مینا دیروک و فهرهنگ هاتینه فهاندن.

سهرهراپی وی کو شیخ ممدوح بریفکانی مورشدی تهریقا قادری بو، لی جانی خوه یی نهتهوايهتې وهکو کوردهک ژ نهتهوهیهکا بندهست ژبیر نه دکر و ئەف ئەرکی نهتهوی تیکلی ئەرکی خوهی ئایینی و تهسهووفی کربو و ههول ددا قی چهندي دنافا مریدین خوهدا بهلاف بکه.

شیخ ممدوحی بریفکانی شهیدایى پهیفا کوردی بو، لوما دگهیرانین خوهدا ههول ددا دهقین کوردی یین ههلبهستفان و زانایین کوردان کوم بکهت و لبر بو وان دهق و ژیدهران بگههینته چاپی کو وی وهها دهرزاند(۱):

(پیتقی یه ئەم ل ئەدیباتین خوه موقاتهبن، ههردهم دهرزا مهدا بن و ژ هندا بونی پپاریزین، دا ههردهم دهر دهست و ل بهر چاقین مهبن، چونکی گهر ئەم ژى فهقهتن ئەم ژ کوکا کولتور و ئەدیباتین خوه فهدهتن، ئەم دی خوه ژى هندا بکن.)

د بهشا یهکې یا دیوانا ههلبهستین شیخ ممدوح بریفکانی کو بناقی لالهشینی بو، ئەف ههلبهست تیدا نهبون و بو جارا پیشی دقې دیوانی دا چاپ دبن:

عشقا شرینی، گوناھیت من، دلبره قامهت ئەلیف، ترسا خودایی، پیرهقورې، نونا تهقی، کوردستان، گهلی کوردا، دهردی گران، دا بچینه لالهشینی، هلو رابن، ژعیراقی مه دقیت، طههفا، خوتییا من، توکا، ههقال، شهقین تارى، دلبر چ ب من نادهت، ئەهلی زهمانی، سهحر، باغی جهنهتی، خوهزی.

ههلبهستین بناقی:

زولفین د مهست (۲) بهیت، ئەسمه ری (۷) بهیت، ههوار (۳) بهیت، بههدینان (۶)

(۱) سوجهتا شیخ ممدوح بریفکانی یه دهرسیف دانا پرسیارا خودی ژى رازی صهبری بوتانی.

بهیت، نازەنین (٤) بهیت، دلەبرجی (٢٨) بهیت، کاروان (٢٠) بهیت، سولین (١٨) بهیت، سینور (٣) بهیت،

ئەف هەلبەستە د بەشا یەکی یا دیوانا شیخ مەمدوحی بریفکانی یاکو بناقی لالەشین بو، کیم هاتبون نقیسین دفی پرتوکی دا ب تەمامی تین چاپ کرن.

هەلبەستین بناقی:

پەریشان، جارنا، دنیا، کەفی، سیما، خوەزی، د ئورژینالا دیوانا شیخ مەمدوحی بریفکانی دا تونەبون، مە ژ سەرکانی یین جەئ ئەف هەلبەست بەدەست خستنه، لهن هەلبەستان بخووە سەرکانیا هەلبەستان هاتیه نقیسین.

زاهد شیخ مەمدوح بریفکانی

گولانا ٢٠٠٠ کوردستان

پیشگووتنا بەشی یەکی یا دیوانا شیخ مەمدوحی بریفکانی لالەشین

خوەندەفانی هیژا، من د فی پرتوکی دا، بەس هەندەک ژ هەلبەستین شاعری بناق و دەنگ شیخ مەمدوح بریفکانی بە لافکرنه. ئەف هەلبەست ژ روژنامەیا هاوکاری، بزاق، برایەتی و کوۆفارا هاوار و روژناهی و پرتووکا هۆزانفانیت کورد یا صادق بەهائەددین ئامیدی و دەستنقیسا ئیحسان بریفکانی و ژ کاسیتا دەنگی شیخ مەمدوحی بخووە یا کو بەری وەفاتا خووە ب پوژەکی ل بەغدايي، ل مالا کورجی خووە عەبدولسەلامی توۆمار کربوو و هەروەسا ژ دەستنقیسا رەشید فندی کو هەلبەستا یازدە ی ئاداری ژ زاردەفی شیخی بخووە نقیسیبوو هاتنه وەرگرتن.

خووە هەلبەستین شیخ مەمدوحی ب دەستخەتا وی بخووە هەنە، لی مخابن، هیش دەرفەتا ب دەستخستن و چاپکرنا وان بەدەست من قە نەهاتیه. دبه کو دقان هەلبەستین بەری نوکە وەشیایی دا شاشی هاتبە کرن، لی ژبەر نەبوونا دەستنقیسا وی د دەستین من دا، ئەز نەشیام وان هەموو شاشیان راست بکم، لی من و لگۆر پیچیبوونا خووە و هاریکاریا دایکا خووە هەولدايه کو شاشیان راست بکم و شعری وی یین د دەست من دا بدورستی بگەهینم بەر دەستین هەوە یین هیژا.

گەلەک شاعر هەنە کو دقادا هەلبەستفانی دا خودان پیچیبوونین بلندن و ئافراننن وان یین شعری یین بوهادار و پری جوانی و شیانا شعری هەنە لی مخابن کو بەرەمەین وان یین چاپکری نین و ژ بەر هندی ژی هایا خوەندەفانی کورد، ب ئاوايهکی باش، ژی نینه. مەبەستا من ژ بە لافکرنا فی پرتوکی ئەووە کو ئالیی شیخ مەمدوحی یی هەلبەستفان و هەستدار، جیهانا وی یا تژی ئەقین و سووفیتی و وەلاتپاریزی، شیخی خووە کوردی ئاخیف دەینم بەر چاقان.

خووە بی گومان، دا کارتیکرنا فان هەلبەستان پیتربت ئەگەر د دەما خووە دا هاتبان وەشاندن، لی هەر وەکی ئەم هەموو دزانن ل عیراقی ژی، مینا ل پارچەیین دی یین وەلاتی مە، حکومەتین دەستەلاتدار ری نەدان چاپکرن و وەشاندا بەرەمەین ئەدەبی، یین کو ب جانی وەلاتپاریزی و کوردستانی د ئافز و داگری بوون، و ژ وان هەلبەستان. د سەر هندی را ژی چەند هەلبەستین شاعری نەمر د چەند روژنامە و کوۆاران دا و د رادیویا کوردی یا عیراقی دا هاتبوون بە لافکرن.

هروهسا د رۆژنامه‌یا وهلات یا ۲۲-۲۸ شوباتا ۱۹۹۲، ههژمارا ۱۲، یا کۆفارا نووده‌می یا سالا ۱۹۹۴، و د کۆفارا کاروان و بهیان و رۆشنبیری د ل سهر بریفکانی هاتیه نقیسن و ههلبه‌ست یان پارچه ههلبه‌ستین وی تی دا هاتنه وه‌شاندن.

ژ بلی ژینه‌نیگارا شیخ مه‌مدوحی یا کو پشتی فی پیشگۆتنی دهیت، ئەز ژیاننامه‌یا شیخ نوره‌ددینی بریفکانی یا کو شیخ مه‌مدوحی د وهختی خوه دا ژ عه‌بدولره‌قیب یوسفی را هنارتبوو و وی ژی د پرتووکا خوه "دیوانا کرمانجی" دا وه‌شاندبوو، دگهل ده‌ستخه‌تا شیخ زهینه‌لعابدینی ل سهر شیخ شه‌مه‌سه‌ددینی قوتب و شیخ نوره‌ددینی بریفکانی و چاوا دامه‌زاندنا ریچا سۆفیتی ل بریفکانی کو وی ژ زارده‌فی شیخ مه‌مدوحی وه‌رگرتبوو، هه‌ر دفی پرتووکا دا به‌لاف دکم. مه‌به‌ست ژ فی ژی پیتر و چیتر ناسکرنا شیخی شاعر و مالبات و ریچا ویه.

ئەز دخوازم لقیده‌ری دیاربکم کو ژبلی هه‌لبه‌ستقه‌هاندنی، هه‌روهسا شیخ مه‌مدوحی فه‌ره‌ه‌نگه‌کا کوردی عه‌ره‌بی چیکر بوو، ئەز مژوولی ئاماده‌کرنا ویمه. ئەز هه‌ر د فی پرتووکا دا وینه‌یین بریفکانی و شیخین بریفکانی دگهل ده‌ستخه‌تین هه‌لبه‌ستین بریفکانی و هه‌روهسا سه‌جه‌ره‌یا مالباتا بریفکان یا کو شیخ مه‌مدوحی بخوه ئاماده‌کری به‌لاف دکم. به‌ره‌مه‌کا دی ژی یا شیخ مه‌مدوحی کو نه‌هاتیه وه‌شاندن، لسه‌ر مالباتا شیخین بریفکان بنافی (الحقیقه والبیان فی ترجمه سادات بریفکان) کو ژوی ده‌ست پیده‌که هه‌تا کو دگه‌هه‌ باپیرین وی یین هه‌ری دوور لبه‌ر ده‌ستین منه و ژبو چاپی ئاماده‌دکم.

هی‌قیدارم کو ده‌ستنیس و هه‌لبه‌ستین ئەخلاتی هه‌میشه‌ زندی، یین ب ده‌ستخه‌تا وی بخوه، بکارین د رۆژه‌کا نه‌ دوور دا رۆناهیی بیین و خوه‌نده‌فانی کورد و چه‌زدارین ئەده‌ب و ب تایه‌تی شعرا کوردی چاقتین خوه ب دیتن و خوه‌ندنا وان کل بدن.

زاهد شیخ مه‌مدوح بریفکانی

ته‌بایخ ۱۹۹۷

بهنه‌ره‌ها

شیخ مه‌مدوح بریفکانی

(۱۳۲۸هـ-۱۹۱۱ز)- (۱۹۷۶ز)

شیخ مه‌مدوح بریفکانی کورئ شیخ موحسنی بریفکانی^(۱) (سال ۱۳۴۴هـ-۱۹۲۵ز کوچکری)، کورئ شیخ عه‌بدولجه‌باری (سال ۱۳۱۳هـ-۱۸۹۵ز کوچکری)، کورئ عه‌بدولقه‌هاری بریفکانی، کورئ عه‌بدوللایی بریفکانی (سال ۱۲۶۷هـ-۱۸۵۰ز کوچکری)، کورئ عه‌بدولجه‌باری بریفکانی (سال ۱۲۲۱هـ-۱۸۱۵ز کوچکری و ل گوندی نیتوتی هاتیه فه‌شارتن)، کورئ شیخ نوره‌ددینی^(۲) (سال ۱۱۹۵هـ-۱۷۸۰ز کوچکری)، کورئ ئەبویه‌کری (سال ۱۱۵۸هـ-۱۷۴۴ز کوچکری)، کورئ زهینه‌لعابدینی^(۳) (۱۰۳۵هـ-۱۶۲۵ز) ژدایک بوی، و سال (۱۱۱۹هـ-۱۷۰۷ز) کوچکری، کورئ شیخ شه‌مه‌سه‌ددینی قوتبی ئەخلاتی یی بریفکانی یی کول سال (۹۹۷هـ-۱۵۸۸ز) ژدایک بوی و سال (۱۰۸۵هـ-۱۶۷۴ز) ل بریفکان کوچکری^(۴).

(۱) شیخ موحسنی بریفکانی: لگور گوتنا مه‌لا موحه‌مه‌د سه‌عه‌یدی بریفکی یی دهوکی، د پرتوکا خوه‌یا بنافی (فضلاء به‌دینان)، لسه‌ر شیخ موحسنی بریفکانی وه‌ها گوتیه: شیخ موحسن کورئ شیخ عه‌بدولجه‌باری بریفکانی یی بریفکانی یه. مروقه‌کی ژ دونیایی فه‌قه‌ت و بناخه‌رتی و به‌ییاده‌تا خودی فه‌ مژول بو، لوما ژ خه‌لکی دور که‌فتبو، پر ژ خوه‌ندنا پرتوکان چه‌ز دکر بتاییه‌ت پرتوکی ئاینی، ژیی شیخ مه‌مدوحی سی سال بو ده‌ما بابی وی شیخ موحسنی مالا خوه ژ گوندی بادئ بارکری و به‌ره‌و گوندی بریفکا فه‌ چوی ولور بجه بو. شیخ موحسن هه‌تا مرنا خوه لبریفکا مایه، کورئ وی شیخ مه‌مدوح حه‌یا مرنا بابی خوه چاقتی خوه لی دکر. شیخ موحسن دناق مه‌زارگه‌ها نوری (القبه النوریه) هاتیه فه‌شارتن.

(۲) نوره‌دین: ئەف نوره‌ددینه، باپیری (شیخ نوره‌ددینی بریفکانی یه، یی کو نافداره ب زانا و هه‌لبه‌ستفانی، یی کو سال (۱۲۰۵هـ-۱۷۹۰ز) لبریفکا ژ دایک بوی و سال (۱۲۶۸هـ-۱۸۵۱ز) لبریفکا چویه به‌ر دلوقانیا خودی).

(۳) شیخ زهینولعابدین: کورئ چاری یی شیخ شه‌مه‌سه‌ددینی ئەخلاتی یه. ئەو د سه‌رده‌ما خوه‌دا قازی بو، شیخ زهینولعابدین باپیری سه‌یدی بریفکان و بنه‌مالا نوری و شیست نافدین و بنه‌مالا غه‌زالی یه. وی سی کور هه‌بون: حوسه‌ین باپیری بنه‌مالا شیست نافدین. ئەبویه‌کر باپیری بنه‌مالا بریفکان و بنه‌مالا نوری یه. غه‌زالی باپیری بنه‌مالا غه‌زالی یه.

(۴) شیخ شه‌مه‌سه‌ددینی ئەخلاتی: زانا، سوفي و هه‌لبه‌ستفانی نافداره، ژ مه‌زن و که‌نه‌کتیت سه‌رده‌ما خوه بو، ئەو ژ کوکا خو ژ باژیری ئەخلاتی یه، د سه‌رده‌ما وی دا شه‌ربو لناقبه‌را ده‌وله‌تین عوسمانی و سه‌فه‌وی، بو ئەگه‌را کافلکرنا بازاری ئەخلاتی، ئەوژی یه‌ک بو کو چبو ده‌فه‌را هه‌کاریا بو جه‌م سولتان عماده‌ددینی هه‌کاری یی کو حاکم بو له‌کاری حه‌یا سال (۱۰۴۹هـ- ۱۶۳۹ز)، ئەو دگهل کوچه‌ربونه‌کا عه‌شیرا ئەرتوشیا گه‌هشته ده‌فه‌را عه‌شیرا

کورئ عه‌بدولکه‌ریمی ئه‌خلاتی، کورئ موسایی ئه‌خلاتی، کورئ سلیمائی ئه‌خلاتی، کورئ عه‌بدولغه‌نئی ئه‌خلاتی، کورئ ئیسحاقئ ئه‌خلاتی، کورئ بابا مه‌نصورئ ئه‌خلاتی، کورئ (کمال الله والدين) شیخ حوسه‌ینئ ئه‌خلاتی یئ ناقدار یئ کو سال (۸۰۸ هـ - ۱۴۰۵ ز) ل مسرئ کوچکری^(۵)، کورئ ئه‌بولحه‌سه‌ن عه‌لی یئ خه‌له‌واتی یئ ئه‌خلاتی^(۶) یئ کو سال (۷۸۱-۱۳۷۹ ز کوچکری)، کورئ حاج نزامه‌دینئ ئه‌خلاتی کورئ ئه‌حمه‌دی ئه‌خلاتی^(۷) کورئ زه‌ینولعابدین عه‌لی یئ زوردانی یئ مووه‌حدئ

مزوریان لباشورئ کوردستانئ ل سالا (۱۶۲۰ ز) لسه‌ر ده‌ما حاکمئ ئامیدیی (سیدی خانی) و وی هفت گوند دیاری شیخی کرن ژبو به‌لافکرنا ریچا سوفیتیئ یا خه‌لوته‌ی و ته‌کیا خول بریفکا دانا.

(۵) شیخ حوسه‌ینئ ئه‌خلاتی: زانه‌یه‌کئ به‌یز بو دعلمئ (ظاهر و باطن) و لسه‌رکیشیا عالمئت زه‌مانئ خوه بو دزانینا (علم الجفر)، یئ ناقداره دناف عه‌ره‌ب و عه‌جه‌م و کوردان دا، وه‌ختئ کو زانی له‌شکه‌رین جه‌نگیزخانی بتالانئین مه‌زن ل ئیرانئ و ترکستانئ - تورانئ رادین و به‌ره‌و کوردستانئ فه‌ تین، ئه‌و دگه‌ل ۱۲ هزار بنامالان ژ مرید و دوست و مروفتین خوه (ل سالا ۷۹۰-۱۳۹۷ ز) ژ ئه‌خلاتی باردکه‌ن به‌ره‌و ولاتئ مسرئ فه‌ دچن، و لوئ دهرئ ل سالا (۸۰۸ هـ - ۱۴۰۵ ز) کوچکریه، و هه‌تا فئ سه‌رده‌می ژئ تاخه‌ک هه‌یه‌ بنافئ (حی الأخطلین) لقاهیره ته‌کیا و مه‌زارئ شیخ حوسه‌ینئ ئه‌خلاتی لئ هه‌یه، مرید و مروفتین وی بنافئ شیخ حوسه‌ینئ ئه‌خلاتی ئافا کره. (دشه‌ره‌فخانا بدلیسی د به‌شئ ئه‌خلات دا بنیره)

(۶) ئه‌بولحه‌سه‌ن عه‌لی: لسه‌ر گوتنا سه‌یدا عه‌بدولکه‌ریمی موده‌رس د پرتوکا خوه‌یا بنافئ (بنه‌ماله‌ی زانیاران) پویه‌ل ۴۳۲ نافئ ئه‌بولحه‌سه‌ن عه‌لی بقی ئاواپی نفیسی یه: سه‌ید و ئیمام و شیختئ مورشد شه‌یخولئیسلا‌م عه‌لی یئ کو سالا (۹۱۵ هـ جری) کوچکری، ئه‌ف سال مرنا کو سه‌یدا عه‌بدولکه‌ریم موده‌رس نفیسی شاشه و یا دورست: ئه‌بولحه‌سه‌ن عه‌لی یئ خه‌له‌واتی کو ریچا وی یا ئولی بو یئ ئه‌خلاتی یه، یئ کو (سال ۷۸۱-۱۳۷۹ ز کوچکریه) وه‌ک شیخ مه‌مدوحی نفیسی و دبیره ئه‌بولحه‌سه‌ن عه‌لی لسه‌ر ده‌ما شاهئ نه‌قشبه‌ندانئ ژیا‌یه و ئه‌ف شاهه سال (۷۱۹-۱۳۱۹ ز) ژ دایک بویه و ل سال (۷۹۱-۱۳۹۱ ز کوچکریه). سه‌یداعه‌بدولکه‌ریمی موده‌رس لسه‌ر سه‌جه‌ره‌یا بنه‌مالا شیخ نوره‌دینئ بریفکانئ وه‌ما نفیسی یه: ئه‌ف سه‌جه‌ره و نه‌سه‌ب لبه‌ر پرتوکا بنافئ (ارشاد السالکین فی طریق العارفین) کو یه‌ک ژ باپیرین فئ بنه‌مالا بریفکان نفیسی یه و تیدا نافین ئه‌ندامین فئ بنه‌مالئ بگشتی دانایه. شیخ مه‌مدوحی بریفکانئ ئه‌ف سه‌جه‌را نافبوری د داوییا دیوانا شیخ نوره‌دینئ بریفکانئ دانایه و ئه‌ف دیوانه یا کو شیخ مه‌مدوحی بخوه دناقبه‌را سالین (۱۹۴۰-۱۹۶۶ ز) بده‌ست خه‌تا خوه نفیسی لداویا دیوانئ ئینفورماسیونین گرنگ لسه‌ر ژدایک بون و کوچکرنا ئه‌ندامین فئ بنه‌مالئ بگشتی نفیسی نه.

(۷) سه‌ید ئه‌حمه‌دی ئه‌خلاتی: یئ ناقداره ب (باپیر و مه‌زنین سه‌یدین ئه‌خلاتی و بریفکانئ) یه‌که‌مین که‌س بو لسالا (۶۸۲-۱۲۸۳ ز) ژ هه‌مه‌دانئ بارکری و هاتیه ئه‌خلاتی ل سه‌ر گوتنا بابئ خوه ژبو به‌لافکرنا ته‌ریقه‌تا (سه‌ه‌روه‌دی)، ئه‌ف بارکرنا هان د سه‌رده‌ما سولتان تکودار کورئ هولاکوخان کورئ تول خان کورئ جه‌نگیزخانی بویه. پشتی نه‌مانا عه‌باسییا ژ

خوراسانی^(۸) یئ بوزنجی^(۹) یان (بوزنجدی) یئ هه‌مه‌دانئ یه (یئ کو سال ۶۸۵ هـ - ۱۲۸۶ ز کوچکری)، کورئ سالحئ هه‌مه‌دانئ، کورئ یوسفئ هه‌مه‌دانئ، کورئ سه‌لیم (أبو مسلم العراقي الهمداني)، کورئ یوسفئ هه‌مه‌دانئ (أبا یعقوب)^(۱۰)، کورئ ئه‌یوبی، کورئ موحه‌مه‌د یوسف (صدرالدين)، کورئ جه‌لاله‌ددین حوسه‌ین، کورئ زه‌ینولعابدین (أبو المؤيد علي شعيب) یئ کو (بزهرة و قیل بوهرة) ناقداره، کورئ جه‌عفر (أبوالحرث)، کورئ موحه‌مه‌د (أبو جعفر الرضوي)، کورئ مه‌حمودی (أبو محمد الرضوي)، کورئ ئه‌حمه‌دی (التقي، الرضوي)، کورئ عه‌بدولایی (المنتخب، الرضوي)، کورئ عه‌لیئ (المنتخب المنتقي المختار و الامام النقيب بغداد)، کورئ ئیمام جه‌عفری (الذكي المصدق)، کورئ ئیمام عه‌لی یئ هادی (العسكري) کورئ ئیمام موحه‌مه‌د جه‌وادئ، کورئ عه‌لی یئ رزا، کورئ ئیمام موسا بن کاظم (الامام موسی‌الکاظم)، کورئ ئیمام جه‌عفری (الصادق)، کورئ ئیمام موحه‌مه‌د باقرئ، کورئ ئیمام زه‌ینولعابدین عه‌لی یئ سوجاد (السوجاد)، کورئ ئیمام حوسه‌ین (رض‌الشهيد)، کورئ (فاطمه الزهراء البتول بنت محمد ﷺ).

به‌غدادئ، و هه‌روه‌ها ئه‌ییبویا.

(۸) زه‌ینولعابدین عه‌لی یئ زوردانی: یئ ناقداره بنافئ (السید الأمير الكبير الشيخ زين العابدين علی الزوردانی الهمدانی الموحد الخوراسانی) ئه‌و د سه‌رده‌ما خوه‌دا میره‌کئ مه‌زن بو، (سال ۶۸۵-۱۳۲۷ ز) چویه به‌ر دلوقانیا خوه‌دی.

(۹) بوزنجئ: گونده‌که ژ گوندین هه‌مه‌دانئ، ل ئیرانئ و دبین (بوزنجدی).

(۱۰) یوسفئ هه‌مه‌دانئ (أبی یعقوب): یئ ناقداره ببابئ یه‌عقوبی، ل سالا (۴۴۰ یان ۴۴۱ هـ - ۱۰۴۹ ز) ل بوزنجئ (فی ربیع الأول) ل بیامین کو د که‌فه دناقبه‌را (هه‌رات و نه‌عشور) هاتیه سه‌ر دونیایئ، و ل سالا (۵۳۵-۱۱۴۰ ز) پشتی کو ۹۵ سالان ژیاپی کوچکریه ول (مه‌رف) کو باژیره‌که ل خوراسانئ هاتیه فه‌شارتن. سه‌یدا د. حوسه‌ینئ خه‌لیقی ژمرا به‌حس کر، کو کورئ وی ناسیاره و بخوه ل مه‌رف دیتیه.

ئه‌ف رونکره‌ن ل سه‌ر فئ بنه‌مالئ، شیخ مه‌مدوحی بریفکانئ د داویا دیوانا شیخ نوره‌دینئ بریفکانئ دا نفیسیبون.

ژیاننامه‌یا شیخ مه‌مدوح بریفکائی

شیخ مه‌مدوح سال ۱۹۱۱ز، ل گوندی بادی یی سهر ب پاریزگه‌ها دهوکی، ژ دایک بویه. خوه‌دنا خوه ل بریفکان ل سهر دهستی ماموستای ته‌کیا گوندی مه‌لا عه‌بدولاهی ته‌تروشی ده‌سپیکریه و سی سالان لجه‌م خوه‌ندیه، پشترا چویه گوندی سپینداری لناف به‌رواری ژیریا و نیزیکی ساله‌کی ل جه‌م ماموستای گوندی مه‌لا نه‌حمه‌دی کورئ مه‌لا عه‌بدولخالقی العقري (ئاکره‌یی) خونديه. ژ وئ دهرئ ژئ چویه ته‌تروشی و ل ته‌کیا شیخی نافدار شیخ عه‌بدولره‌حمائی ته‌تروشی بنه‌جه بویه و ل سهر دهستی ماموستا حه‌جی مه‌لا نه‌حمه‌دی خوه‌ندیه. پشتی هه‌یامه‌کی ژ ته‌تروشی چویه گوندی که‌مه‌کا نیزیکی دو سالان لور ل جه‌م ماموستا حه‌جی مه‌لا عیسایئ صالحی که‌مه‌کی خونديه. پشترا چویه زاخو و ل به‌ر دهستی ماموستا مه‌لا نه‌حمه‌دی کورئ مه‌لا عه‌بدولخالقی العقري (ئاکره‌یی) خوه‌دنا مه‌یا دوازده علمان وهرگریه، و پشتی وئ فه‌گه‌ریا فه‌ گوندی بریفکا. هه‌روه‌ها ل دانیشگه‌ها (آل البیت) ل به‌غدا و ل دانیشگه‌ها (الحکه) ل نه‌جه‌فی نیزیکی دو سالان گه‌له‌ک دهرسین ئولی وهرگریه.

سال ۱۹۲۳ کچا شیخ ئیبراهیمی حه‌قی یی نه‌قشبه‌ندی ماره‌کر و سی سالان ئو و کابانیا خوه ل گوندی شیخ ئیبراهیمی مانه. پاشی ژ وئ دهرئ چوون و ل باژیری دهوکی بنه‌جه بون. سال ۱۹۲۸ کچا یوسف پاشایی، خویشکا حازم به‌گی ل زاخو ماره‌گریه. سال ۱۹۵۴ کچا مه‌لا مه‌حمه‌دی کورئ عه‌بدولخالقی العقري (ئاکره‌یی) سه‌یدا و پیشنفیژئ مزگه‌فتا مه‌زن ل دهوکی ماره‌گریه. شیخ مه‌مدوح دوجارا چویه حه‌جی. ل ۱۱ نیسانا ۱۹۷۶ شیخ مه‌مدوح ل به‌غدایی چوو به‌ر دلوفانیا خودی و ل گورستانا دهوکی هاته فه‌شارتن. ناقبری یازده کور و پینج کچ لپاش خوه هشتن، ناقین کورین وی نه‌فن: **نوری، نه‌حمه‌د، موئه‌یه‌د، عه‌بدولسه‌لام، موحه‌مه‌د، عه‌بدولقادر، موحسن، ئیحسان، عه‌دنان، زاهد، عزه‌دین.**

سال ۱۹۷۰ به‌شداری کونگره‌یا نفیسه‌فانین کورد بویه، کول ۲۳ خزیرانی ل به‌غدایی هاتبوو لدارخستن، شیخ مه‌مدوحی ۲۸ دهنگ ژ هه‌ژمارا ۷۷ دهنگان ستانن و بوو نه‌ندامی کومیته‌یا ریقه‌به‌ر یا یه‌کی‌تیی. پشتی کو تایی یه‌که‌تیا نفیسه‌فانین کورد ل دهوکی دامه‌زرای، ناقبری بوو یه‌که‌مین سه‌روکی وئ. هه‌روه‌ها شیخ مه‌مدوح بو نه‌ندامی (کوری زانیاری کورد).

ناقبری د هه‌لبه‌ستین خوه‌دا خوه ب ته‌خلاتی (*‌) ناف دکه. هه‌وره‌ها هه‌لبه‌ستا (وه‌لاتی من) یان (خه‌ملا کوردستانی) د گوفاارا روناھی، هه‌ژمارا ۳۱ یا نیسانا ۱۹۴۳ دا هاتبوو وه‌شانن. هه‌لبه‌ستا وی (روژ بیته دهر) د هه‌ژمارا پینجه‌ی یا گوفاارا هاوار یا سال ۱۹۴۲ دا هاتبوو وه‌شانن. هه‌لبه‌ستین وی د روژنامه‌یا (برایه‌تی)، هه‌ژمارا سی یا سال ۱۹۷۰ و د هه‌ژمارا شه‌شی یا گوفاارا (نوسه‌ری کورد) یا سال ۱۹۷۲ دا و د گوفاارا کریکاران ل روژا پینج‌شه‌مبی ل ۱۰/۷/۱۹۸۶ و د گه‌له‌ک گوفاار و روژنامه‌یین دیدا هه‌لبه‌ستین وی هاتن به‌لافکرن.

هیژا بریفکائی هه‌ر ژ ل‌وینیا خوه حه‌ز ژ هه‌لبه‌ستان دکر. وی هه‌لبه‌ستین شاعرین کورد یین مه‌زن مینا مه‌لایی جزیری، نه‌حمه‌دی خانی، فه‌قی ته‌یران، باته‌یی، به‌کر به‌گی نه‌رزی، شیخ نوره‌ددینی بریفکائی، شیخ شه‌مه‌ددینی ته‌خلاتی یی بریفکائی... هتد، خوه‌ندنه و بکارتیکرنا وان خوه دایه به‌ر هه‌لبه‌ست فه‌هاندنی.

نور محه‌مه‌د لسهر ژیا نا بابی خوه شیخ مه‌مدوحی بریفکائی ب کورتی وها دبئزه: شیخ مه‌مدوح کورئ شیخ موحسینی کورئ سه‌ید عه‌بدولجه‌باری کورئ سه‌ید عه‌بدولقه‌هاری کورئ سه‌ید عه‌بدولای کورئ سه‌ید عه‌بدولجه‌باری کورئ سه‌ید نوره‌دینی کورئ سه‌ید نه‌بو به‌گری کورئ سه‌ید زه‌ینولعابدینی کورئ سه‌ید شیخ شه‌مه‌ددینی قوتبی ته‌خلاتی یی بریفکائی یه.

شیخ مه‌مدوح سال (۱۳۲۹هـ-۱۹۱۱ز) لگوندی بادی کو بسهر ناحیا دوسکیا فه‌یه هاتیه سهر دونیایی.

ژیی وی سی سال بو ده‌ما مالا وان ژ گوندی بادی هاته بارکرن بو بریفکا، ده‌ست بخوه‌ندا قورئانی کر ده‌ما ژیی وی حه‌فت سال بو. دهرسین ئولی لبریفکا وهرگرتن و هه‌روه‌ها لدهوکی لجه‌م مه‌لا عه‌بدولایی ته‌تروشی و لشوشی لجه‌م مه‌لا نه‌حمه‌دی صورانی و لسپینداری و ته‌تروشی لجه‌م سه‌ید نه‌حمه‌دی دهرگه‌لی و

لموصلی لجه‌م فه‌تتاج ته‌فه‌ندی ول بیسپنی لجه‌م شیخ نه‌سره‌دینی خوه‌ندیه، پشترا فه‌گریا زاخو لجه‌م مه‌لا یونسی خوه‌ندیه و پشترا لبریفکا لجه‌م مه‌لا مه‌حمه‌د عه‌بدولخالقی ئاکره‌یی (العقري) و ل گه‌رماقا لجه‌م شیخ ضیا نه‌ددینی و پشترا دیسا بارکر بو زاخو لجه‌م سه‌یدا مه‌لا نه‌حمه‌دی ئاکره‌یی (العقري) حه‌تا کو خوه‌دنا خوه

(*‌) ته‌خلاتی: نازنائی شعری یی شیخ مه‌مدوحی بریفکائی یه. خه‌لات یان ته‌خلات ناقی باژیره‌کی یه لکوردستانا باکور. شیخ مه‌مدوح بخوه ژ بنه‌مالا شیخ نه‌حمه‌دی ته‌خلاتی یه.

بگشت ئینای لسا ۱۹۳۱ز پشترا فهگه‌ریا گوندی بریفکا ودهست ب کاری ماموستاتی کر .

شیخ مه‌مدوحی بریفکانی لبه‌غدا ئیفارا روژا شه‌می ل ۱۰/۴/۱۹۷۶ ژبه‌ر راوستانا دلای وی چووپه به‌ر دلوقانیا خودی و زاروک و مروف و دوستین وی لاشی وی یی پیروز ژ به‌غدا ئانینه باژاری دهوکی بنه‌جهی مالا وی و لمه‌زارگه‌ها دهوکی یی مه‌زن لجه‌م گوری صبغه الله یی مفتی هاته فه‌شارتن، خودی ژی رازی بت .

وه‌رگرتنا ئیجازا ته‌ریقه‌تا قادری(*)

لگور ئیمام موحه‌ممه‌د رزوانی یی کو دناقبه‌را سال (۱۲۶۹-۱۳۵۷هـ) ژبای، و د پرتوکا خوه‌یا بناقی (آداب الأخلاق) یا کو مه‌حفوز موحه‌ممه‌د عومه‌ر به‌گی عه‌ببایی ل سالا (۱۴۰۲-۱۹۸۱ز) لچاپخانا الجمهور لموسلی چاپ کری، وه‌ها لسه‌ر شیخ مه‌مدوحی بریفکانی گوته‌: پشتی کو شیخ مه‌مدوحی ئیجازا دوانزده علمی لسه‌ر دهستی شیخ و مه‌لا ئه‌حمه‌دی موده‌رس (العقرب) وه‌رگرتی، هه‌ر وی سالی ئیجازا ته‌ریقا قادری ژ دهستی شیخ موحه‌ممه‌د رزوانی وه‌رگرت. شیخ ئه‌حمه‌دی حه‌ببار دبیره شیخ مه‌مدوحی لگور وی ئیجازا کو ژ شیخ موحه‌ممه‌د رزوانی وه‌رگرتی و ژ چه‌ند هامشین (دلایل الخیرات) ... هتد (ئیجازا ته‌ریقه‌تا قادری دا من).

به‌ره‌هم و خه‌باتین شیخ مه‌مدوح بریفکانی

- ۱- لاله‌شین: به‌شا یه‌کی یا دیوانا هه‌لبه‌ستین شیخ مه‌مدوحی بریفکانی، ژ کومکرن و ئاماده‌کرنا زاهد بریفکانی، چاپخانا ئاپیک، ستوکه‌ولم، سوید، ۱۹۹۷ .
- ۲- فه‌ره‌نگا بریفکانی: جارا پیشی وه‌ک بره‌ک د به‌شا یه‌کی یا دیوانا وی هاتیه چاپکرن، ئورژینالا وی دسالا ۱۹۵۰ی دا هاتیه نفی‌سین. فه‌ره‌نگ بکوردی-عه‌ره‌بی یه، شیخ مه‌مدوحی په‌یقین کوردی هه‌م به‌لفابی یا عه‌ره‌بی، هه‌م به‌لفابی یا لاتینی یا کوردی نفیسی نه .
- ۳- دیوانا شیخ نوره‌دین بریفکانی: شیخ مه‌مدوحی د ناقبه‌را سال (۱۹۴۰-۱۹۶۶ز) کومکریه، زاهد بریفکانی به‌ره‌ف و ئاماده‌کریه، ل وه‌شانین روژا نو، ستوکه‌ولم، سوید، ۲۰۰۱ چاپکریه .
- ۴- دیوانا شیخ شه‌مه‌دین قوتب ئه‌خلاتی یی بریفکانی: شیخ مه‌مدوحی د ناقبه‌را سال (۱۹۴۰-۱۹۶۶ز) کومکریه، زاهد بریفکانی به‌ره‌ف و ئاماده‌کریه، ل وه‌شانین روژا نو، ستوکه‌ولم، سوید ۲۰۰۱، چاپکریه .
- ۵- الحقیقة والبیات فی ترجمه‌ سادات بریفکان: ئه‌ف پرتوک بزمانی عه‌ره‌بی هاتیه نفی‌سین، راه‌کرنا سه‌جه‌ریا به‌مالا بریفکانی یه، شیخ مه‌مدوحی د سالا ۱۹۶۱ز نفیسی یه .
- ۶- پینچی و یه‌ک هه‌لبه‌ستقائین کورد: ئه‌ف خه‌باتا شیخ مه‌مدوحی ژ به‌ره‌مه‌ین ۵۱ هه‌لبه‌ستقائین کورد پیک تی .
- ۷- ژ بلی به‌ره‌مه‌ین هه‌لبه‌ستان، شیخ مه‌مدوح بریفکانی گه‌له‌ک چیروک و مه‌ته‌لوکین کوردی و گوتارین لسه‌ر دیروکا کوردی بزمانی کوردی و عه‌ره‌بی نفیسی نه . ئه‌ف به‌ره‌م لجه‌م کوری وی زاهد بریفکانی پاراستنه .
- ۸- لیسته‌یا شه‌جه‌ریا به‌مالا بریفکانیان: جارا پیشی وه‌ک بره‌کی د به‌شا یه‌کی یا دیوانا شیخ مه‌مدوحی بریفکانی دا یا کو بناقی لاله‌شین، هاتیه چاپ کرن .

(*) ئه‌م فوتوکوپیا ئورژینالا وه‌رگرتنا ئیجازا ته‌ریقه‌تا قادری یا شیخ مه‌مدوحی بریفکانی لقی ده‌ری چاپ دکن. لگور قی ئیجازی شیخ مه‌مدوحی روژا ۱۸ی مه‌ها (ذوالعقده) کو دبه روژا پینشه‌مبی سالا (۱۳۵۳هـ - ۱۹۳۴ز) ئیجازه ژ شیخ (محمد نون الرضوانی) وه‌رگرتیه .

ميرين ثاميدين بين كو لثاميدين حوكم كرنه

- ئهف ناغه لژير رويهلهكي دا د ناف فارههنگا شيخ مهمدوحى بريفكانى دا بون كو بدهست خهتى وى بخوه هاتبو نفيسين. لى دبهشا يهكي يا لالهشيني دا نههاتبون چاپ كرن، و ژبو گرنريا وئ، مه پتويست ديت كول فى دهرى چاپ بكن:
- ١- الأمير بهاءالدين: مدة حكمه ٤٥ سنة، توفي.
 - ٢- الأمير زين العابدين بن الأمير بهاءالدين.
 - ٣- الأمير سيف الدين بن الأمير زين العابدين.
 - ٤- الأمير حسن بن الأمير سيف الدين: من سنة ٨٧٥ هجرى، ١٤٧٠ ميلادى، الى سنة ٩٣٥ هجرى، مدة حكمه ٦٠ سنة، توفي
 - ٥- السلطان حسين بن الأمير حسن: من سنة ٩٣٥ هجرى الى سنة ٩٨٤ هجرى، ١٥٧٦ ميلادى، مدة حكمه ٤٩ سنة، توفي
 - ٦- الأمير قباد بك بن السلطان حسين: من سنة ٩٨٤ هجرى، ١٥٧٦ ميلادى، الى سنة ٩٨٧ هجرى.
 - ٧- بايرام (بهرام) بك بن السلطان حسين: من سنة ٩٨٧ هجرى الى سنة ٩٩٣ هجرى وفي ٩٩٤ هجرى قتل بعد سنة، مدة حكمه ٦ سنوات.
 - ٨- سيدي خان بن الأمير قباد بك: من سنة ٩٩٣ هجرى - ١٥٨٥ ميلادى، الى سنة ١٠٣٩ هجرى، مدة حكمه ٤٥ سنة. ولد في سنة ٩٨٢ هجرى وتولى الحكم على العمادية في سنة ٩٩٣ هجرى وكان عمره ١١ إحدى عشرة سنة، وتوفي سنة ١٠٣٩ هجرى ودام حكمه زهاء خمسة وأربعون سنة.
 - ٩- الأمير يوسف خان: الأمير يوسف خان ١٠٣٩ هجرى والقي القبض عليه من قبل الملك أحمد پاشا وسجنه في سجن دياربكر، وثم في سنة ١٠٤٨ هجرى أطلق سراحه.
 - ١٠- الأمير قباد بك: وأظن أنه ابن الأمير يوسف خان، أبوه كان حاكماً للعمادية سنة ١٠٤٨ هجرى، وقد دام حكمه أكثر من ٢٣ سنة حيث دام الى سنة ١٠٧١ هجرى، ١٦٦٠ ميلادى، حكمه على العمادية.
 - ١١- قباد پاشا: من سنة ١١١٢ هجرى، ١٧٠١ ميلادى.
 - ١٢- الأمير عثمان پاشا: كان حاكماً في سنة ١١٢٠ هجرى.
 - ١٣- الأمير بارام (بهرام) الكبير بن زبير پاشا بن قباد پاشا ابن الأمير سعيد خان بن السلطان حسين: من سنة ١١٣٨ هجرى، ١٧٢٣ ميلادى، الى سنة ١١٨١ هجرى، ١٧٦٧ ميلادى، مدة حكمه ٤٤ سنة، توفي.
 - ١٤- الأمير أسماعيل پاشا بن بارام بك الكبير: من سنة ١١٨١ هجرى، ١٧٦٧ ميلادى، الى سنة ١٢١٣ هجرى، ١٧٩٦ ميلادى، مدة حكمه ٣٢ سنة، توفي.
 - ١٥- مرادخان بن أسماعيل پاشا: من سنة ١٢١٣ هجرى، ١٧٩٦ ميلادى، الى سنة ١٢١٨ هجرى، ١٨٠٣ ميلادى، سجنه عشيرة المزوري.
 - ١٦- قباد پاشا بن أسماعيل پاشا: من سنة ١٢١٨ هجرى، ١٨٠٣ ميلادى، الى سنة ١٢١٩ هجرى، مدة

حكمه سنة واحدة، توفي.

- ١٧- عادل پاشا: من سنة ١٢٢٠ هجرى، ١٨٠٥ ميلادى، الى سنة ١٢٢٣ هجرى، ١٨٠٨ ميلادى، مدة حكمه ٣ سنوات، توفي.
- ١٨- زبير پاشا أخ عادل پاشا: من سنة ١٢٢٣ هجرى، ١٨٠٨ ميلادى الى سنة ١٢٣٢ هجرى، مدة حكمه ٩ سنوات.
- ١٩- سعيد پاشا: (ارتفع من حاكمية زاخو الى حاكمية عمادية) من سنة ١٢٣٢ هجرى الى سنة ١٢٤٨ هجرى.
- ٢٠- سعيد پاشا: من سنة ١٢٤٩ هجرى الى سنة ١٢٥٩ هجرى.

ليستهيا ههلبهستفانين كورد بين كو شيخ مهمدوح بريفكاني بهرهمين وان
جفانديبون. ژبو چاپي، نهف ليسته ژ بهر دهست خهتي شيخ مهمدوح بريفكاني بخوه
هاتيه نفتيسين. وي چاوا ريز كرينه، مهژي بوي ناوايي دانان

- ۱- أحمد الخاني
- ۲- أحمد الجزيري
- ۳- فقي طيران
- ۴- ملاي باتي
- ۵- بكر بگ أرزي
- ۶- علي العمادي
- ۷- شيخ نورالدين البريفكاني
- ۸- شيخ شمس الدين القطب
- ۹- ممدوح البريفكاني الملقب (بالأخلاطي)
- ۱۰- رمضان آغا الجزري
- ۱۱- لاغر الجزري
- ۱۲- شيخ عبدالسلام الجزري
- ۱۳- شيخ عبدالرحمن الاختپه
- ۱۴- سپاپوش
- ۱۵- ساعي
- ۱۶- جگرخوين
- ۱۷- شبلي السندي
- ۱۸- عمادالدين الحكاري (حاكم الحكاري)
- ۱۹- صبوري حاكم الحكاري
- ۲۰- شيخ طاهر الشوشي
- ۲۱- شيخ أحمد الكلي رمانى
- ۲۲- خالد آغا البيسري
- ۲۳- محمد آغا البيسري
- ۲۴- خالد آغا الزيباري
- ۲۵- ملا خليل السيرتي
- ۲۶- ملا عبدالكريم الباني
- ۲۷- محمد أمين الهاللي (كويان)
- ۲۸- ماجن
- ۲۹- هجري

- ۳۰- علي حريري
- ۳۱- ميزر راست
- ۳۲- مصطفى بگ
- ۳۳- طه
- ۳۴- حمهكور
- ۳۵- خاكي
- ۳۶- حزني
- ۳۷- مهري
- ۳۸- حسني
- ۳۹- فقي أحمد الروسي (المخلص)
- ۴۰- عبدالقادر الكوئلي
- ۴۱- عبدالقادر يگگوش (مفتي سراي)
- ۴۲- ملا محمود هوسهري
- ۴۳- شيخ قدري جزري
- ۴۴- شيخ نور محمد
- ۴۵- غريب
- ۴۶- صادق
- ۴۷- مرادخان بايزيدي
- ۴۸- خان عبدال جزري
- ۴۹- مسكين
- ۵۰- سيفي هكاري
- ۵۱- نورس.

یه. کارځی وی جهی سوپاسیوی یه و شانازیوی یه. هیفیدارم پرانیا بهرهمین وی (شیخ ممدوحی) نافراندین و فهاندین، نهو ژی بکهفنه بهرچاقین خویندهفانان و کتبخانهیا کوردی پی بیته خهملاندن...

حافظ قازی

۱۹۹۶/۹/۲۹ LINZ

ههروهسا نامهیهک ژ سهیدایی هیژا سهبری بوتانی ل ساللا ۱۹۹۶ بهری بچپته بهر دلوفانیا خودی گههسته دهستی من، تیدا هیژا بوتانی ل سهر تیکهلیا د ناقبهرا خوه و شیخ ممدوح بریفکانی دا وهها رادوهسته:

سلافا و رحمت و راستی

رحمتهیی گورگولاف شیخ ممدوحی بریفکانی د نهدهبیاتا مه یا کلاسیک ده، ناقهکی گرنکه. لی مخابن ههتا نها، وهک پیدفی یه، نههاتیه ناساندن. نهو ههردهم ل پهی دهستنقیس و چافکانی یان دگهریا و دهستی خوه لی نهدمچاند، چ کهسی فیابا دشیا وان ژیدهران ببینت. نهز ل فر وهک نموونه دبیزم: رحمتهتی صادق نامیدی تبابهک ژ بابهتین پرتووکا خوه (هوزنافانیت کورد) ب نالیکاریا فان ژیدهرین شیخ ممدوحی تهمام کریه. ژ سالین شیستان فه، نهز ناگههداری فی بزافا وی بووم، چ ل باشوور و چ ل باکوور...

جارهکی من ژ تنازفه، نهژدل گوئی:

– شیخی من تو خوه پر زحمته ددی، خوه هند نهوهستینه، ما بو چ نه؟ مادهم ناهینه چاپکرن و بهلافکرن.

– ما نهز چ بکم، وی گوئ، پیدفی یه نهه ل نهدهبیاتا خوه مقاتهبن، ههردهم د هزارا مهدا بت، نهه وی ژ هندابوونی بیاریزین، دا ههردهم ژیردهست و بهرچاقین مه بت، چنکی ههگهر نهه ژی فههتن، نهه ژ کوک و نهدهبیاتا خوه فهدهتن، نهه دی خوه ژی هندا بکن.

ل بهغدا، نهز چوبوومه سههدانا وی و من ب فی ناوایی ژیرین سلافا کر:

– سلافا له سهر شیخی نهدهبیاتا مه.

وی ژی سلافا من قهدا و گوئ:

– نهستهغفیرولا، ههددی من چ یه، ته ب فی گوئنی نهز شهرمهزار کرم، چنکی

کهسهک نهشیایه و دی کهسهک نهبت ژی بشی فی نیشانی ژ (نیشانی) بستینت، شیخیتی و شاهیتی یا شیعر و شاعران ل بهژن و بالا وی هاتیه پیروژ کرن، نهز فهقی یهکی بهلنگازم ژ فهقی بین دیوانا جزیری.

نیدی نهو مایه ببیزم: نهز پر کیف خوهشم ب چاپکرن و بهلافکرنا فان ههلبهستین شیخ ممدوحی بین خوش و جوش، یان نهفان گول و کولیکین وی بین گهش و بیهن خوهش.

صبری بوتانی

۱۹۹۶/۱۰/۱۲-OSLO/NORWEC

چهند پهیفهک بو ممدوح بریفکی

سهیدایی رهشید فندی د ساللا ۱۹۹۷ ځ بهری چاپا یهکی یا دیوانا شیخ ممدوحی بریفکانی یا کو بنافی لالهشین سی ههلبهستین شیخ ممدوح بریفکانی کو ژ زاردهفی شیخی بخوه بهری مرنا وی، رهشید فندی نفیسی بون و ههتا هنگی پاراستبون، دان من. ههرسی ههلبهست ژی د لالهشین دا هاتیون چاپ کرن. پشتی چاپا لالهشین من نامهیهک ژ سهیدایی رهشید فندی کرت، تیده قالا شیخ ممدوح وهها دکه:

ههر ل گهنجاتی لدهوکی مه گوھ لی دبوو، کو شاعرهکی نافدار یی هه، بنافی شیخ ممدوح بریفکی... دهمی لسالا ۱۹۷۰ ځ، ئیکهتیا نفیسهریت کورد هاتیه دامهزراندن، هیژا شیخ ممدوح بریفکی ئیکهه کهس بوو، ژ دهوکی هاتیه داخوازکرن، و دهمی کونگری ئیکی ل خزیرانا ساللا ۱۹۷۰ ځ لبهغدا هاتیه دانان، شیخ ممدوح بریفکی، د ههلبزارتنهکا دیموکراتی دا، وهکی نهندامهک بو دهستهکا ئیداری یا مهکهزی هاته ههلبزارتن، ههروهسا لسالا پاشتر، نانهکو ۱۹۷۱ دهمی لقی دهوکی یی ئیکهتیا نفیسهریت کورد هاتیه دامهزراندن، شیخی بریفکی، وهکی سهروک بو وی لقی هاته ههلبزارتن، و مه پیکفه کار دکر. و وی بدلسوژی و زیرهکی کارځی خو نهجام ددا، و پشتی هنگی پهیوهندیپت مه روژ بو روژی موکوم دبوون، نهو وهکی سهروک بو لقی و نهژی وهک سکریتیر، و گهلهک جاران هوزانیت خوی جوان بو مه دخواندن، و سی هوزانیت خو ژی بو من خواندن و من نفیسین وهکی بیرهاتن دا لجهم من بمین نهو ژی نهفهنه (یازدهی ئاداری، شاخ و داخین وهلاتی مه،

لاله‌شین) کو هتا نوکه لجه من ماینه و بهمان نفیسینی من هیلاینه، هه‌روهسا پشتی هه‌فالینه‌کا دوم دریز مه دگه‌ل هه‌ف بوراندی و باوهریه‌کا باش لناقبه‌را مه چیبووی. جاره‌کی ل مالا شیخ مه‌مدوح بریفکانی گوته من، من دفتیت نه‌زوتو پروژیه‌کی دگه‌لنک چیکه‌ین، پروژه چی یه؟ گوته من به‌ره‌می گه‌له‌ک هوزانفانیت که‌فن هه‌یه، هتا نهو به‌لاف نه‌بوینه، نه‌ز دی خوینم و توژی ب ری نفیسا کوردی یا نوی بنقیسه، و مخابن نه‌ف به‌ره‌مه هه‌ری فه‌شارتی بیت، و مه هه‌ردووان بریارا وی کاری دا، لی مخابن سه‌روبه‌ری نه‌ساختا وی و هه‌روهسا سه‌روبه‌ری سیاسیی هنگی وه‌نه‌کر نه‌م فی کاری بکه‌ین.

هوزانیت شیخ مه‌مدوح بریفکی، د ته‌ر و نازک و جوانن، و ره‌هوانیه‌کا هونه‌ری هوزانی و شاره‌زاییا زمانی لی دیار دبیت، و نه‌و هوزانفان کلومته‌یه‌کی بلند د هوزانا کلاسیکی یا کوردی دا لقی دوماهی، و خودیکه‌کا رونه ب هوزانیت چه‌ندین هوزانفانیت کورد مینا جزیری و طه‌یران و باته‌یی و نورالدین بریفکی، و گوله‌کا بین خویش بوو، بی‌نا وان ری دهات...

عه‌بدولرهمان مزوری د روژنامه‌یا بوتان هژمارا ۸ سوپاتا ۱۹۹۲ ج د گوتارا خوه‌یا بنافی (پینجی و یه‌ک هوزانفانین کورد) دا، لسه‌ر به‌ره‌مین بریفکانی و هه‌ا دبیزه: «... هه‌لبه‌ستفانی گوربه‌هه‌شت شیخ مه‌مدوحی بریفکانی دسالتین هه‌فتیان دا بهی‌قییا لیکولین و به‌ره‌ه‌فکرن و چاپکرنی نا‌فی ۵۱ هه‌لبه‌ستفانین کورد د لیسته‌یه‌کی دا نفیساندبون. لی مخابن به‌ری کو نه‌و بگه‌هی ژه ئومیدا خوه داسکا فه‌له‌کی نیرگزا ژینا وی قورمچاندی یه. یه‌ک ژ توره‌فانیت کورد کو سود و مفا ژ فی لیسته‌یی دیتی یه و ده‌ست پی‌فقه دریز کریه، (صادق به‌هائ‌دیننی ئامیدی یه) ب ته‌فایی نه‌ف ۵۱ نا‌فین هه‌لبه‌ستفان و نفیسکارین کو د لیسته‌یی دانه، بکورمانجی یا ژورین فه‌هاندنه و به‌ره‌مین وان ل جه‌م بریفکانی هه‌بون...

پشتی چاپا به‌شا یه‌کی یا دیوانا شیخ مه‌مدوحی بریفکانی (لاله‌شین)، ژ سه‌یدا عه‌بدولرهمان مزوری نامه‌یه‌ک گه‌هسته ده‌ستی من. هیژا مزوری لسه‌ر شیخ مه‌مدوح بریفکانی و هه‌ا گوته یه:

هوزانفانی ژیهاتی شیخ مه‌مدوحی بریفکی

ده‌می هیژا و گرافی کاک زاهدی بریفکی ژ من خاستی تشته‌کی ل سه‌ر به‌حشتی مه‌مدوحی بریفکی بنقیسم، ب سه‌مه‌دی من ل باشوری کوردستانی گوتار ل سه‌ر

هوزانفانی نافیری، ب کوردی و عه‌ره‌بی به‌لا‌فکرینه، نه‌ز حیبه‌تی مام و هه‌یران! ژ لایه‌کیفه نه په‌رتوکخانا من ل فیره- نه‌لمانیا- لسه‌ر ده‌ستی منه، ژ لایه‌کی دیفه نه که‌سه‌کی وه‌سا ل فیره هه‌یه ری یه‌کی ب به‌ته به‌ره‌می بریفکی!! د سه‌ر هندی را وه‌ک سفوره‌ی ل گوور به‌رومین خو، من بریاردا نه‌وی ده‌زرا مندا بنقیسم بلا ئیک ژ سه‌دی بیت، ژ سفری چیتره!

د سالتین [شیستاندا] ده‌می نه‌ز خویندکاری قوناخا نافنجی، جارنا چافی من ب شیخ مه‌مدوحی بریفکی دکته.. به‌ژن بلند، دیم گه‌ش و سوژ و سپی، که‌فی سپی، جلک سپی، ژ سه‌ری هه‌تا بنی پیا سپی.. تو دبیزی نه‌و دو فریشتا ژ نه‌سمانی ئینایه نه‌ردی! ویگافی من [بریفکی] نه دنیاسی.

نیاسینا من و وی دزفیرته سالتین [حه‌فتی یان] ده‌می نه‌ز و نه‌و پینکفه جاره‌کی د ئی‌فاریه‌کا هوزان خاندنیدا ل ده‌وک پشکداربوین، نه‌وژی ب هه‌لکه‌تنا بیره‌اتنه‌کا دامه‌زاندنا ئیکه‌تیا نفیسه‌رین کورد بو.

وی ده‌می مالا مه ل سلیماننی بو، جارنا ده‌اتمه ده‌وکی و دچومه سه‌رادانا وی، ل سه‌ر هوزانا کوردی یا که‌فن و نو دپه‌یفین. د سه‌ردانه‌کیدا من ری پرسی، نه‌ری شیخ نورالدینی بریفکی چ لسه‌ر سه‌یدایی خو مه‌لا یه‌حیایی مزوری ته نفیسی یه...؟! گوته من: هوزانه‌کا عه‌ره‌بیا بلند ل سه‌ر نفیسی یه، رابو چو ده‌ستنقیسه‌ک ئانی و خاند، سه‌ری وی نه‌فه بو:

یارب زد فی حیاة الحیر مولانا

بحرالعلوم وقطب الدین [یحیانا]

پاشی هه‌می هوزان پی‌شکی‌شی من کر، من ری ئی‌خسته دنا‌ف به‌ره‌رین ده‌ستنقیسا دیوانا شیخ نورالدینی دا.

مه‌مدوحی بریفکی د وه‌خته‌کیدا لیسته‌یه‌کا نا‌فین [۵۱] پینجی و ئیک شاعریت کورد، نه‌وین ب کرمانجیا ژوری هوزان فه‌هاندین نفیسیبو. دگو هوزان و به‌ره‌مین وان ل جه‌م من، نه‌ز - ئانکو بریفکی - دی په‌رتوکه‌کی ل سه‌ر وان نفیسم، مخابن شالوکا قه‌ده‌ری، به‌ژنا وی یا بلند دوری، به‌ری ب گه‌هته ئارمانجی.

هیژا مه‌سعود محمد سعید بریفکی نا‌فین وی لیستی هه‌می نفیسیبون، لبه‌ک ری دابو من ری، نه‌و ده‌ستنقیسا وی د په‌رتوکخانا مندا ل ده‌وکی مایه. د گوتاره‌کیدا هه‌ر [۵۱] پینجی و ئیک شاعر د هژماره‌کا روژناما [بوتان] دا من به‌لا‌فکرینه. هه‌ک

ژوان هوزانفانا هتا نه هاتينه نياسين و ريزهك ل سهر نه هاتيه نفيسين وهك: شبليي سندی و عهليي ناميدي و خاكيي ناكراهي... هتد.

به حشتي [بريفكي] ل پرايا ده قهرين كوردستاني گه رپابو، له وان شه ره زايه كا حيل د نه زماني كورديدا هه بو. نه وي دگو: [پيفاري] نانو نه ساخي بين گران، تايين گران [الحميات].. [په لاذك] كوليكه كا رنك سورا زوزانايه.. [باغ] بژلي بابي نانو رنك، دبژن باغ زهر نانو رنك زهر.. [پالاس] كوچك و قه سره، په يه كا كوردي به نه ژنگليزي هاتي به وهرگرتن... هتد. خوشه بزاني نه حمه دي خاني بهري سي سه سالان [پالاس] د مهم و زينيدا ب كار ثاني به [م. ب. رودينكو-ب ۱۳۱] نه قه ژي راستيا بوچونين [بريفكي] خويا دكته.

[بريفكي] دگو نيكه مين هوزانا وي قه هاندي دژيي [۱۷] هه قده ساليدي بو، سهر ي وئ نه قه به:

دل بهري سهر دارا جانا خال و خهت مسكي ته ته ر

زياره تا هه ردو ره قبان هه ر وهكو نه سوهد چه جه ر

هوزانين وي مينا پرايا هوزانفانين كورد نه هاتينه كومكرن و چاپكرن... نه وين كي مين هاتينه به لافكرن نمونا هوزانين كورديين بلندن، ب نه زمانه كي سفك و ره هوان هاتينه دارستن، ميناكتن رند و جوان تيدا هاتينه گرتن، مه زيقا وان هندا ب جوش و شرينه مروف ژبه ر وهك په رندا دفری.

جهي داخي به نيكه تيا نفيسه رين كورد - تايي دهوكي كو ژ سال ۱۹۷۰ وهره هاتي به دانان، هتا نه قرو (۱۹۹۷) سميناره كي سپوي ژي بو هيژا ايان مه مدوحی بريفكي و محمد سعيد مه لا ياسين بريفكي و بو خيزانا نه قی دوماهيي خاتوين ساريا مسته فا دوسكي.. ته رخان نه كری به، نه ب هه لكه تنا ژ ديپونا وان، نه ژي ب مرنا وان!! نزانم كهنگي ژي دي باژيرفانيا [به له دي يا] دهوكي كوولان و رييان و مهيدانين باژيري ب په يكه رين وان هيژا ايان خه ملينيت...!؟

عبدالرحمن مزوري

BERLIN – ۹۷/۱۰/۱۵

مه لا موحه مه د سه عید ياسين يي بريفكاني يي دهوكي د پرتوكا خوهيا بناقي (فضلاء بهدينان) يا كو د سال ۱۹۷۰ نفيسي، وها لسهر شيخ مه مدوحی بريفكاني گوتيه:

سهيدا شيخ مه مدوحی بريفكي نه وه يي مي رخاس و ژير و ژيهاتي و يي ديار مه مدوح بناف و وه سف، خودان هسه كي ژير و نه زمانه ك ماقويل، سفه تين تاييه ت لجه م هه نه كي م دبيني د مروقه كي ديديا. نه وه يي كو دگه ل حقيقي و يي بو هفا و مفاده ر. و نه قه ژ كارين مروقين زيده موسلمانه كو دلسوز و هاريكاري خه لكی به، و نه غه ريبه ژبه ر كو خودي نه قه برزقي وي كرية. نه قه هيژايه د ده ستپيكا ژيانا خودا و د بچيكينيا خودا ده ست بخوهندنا دهر سين ئولي و بين عه ره بي لگوندی خوه بريفكا وهرگرتينه پشترا ژ وي دهری باركويه دگه ل ههك دوستين خوه دگه ريان ژبو خوهندن و وهرگرتنا دهر سين ئولي و زانستي.

پشترا بار دكه و دچه باژاري هه قليري و كويي و كه ركوكي و دمه كي لوي دهری دمينه، پشترا قه گه رايه بنه جهي خوه لدور خوهندني د ئينستيتوتين ئولي و جاميا و دهر سين تاييه ت وهرگرتينه پشترا لزاخو بنه جه بويه و لسهر ده ستی سه يادي هيژا مه لا نه حمه دي (العقري) خوهنديه يي كو كانيك زانستي بو و چرايا ره وشه نبيري بو لوي دهمي. و لجه م مه لا نه حمه دي مایه حه ياكو زانست و شهادا دوانزده علمي وهرگرتي بنيمزا سه يادي خوه مه لا نه حمه دي عه قري، و قه گه را بنه جهي خويي نه ولي و گه لهك بزانه بون و زيره كي زانستين كو د خوهندن ته فا ژ زماني عه ره بي به لاغي و فله سه في و هتد وهرگرتن.

هين د خورتينيا خودا بو و بقی زيره كي بو و ده ست بماموستاتيا ئولي كر لته كيا (نوري) شيخ نوره ديني بريفكاني و قوتابي ژ هه ر دهری لي دجه ميان و لوي دهری بو قي كاري بنه جه بو، پشترا ده ست پی كر بكمكرنا پرتوكين ژ ده ست خه ت و نفيسين كه فن، ژ هه مي لايين زانستي، و حه يا نوها ژي نه ق پرتوكخانه مایه ده ستی وي دا.

و پشتره ره وشا وي نه هيشت لبريفكا بمينه، لداويا سالين سيهان قه باركر بو باژيري دهوكي و لور بنه جه بو.

شيخ مه مدوحی ئيجازا به لافكرنا ئولي هه بو و ده ست پی كر گه ريانين وي

لدهڤرین تورکيا دست ب ئیرشادی و بلاڤکرنا ریچا قادری کر، و دوی سهردهمی دا لتورکيا ئەف کاره بی قهدهغه بو لی ژبه ژیربون و زیرهکیا خوه، شیخ مهمدوحی شیا کو بقی کاری رابیت بدزی فه لدهست پیکي و پشترا بنالیکاریا خه لکی وان دهڤهرا.

و بهندی کاری کو بنگهها فی ریچی لوی دهری دانیت. و مرید و دوست و مروقیین هاریکار ژ خوهرا پهیدا بکهت، شیخ مهمدوحی ئەو خه لک ئیخسیری شهخسیهتا خوه کرن، بزمانی خوهی رههوان و خوهش و ژ بیر و باوهریین وی یین ئولی و نهتهوايهتی ههزکرن و ئەو جهی شانازی بو بو وان، و بتایبهت کو خه لکی وان دهڤهرا پر ژ مالباتا بریفکانیا ههزکرن هیژ لسهردهما شیخ نوره دینی بریفکانی.

و بقی ئاواپی ئەف ریچا ئولی به لاقه بو به لکی هاته نوژهن کرن و پشترا شیخ مهمدوح ژ بهر رهوشا دهڤهری ژ باژاری دهوکی بارکر بهرهو باژاری موسل و پشتی دهمه کی فه گه ریاقه دهوکی. لسهری سالتین پینجی یان دا هاتیه ته عین کرن ژ لایی دائیرا ئەوقافی ل دهوکی.

زانایی ژیر شیخ مهمدوح بریفکانی پر مقاته بو لسهر ئەدهبیاتا کوردی، و د ئەدهبیاتا عه رهبی دا ژ پر ژیر بو و هه لبه ستین بزمانی کوردی و ههروهها بهخشان و چیروک گشت بزمانی کوردی نفیسی نه. هه لبه ست و چیروکین گه له ک رهوشه نبیر و هه لبه ستقانا ل جهم هه نه و گه له ک ژ دست خه تین کوردی یین که فن و قه تاز، بو نمونه دیوانا شیخ نوره دینی بریفکانی یا کو دناڤ دا شیرهت و رهوشه نبیری بو خه لکی ته سه ووفی نفیسی یه، لجهم هه نه.

ههروهها دیوانا شیخی جزیری و به رهه مین شیخ ئەحمه دی خانی و فی شیخی گه له ک به رهه مین مه زن هه نه وه ک فه رهه نگه کا کوردی دست خه ته هه تا نوها د پرتوکخانا وی دا مایه.

شیخ مهمدوحی بریفکانی کورئ شیخ موحسنی برایی شیخ نوریی بریفکانی یه. و ئەف شیخ موحسنه هه ر لبریفکا مایه و بکاری ئیرشادی نه رابویه هندی کو برایی وی یی مه زن بقی کاری رادبو.

شیخ موحسنی خو ژ خه لکی دویرخستبو ژ بو عیباده تی و خوه ندنا پرتوکین ئولی هه یا کو سال ۱۳۴۴ هیجری چویه به ر دلوقانیا خودی هه ر کورئ وی شیخ مهمدوحی چافی خوه لی دکر، شیخ موحسن د ناڤ مه زاری شیخ نوره دینی بریفکی

لبریفکا هاتیه فه شارتن، خودی ژ رازی بت. شیخ مهمدوحی بریفکانی د مه ها نیسانی د ناڤه راستا سال ۱۹۷۶ چوو به به ر دلوقانیا خودی. خودی جهی وی خوش کهت.

زاهد بریفکانی کوردستان ۲۰۰۲

تیبینی:

شیخ مهمدوحی بریفکانی د ده ستپیکا دیوانا خوه یا دست نفیس دا به ری هه لبه ستین خوه، چه ند هه لبه ستین شیخ ئەحمه دی جزیری نفیسی نه.

د ده ستپیکا هه لبه ستا جزیری یا کو (مه لایی جزیری و میر عیماده دین) داڤیژن به ره هڤ، شیخ مهمدوح بریفکانی وه ها نفیسی یه:

هذه قصیده مثلثه مشترکه بین العارف بالله الشيخ أحمد الجزیری قدس سره و بین الأمير الکبیر عمادالدین حاکم الحکاری، الذی کان حاکما فی الحکاری الی سنه ۱۰۴۹هـ - ۱۶۳۹م، الافتتاح من الشيخ أحمد رضی اللہ عنہ.

(ئەف هه لبه سته کا سی ریزی یا هه فیشکی د ناڤه را خودی ناس شیخ ئەحمه دی جزیری - قدس سره - و د ناڤه را میرئ مه زن عیماده دینی حاکمی هه کاریا، بی کو هه تا سال ۱۰۴۹ هجری - ۱۶۳۹ میلادی، ل هه کاریا حاکم بو.

شیخ مهمدوح بریفکانی

شیخ موشه پررهف شیخ ئه سعدهی خه نوولی یی بهرواری یی ئه سعهرتی ل ۲۳
موحه پررهف سال ۱۳۷۷ هجری له سهه په سننداریا شیخ مه مدوح شیخ موحسنی
بریفکانی نفیسکاری قی دیوانی وهها دبیره:

دهما چاف مه رون کر وی موبارهک، نووت و ههشت (۱)
پیکفه ئهف دونیا ته مامی، برمه بو ههروهک به ههشت

به ههشت (۲) من خواهه قهلب من گهش، لیفی من بهش وی کراند
هه وهکی نیسان بی شهش، کوم بین ئه سباب گشت

سال بون من دگو علم و هونهر ییکجاری نه مان
دیتنا وی ئه کول و ئیشان ژ من ییکجاری رشت

دورپه ئه ئه ولادی زه هراء، دورپه ئه ئه هلی عیباده
شاخ ساداتی بریفکان، بهیره قا زوزان و دهشت

ئهی موشه پررهف بهس بیژ، به کسانه له و کورت و دریز
یی کو زانابی ل نک وی، وهک به کن له و تشت و تشت.

۲۳ موحه رههه / ۱۳۷۷ هـ - ۱۹۵۷ ز

لگوندی بهرزور / سندی، زاخو

.....
(۱) نووت و ههشت لگور هه ژمارا ئه بجهدی دبه مه مدوح.

(۲) لقی دهری دناف دهست خه تا شیخ مه مدوحی بریفکانی دا بتنی پیتا «ت» تی خوهندن.

دیوانا

شیخ مہمدوح بریفکانی

ہہ لبہ ست

نیشا وولاتی

ب خودی نیشا وولاتی، داغ ژ من هودانه‌قه
ژدل دسۆژم وهکی مومی، کول و دورد جه‌میان‌ه‌قه
گهر ببینم هه‌روهکی ئه‌ردا توژی خوبخو بکه‌فی
دل د خوش بت بی گومان، ژ بی‌فیری دی رابمه‌قه
مه‌ه‌ما په‌یمان و سونده، دی بکه‌ین کو تو بژی
خه‌م نه‌کیشه روز دریشه، جاره‌ک دی له ئیته‌قه
نی‌زیکه روژا مه‌ بیت، ئالایی ره‌نگین به‌لایت
خه‌مل و په‌وشا ولاتان، ئافتاب لی بده‌ته‌قه
سه‌رنقارا سوپه‌هی، ئالا بلندکینه‌سه‌ران
ده‌نگ و ئاوازی شرین، روژی دوجا له بیته‌قه
سه‌ری سالی دی بکه‌ین، شه‌هیان و که‌یف و سه‌ما
سه‌ر بلندی گه‌ف و گور، جابا بیانیا بده‌ینه‌قه
هه‌ر دفتیت روژا مه‌بیت، ئه‌م ژ وهکی هه‌می ده‌را
بله‌شکه‌رین لاوین چه‌له‌نگ، سینوری خو بگرینه‌قه
وه‌عه‌بیت روژا مه‌بیت، ده‌ستا بده‌ین داری چه‌کا
ئا و تولان ئه‌م بخازین، که‌فنییا نی که‌ینه‌قه
بیست و پینج ملیون هه‌نه، کورد ژ ئه‌گه‌ر بی‌نه‌سه‌ریک
بس‌ه‌رفرازی دی بژین، یان جوژ خونی به‌ینه‌قه
ئه‌فرو وه‌خته خوش ده‌راقه، سپیده‌یه بی‌قا مه‌هات
رابنه‌سه‌رخو گه‌لی کوردا، ری و به‌راهیا وه ئه‌قه
پیکه‌هه‌ راوستن برا، به‌ر لسه‌رگه‌ها ناخ لخوا بده‌ن
دژمنا ژ ئه‌ردی راکه‌ن، ژین بی خوین نائی‌ته‌قه

ئه‌ف ژیانه پیکه‌هه ژانه، مرن ژزینی چی‌ت‌تره
دژمنا گوشتی مه‌ خار و هه‌ستییت مه‌ میتنه‌قه
چه‌ندی لاوین هاتیه کوشتن، سه‌ر د پی‌خسماته‌دا
ئه‌ز بو هه‌میای داغه‌دارم، بی‌ک ب بی‌ک د ناسمه‌قه
خانه‌دانن سه‌رمیان، وا لسه‌رحه‌دا ویران کرن
نازکین شوخ و شه‌پال، لسه‌ری چیا به‌ردانه‌قه
ئه‌و زکین هاتیه دراندن، بی‌بناس و ری‌کری
یان بچیک لی هاتیه سوتن، ژبیرا من ناچیته‌قه
زک ل ژنکا شه‌قکرن، بچیک بقازوخا فه‌دکرن
هیژ نه‌مرین بنبه‌رکرن، کی لکافرا کریه ئه‌قه
وه‌ک فره‌نگا له‌ کرن، سه‌د سه‌د ل زیندانا مرن
چچک ژ ژنکا فه‌تکرن، بساخی لگورا دانه‌قه
سه‌د هزار بی‌باب کرن، ئه‌وژی ژولاتی ده‌رکرن
نی‌فه‌ک لکولانا مرن، پی‌خاس و برسی مانه‌قه
به‌سه ئه‌خلاتی بی‌ژه، نووت و هه‌شت ژده‌ردا بی‌گیژه
داد و فی‌غانه‌ک ژ می‌ژه، گه‌لی کوردا رابنه‌قه

.....
فه‌ره‌ه‌نگوک:

هه‌ودان: دان سه‌ر هه‌ف. جفاندن.
جه‌ماندن: جفیان.
بی‌فیری: نه‌خوشیا تی‌فوی. نیشا گران. گرانه تا. که‌وتویی.
ئا‌فتاب: خور. روژ. تیریزا روژی.
سه‌رنقار: ئه‌لند. شه‌فه‌ق. به‌ری سپیدی.
گه‌ف و گور: بی‌منه‌ت. ژخوه رازی. پشت راست.
ده‌راق: ده‌رفه‌ت. که‌یس.
بی‌ف: ده‌رفه‌ت. فورسه‌ت. هه‌ل. که‌یس.
خسماته‌دا: دزمه‌تا ته‌دا. دریا ته‌دا. له‌پیناوی تودا. له‌پیی تودا.
نووت و هه‌شت: ل گور هه‌ژمارا ئه‌بجهدی نووت و هه‌شت (۹۸) دبه‌مه‌مدوح.

د گهريام نه زل كه هفان و ل غاران
 وهكى كـــه وين ب نالين و ههواره
 ژ دورد و فرقه تا مه حبوب و جانا
 مه دنيا پيگفه، زولمات و بخاره
 بخاري هافيته چه هفتين مه ييگسه
 كو بينا من دقه سريدا هه ساره
 ژ هجرا سه روهري، عالهم له بوري
 هزار و سي سه و پينجي و دو چاره (*)
 ته دل سوٽي ژ مه مدوحى بريفكى
 ژ سالا هه زدهيه نه قـــرو بوهاره.

.....
 (*) شيخ مه مدوحى بريفكانى لژير قى مالكا هه ليه ستى بخوه نه ف ساله نفيسى بو ١٣٥٨ هـ، كو ديه ١٩٣٨ ز.
 تيبينى: ژ بلى هه ليه ستين يازدهى ئاداري، وه لاتي مه (خه ملا كوردستانى) و لاله شين ، نافين ته فى هه ليه ستين دن ژ ئاليى زاهد بريفكانى فه هاتنه دانان.

فهره نگوک:

پيت: په لى ئاگر. پولوى ئاگر.
 عهزم: توانايى. ئيراده.
 سکون: آرام. ئارامبون.
 زان: زمان. دهم. بهيان.
 بديرم: ژيندگرم. هه لئه بژيرم.
 كه هف، غار: شكهفت.
 هزار و سي سه و پينجي و دو چاره: ١٣٥٨ هـ، كو ديه ١٩٣٨ ز.

گوناھيت من

گوناھيت من وهكى خيزى چه مانه
 مه رورهش بول حـــزورا يه زدانه
 ل شه رما رهش چهوا دى بجمه پيش وى
 چ بيژم دى چكه م، سه دجار نه مانه
 برا، ته دبیره كى لحالم بكن هوين
 ل سه ر من باره كى بى حه د گرانه
 ههرو پروژه ك ژ عمري من د چيتن
 د ترسم بمرم بى توبه مـــانه
 په شيمانم ژ وى عمري كو بوري
 نزانم دى چكه م، چه ند پروژ مه مانه
 خودى، بو خاترا قهنج و سه عيدا
 ل پاش مرنى نه كهى من پوشيمانه
 برويه ك سى بهيم نه ز ته ببينم
 ب دل خوشى بگريم، شادمانه
 هه مى دوستا دگه ل من تو عه فوكه ي
 دگه ل وا نه بكه م، شاهى و شه هانه
 خودى توبى تو دانه سه رمه ئيرو
 گوناھيت من ل بن عه فويى تو دانه
 په شيمانم ژ ده ستى من چ نايى
 چهوا چي كه م ههواره، نه ف چ ژانه
 عمر بورى نه ما وهختى غوروروى
 تو رابه له ز بكه ريكي بزانه

ته ژى بوری سهو چار سال تهمامی
 کو هیجرهت لسی سهد و شیست و سیانه
 تو له زکه ژدل، بکه توبی خه لاتی
 هه فالیت خوبه ژمیره، چ مانه
 یه قینا من ئه وه دی من عه فوکهی
 ده ما مرنی بدهی مه مدوح ئیمانیه.

فهره نگوک:

خیزی چه مان: قوما لهر روباران. زیخ و پیوی چه م و روبار.
 شادمانه: کامرانی. بهختیاری. دلخویشی. شادی.
 غورور: ژخوه رازی. نازایه تی. بویری.
 سی سهد و شیست و سیانه: ۱۳۶۳ ه، کو دبه ۱۹۴۳ ز.
 خه لاتی: نازناقی شیخ مه مدوح بریفکانی یه. ئاماژه بو خوی دهکات.

زولفین د مه ست (*)

چنگاله یی زولفین د مه ست، هافیتته خرفی (خرخی) نقلاب
 پهشتوزهیا پهروانه گهزت (کزت)، ملکى دنى لمن کر خراب
 پهشتوزهیی مالک زراف، کهرکر ل من جهرگ و هناف
 ژفی عالهمی گرتم براف، ئیخسته جهرگی من کلاب
 ئیخسته سهر دهردا برین، وهک ماهی نهو پهنگ زهر کرین
 دلفانی شهوقا ئاگرین، پهروانه مه دل بو کهباب
 پهروانه قسانی ئاگره، ههردهم ل دوری پرپر
 مرن ل نک وی خوشتره، ژینا تقی لی بکهت عتاب
 خوشتقییا گهردهن پهری، دوردانهیا نهز موشتهری
 ئیرو بو حالی من گری، وهختی گهها دهستی کتاب

وهقتی فه خاندی نهو گولی، یا سوژکری بخوینا دلی
 گو کا فه قیری بههدلی، دهستووره دابیت بی حجاب
 حجاب پهرده راکرن، زولفین سیاه (د رهش) بندا دهرن
 نه پروژ ماهی ته پرتن، خورشید ثانی پهنگ ئافتاب
 خورشیده یانی جانه نهف، نه لاسه یان دوردانه دهف
 من کو نکاری وانه نهف، بهلکی هزار پهنگه شهباب
 بهلکی هزار ته خلیته ناز، ههمی زهر فشانه لباس
 گرتم شهودی چوو مه جاز، له ورا پهری تین بی نقاب
 من دی پهری پر دهنگ و ناف، سولینهیا پهنگین و باف
 نه نیا که قهر زولف بون به لاف، بارین ژ وا مسک و کلاب
 بارین ژ وا شیرین لهبا، شههدا شهراپ و ههم نهبا
 ماری سیاه دگهل عه قرهبا، گهزتن ل من ههستی و کاب
 ماری سیاه نه بته رکرین، بدهردی نه قینی زهر کرین
 ههیرانی چاقین رهش کرین، کی دی پهری پهنگ ماهاتاب
 من دی پهری په عنا دلا، تاتا گولی که تنه ملا
 من گوته وا دیم سوژگولا، ترسم بریژین عه ذاب
 من گوته وی شیرین لهبی، برقا فهدهت ژنه نیا ته بی
 نارمانچ ل میلاکا مه بی، بهختی مه رهش کهت وهک غوراب
 بهختی ته مه دل هور نه کهی، مه ژفی خه یالی دور نه کهی
 مه مدوحی پی په نجور نه کهی، شاهین شهها عالی جه ناب.

(*) شیخ مه مدوحی بریفکانی ههک په یف ب دو ئاویان نفیسی بون، مه نهو په یف دناف ریژین
 هه لبهستی دا خسته ناف دو کفانان دا.

فهره نگوک:

چنگاله: چه نگال. نه گریجه.
 پهشتوزه: رهش نه سمهر.

په روانه: په لاتینک، په پوله، په لپه لاتینک،
په روانه گهزت: وهک په پوله نما،
کلاب: قولا ب،

براف: راوکردن.

ماهې نهو: مه ها نو، مانگی نوې، مانگی تازه.

په روانه فانی ناگره: شهیدای ناگر و سوتانه وه.

دهستور: نهمر، دستیر.

بې حجاب: ناشکرا، به ناشکرا، بې پرده.

خورشید: تاف، روژ، هتاف، خور، هتاو.

ته خلیته ناز: جوانی، جور ناز، هه زاران شیوه ناز.

زهر فشان: رهنګ زهر، رهنګ زير، زيروه شان.

نقاب: پرده، روبه ن، پيچه.

سولین: بشکوژ.

لهب: ليقف، ليو.

شهه د: شهکر، هنگفين.

نهب: نه بات، شیرینی.

سببها: رهش.

عه قره ب: دوپشک.

نهبته ر: بې زوریه ت، بې مانه وه.

رهنعا: بهژن دريژ، بالا جوان، بالا بهرز.

برق: برقین، ته یسین، بریقه دانه وه.

غوراب: قزاک، قهله رهش.

رهنجور: نه خوهش، دهرده دار، هیلاک.

شاهین شهه: شاهي شاهان.

دلبره را قامهت نهلیف (*)

دلبره را قامهت نهلیف، دوردانه یا گهردهن ز عاج
مه ل سهر که لحن سپی، ئیرو تنی مایین دوماچ
شه هدهیا که لحن سپی، دهرمانی دهردهن ژ دل
من گو دی چارهک بخازم، کال من ناکهت علاج
ههرده ما من گوته وی، دوبا شرینا من دقیت
گوته من (وی دگو) لسهر هردوو چاغا، دی بدهم بیشو خراج
نازکا من ب له تافهت، خیل و پرده وی هلاند
وی ته ماشاکر برینا مه له می، تی گرتی ساج
سهر ژ نو غونچه به با باغی بنه فشالمه فهکر
دل کره رهنګ کز ژ عشقی، سورگولا مل دانه تاج
نهف دلی هوی رهش و تاری، وی (لمه) کره فند و بهیان
دهر نکاری برهوشه نا خو، هلگرن لی شهش سراج
دلبره را من وه عده دامن، کو (دی) مه جازنی حهق بکهت
نای (نوی) دلو رابه تو شابه، سه روه ری ژین کر رهواج
سهه هزار بار شاکرم، ئیرو ژ بهلقیسا پهری
چهند خه بهردان وی دگهل من، دائینه بی سهر دیباج
مه گو دلبره نهف چ حال بو (چبو)، قهه خوشیهک مه ژته نه دی
ژی یه که بوری بغه ما (وهها)، ماهیش نه به سن نهف کلاج
دل د کو فانا ته جانا، جان بویه ههستی و راه
لهو دنالم نهز ژ عشقی، مامه بی سهرکار و باج
تو دزانی دنی، بوته ریال و بهنده نم
یارپه ریسم، مه دپشتی به ستنه زونار و خاج

من دگهل شاهي جهان، سوز و قه پار وه عده کر
 تا هبم هر بندهبم، فه رمان گهاته بکهم کراج
 فه روهرا تو لسه رمه دانی، دي بکهم تاج (فه روه) و خه لات
 دا ل بن ئه مري ته روينم، هه روه کی سيهوان (سيهوان) و تاج
 کوله يی بي قهيد و شه رت، زانم کومه مدوحه ژ دل
 عمره که بيهوده بر، ئه خلایي له و پوشمانه قاج.

() شيخ مه مدوحي بريفکاني ههک په يف ب دو ئاوايان نفيسي بون، مه ئه و په يف دناف ريژين
 هه لبه ستي دا خسته ناه دو کفانان دا.

فه ره نگرک:

دوردا نه: ددان دور. دران دور.
 عاج: ئيسي دپاني فيل که به نرخه.
 که لچ: رو. ديم. سيما.
 دوبا: شيره. شه رت.
 غونچه: بشکوژ. گولا نه بشکهفتي.
 غونچه له ب: لئف بشکوژ. لئوي وهک غونچه ي گول وايه.
 په نگ کز: لاوان. زه عيف.
 فند: مومک. چرا.
 به يان: رون. ئاشکرا. رونا هي.
 په و اج: بره و.
 بار: جار. که په ت.
 دائين: قه رزدار. ده يندار. قه رزار.
 راه: ره. ره.
 به نده: عه يد. خولام.
 زوننار: گه رده نيا فله ها. ملوانکه ي مه سيحيه کان.
 به ستن: گريدان.
 کراج: فه رمان به ر.
 فه روه ر: فه رمان. ئه مر.
 کوله: عه يد. به نده.
 بيهوده: به زايه. به فيرو. بي سه مر. بي سود.

ئه سه ري (*)

ئه سه ري سه رداري جانان، خال و خهت مسكي ته ته ر
 زياره تا هه ردو په قيبان، هه روه کی ئه سود حه جه ر
 زياره تا زولفان و خالان، واجبه يان موسته حه ب
 ئه ز ديم ئه ولا و ئه حسه ن نه زه ره، ئه نيا که فه ر
 نه زه ر ژ بو من حه لاله، فه توا توحفه و مه نه جي
 به لکی مه روا سونه ته ن، (من النبي بالنبی) خير البشر
 وه ر ته ماشا نون و دالا، که فته بن جوتي هيلالا
 عه قه ربي لسه ر ماهي بال، دن کره ف زير و زه به ر
 ئه ز ده ما چومه سه رايي، ني شه کر ره قس سه مايي
 گو فه قير وه رنه لي قايي، خه جيلم تير چون جگه ر
 تيره ک ده ما ژبالا فه رست، جه رگ و هناف لمن گرت و که ست
 بي ئاگه هم دل ما يه مه ست، فه رياد و فيغانن ژ به ر
 فه رياد ل من بوونه هزار، ماره ک مدی ژي هاته خار
 خوينا دلي من گرت و خار، هه تا کو سه لما هاته ده ر
 ماهه بون سه لوا و سه لما، شبه هه تي يا من دبال
 خهت ژ مسک و له ب شه که ر، جه به هت قه مه ر عه قه ربه ل سه ر
 خال و خهت کاتب ژ نوو، ئيعراب ل سه ر دام دام قه دا
 ئاگري عشقي (عشقا) مه هلبو، دل ژ مه مدوح بو دووکه ر.

(*) شيخ مه مدوحي بخوه کوتيه ئه فه هه لبه ستا من يا هه ري پيشي يه، و د ۱۷ ساليا خودا من
 نفيسي يه.

فه ره نگرک:

خال: نيشان.
 خهت: بري، برو، ئه برو.

مسکي ته ته: مسکي بون خوشي ناوچه‌ي تاتار. (مسک: بهنه‌کا خوشه ژ نافکا غه‌زالا دئينه دهر).

نون و دال: گلينه‌ي کالانه‌ي چاو.

دن: دنيا.

زير وزه‌به‌ر: ژير و ژور.

سه‌را: کوشک، قه‌سر.

فرياد و فيغان: هاوار و داد.

ترسا خودايي (*)

خو ژڅي خه‌وي هشييار بکه، په‌مبي ژگوه‌يت خو بينه دهر
داخازي خه‌لقی زو بده‌ي، هيشتا نه‌گوتي بيک دوسه‌ر
دولاب و چه‌رخا قي دنئ، سه‌د سه‌د وه‌کي من هاتنه سه‌ر
ئه‌وژي بناخاهي مرن، بي دهنگ و دومان بي خه‌به‌ر
ما چيدبيت هه‌ره‌و بجيت، ئەف له‌وله‌ب و چه‌رخا دنئ (روڼ)
روژا ل من بيتن نه‌جه‌ل (مرن)، ژدفننامه دنئ ئينيته دهر
هه‌چيا مه‌گوتي و مه‌کري، ئەو دنئ ل ناف چاقيت مه‌دهت
پوره‌شيبيا من وي ده‌مي، ئەز دنئ چکه‌م چ بده‌مه به‌ر
چ بده‌مه به‌ر رويي سيباه (د ره‌ش)، لباريگه‌ها وي حاڪمي
ئه‌و مه‌وقفئ هندي گران، ترسي دلي من کر دووکه‌ر
ترسا مه‌هه‌ر ژوي حاڪمي، ئەو بيژته من ئەي به‌دعه‌مه‌ل
هنده خرابي ته‌ کرن، کاني ته‌ قه‌نجي بينه‌دهر
قه‌نجي مه‌ کاني دانمه به‌ر، سه‌د ئاه و کوغان و که‌سه‌ر
شه‌رمه‌نده‌م فه‌يت و زهر، خولي سه‌ري من توز و گه‌ر
خولي سه‌ري من سه‌ده‌زار، عمري مه‌چوو بي کاروبار
وللاه ژ وي بوم شه‌رمزار، سه‌رمايي من ته‌ف بوونه شه‌ر

سه‌رمايي من بوونه گوناھ، فايدئ ل من بو روسيباه
ئه‌ز دنئ چ بيژم پادشاه، بئه‌زمانئ لال ره‌نگي د زهر
بئه‌زمانئ لال بچاقيت د شوژر، باري گران بکوته‌ک و ژور
چه‌وا ل نک وي بم حوزور، شه‌رمه‌نده‌م وللاه ژ به‌ر
شه‌رمينه‌م بي حه‌د گه‌له‌ک، گوناھ ل سه‌ر من بوون خه‌له‌ک
هه‌تا له‌ وه‌رگي‌را فه‌له‌ک، ترسم جه‌ي من بيت سه‌قه‌ر
ئه‌گه‌ر جه‌ي من ئەو بيتن، ره‌نگي ل مه‌ دنئ زهر بيتن
خولي سه‌ري مه‌ وه‌ر بيتن، داغي من ته‌ف دبن که‌سه‌ر
داغي من دنئ بن ئاه و نال، هيثيا من ره‌حمان ذولجه‌لال
چه‌ند کال و پير قه‌نجين ده‌لال، به‌لکي ل من ئەو بيتن دهر
به‌لکي کو هيثيا من بکن، باريگه‌ها شاهي مه‌زن
نازا بکه‌ت من وي ده‌مي، بيژيت ل ته‌ ئەف بون سفر
بيژيت مه‌ تو نازاکري، بو خاترا پيغه‌مه‌به‌ري
توژي فيدايي وي سه‌ري، هه‌ره تو بويه موعته‌به‌ر
هه‌ره ب گه‌هه‌ وا که‌سا، تاعه‌ت کري سوچ و مه‌سا
من تو نفيسي هه‌ر هوسا، ئەخلاتي بويه کول ب سه‌ر.

(*) شيخ مه‌مدوح بريفکاني هه‌ک په‌يف ب دو ئاوايان نفيسي بون، مه‌ ئەو په‌يف دناف ريژين
هه‌لبه‌ستئ دا خسته‌ن ناف دو کفانان دا.
فه‌ره‌نگوک:

سيباه: ره‌ش.

باريگه‌ه: باره‌گا.

به‌دعه‌مه‌ل: خراب کار. گونه‌ه کار. نه‌زان. تاوانبار.

شه‌رمه‌نده: شه‌رمزار. شه‌رمين. خه‌جاله‌ت بارم.

توز و گه‌ر: توز و خوژ. ته‌پ و توز.

سه‌رمايه: کاپيتال. په‌ري نه‌قد. رأس مال.

سه‌قه‌ر: جه‌که‌ل دوژه‌هي. جيکاييکه له جه‌هنه‌م.

موعته‌به‌ر: که‌سي کو ريژ بو بي کرتن. ريژدار. جيگاي ريژ. بروا.

لاله شین (*)

ئەز چوومە لالە شینیی، ناف ئەلکی و بلبیسا
 من دی لوی جوانەک، وەک فەنەرئ تەبیسا
 شەنگە شرین و نازک، غونچە لەبا پەلازک
 دەر حال مە جان بو گازک، ژدەردئ ئەفینئ دیسا
 من گوته وئ تو رندی، شەنگە شرین و قەندی
 ل بەر کاتوی بلندی، وەک توپئ نەبی موسا
 گو ئەز شرین شەپالم، ب قەد و خەت و خالم
 کوردستانا دەلام، کەفتیمە دەستئ پیسا
 کەفتیمە دەست نەزانا، دویربوم ژ خوندەفانا
 وەیلالە بئ خودانا، لەورا کومامە موسا
 لەورا کو ئەز دبیژم، هوی بارگران و گیژم
 رۆندکئ دخوینئ دپیژم، بو هەمکی و بلبیسا
 بو هەمکییا دنالم، هندی بخەم و خەیا
 کەسەک نەپرسی لحالم، بوم هەفگري کایسا
 بوم هەفگري نەیارا، دویربوم ژ دۆست و یارا
 دلخوش نابم چ جارا، ئەز دامە بئ نامیسا
 ئەز کانیا میرابوم، دەست گرتیا شیرابوم
 خوشتقییا کوردابوم، بەیھودە دامە پیسا
 هندی مەگەو هەوارە، یئ ئەز بریم نەیارە
 ژینا مە سار و بارە، کەسەک ل من نەپرسا
 کەسئ ژ وە نەگوتی، شەھزادا مە فروتی
 یا کەفتیە دەستئ کوتی، لازم نەمینت هوسا

لازم لوی ب پرسین، بوچی ما ئەم ب ترسین
 پیخاس و تازی و برسین، جان بو مرنئ مە ریسا
 مە ئەف جانە نەفیتن، دا دل بەرا مە بیتن
 سەر بەست دیسا بگەریتن، ل ناف باتی و پیروسا
 ناف باتییئ د ژیری، تو بنیەرە دەری ژیری
 بوچی ما تو نەمیری؟ تە ئەز دامە بدو کیسا
 تە دامە یئ بیانی، سەر شور کرن خویانی
 بەدەستئ تە ما گاقانی، گیلەمە تە کر تە لیسا
 گیلەمە خوری و ژاری، پیخاس کەتیە نزاری
 بوچی ما تو دەواری، پشتی دکیشی بوهریسا
 پشتی دکیشی ب پەنجی، هندی ب تەعب و پەنجی
 دیارە نەمیرەک قەنجی، یارا تە بر (گرت) رامیسا
 یارا تە گرتی کانئ، نەیار (خەلق) پی دکەن سەیرانئ
 تو مایە لقی کولانئ، بەری تە مال کیسا
 بلا تو ئەفرو میربای، خودان خەنجەر و کیربای
 ناف دوژمنا وەک شیربای، تە ب کوردی بنقیسا
 تە ب کوردی ئەز بخاندام، دا ل بەر تە ئەز راوەستبام
 مە ژدل گوتبا تە ئەستام، دوژمن رەفین چون لیسا
 دوژمن رەفین ژوہلاتی، ژترسا شیرئ نوی هاتی
 بو سەر بەستی لەلاتی، نوبەت چو ژدەستئ پیسا.

(*) (نەبی بال) کو بخوہ خەلکئ بئ شەبابئ یە و هن دزاروکیا خوہدا شیخ مەمدوح دیتی یە،
 ژبابئ خوہ عەمەرئ حاجی و ژ خالی خوہ یونسئ سمائیل یئ کو شیخ مەمدوح ل مالا وی
 دما، وەھا بەیستی یە و ژمرا گوت:
 دەما شیخ مەمدوح بریفکانی د سالتین پینجیان و شیتستان دا د هاتە باژاری بئ شەبابئ (ئەلکەھ)
 وئ دەمئ هەژمارەکە مەزن یا عەسکەران ل بئ شەبابئ بون. ژ بەر هندی شیخ نە دەتە

باژیری بخوه لى دجوو دناف زوزانين فى باژيرى بين كولى همبهر چيايى كاتوى نه و كانيكهكا پر خوش ل وى دهرى هه بو دگهل پر كانيكين دى. ئيدى ل سهر پشستا ههسپى دگهل مهزنين ئهلكيا گوتنه شيوخى: شيوخ ما تو دكارى ههلبهستهكى نانوها ژ مهرا بيژى ؟ ههر دوى دهمى كهچك كورد گوزك ئافى ل سهر ملى بو و بهرهو كانىي قه دجوو، شيوخ مهمدوحى جوانيا فى دبهنى و بندهستيا كوردستانى بههفرا گریدا و ئهف ههلبهستا بنافى لالهشين ههروى دهمى رست و ژوان را گوت.

ژ خوه شيوخ مهمدوح بريفكانى گهلهك جارا شيان عالمليا خوه يا ئولى پرييا ههلبهستين خوه بين ولاتپاريزى ژ بو هشيركارنا ههستا نهتهوايهتى يا گهلى كورد بكار دهينا.

ئهف ههلبهسته نمونهيهكه ههرى هيژايه بو شيوخين كورد، بين كو شيوخيتيا خوه ههتا روژا مرنا خوه ژبو پرييا كورد و كوردستانى و ژبو بلندكرنا ههستا كوردايهتيا و نههيلانا بندهستيا بكارئانينه.

شيوخ مهمدوحى بريفكانى ئهف ههلبهسته د ۱۹۵۷/۷/۵ ى دا ل زوزانين ئهلكيا فهانديه.

شيوخ مهمدوحى بريفكانى ههك پهيف ب دو ئاوايان نفيسى بون، مه ئه و پهيف دناف ريزين ههلبهستى دا خستنه ناف دو كفانان دا.

فهرههنگوك:

لالهشين: زوزانين ئهلكيانه.

ئهلكى: باژيرهكه ل كوردستانا باكور. بيت الشباب.

بلبيس: گوندهكى مهزنى ئهلكيانه.

فههر: چرا. شعله.

تهبيسا: تهيسين. برقين. ئهدرهوشاو.

رند: جوان. سپهه. خوهشك.

پهلازك: نافى كوليلكهكى يه ل زوزانان شين دببت.

كاتو: ل دهفرا ئهلكى چيايهكى ههرى بلنده.

تورى نهبى موسا: چيوى تور. چيايى تورى سيناء كو لمسرى يه.

باتى و بيروسا: دوو عهشيرين كوردانه ل كوردستانا باكور.

ههفگر: دوست. هاورى. هوگر.

كوتى: بيس. چهپه.

گيلمه: خوارنا شقان و گاغانايه.

ئهستام: گران. دژوار.

خهلاتى: ئاماژه بو خوى دهكات.

پيره قورى (*)

پيره قورى ئهز ههلاندم، له فراندن عهقل و هوش
 عمر و زى بهيهوده بورين، ههروهكى ئافين دبوش
 ئهقه بيست سالا دبيم، ئهفرو سوبه دى گههمى
 ههر بقى تاس و ههمامى، وى له بورين شهف و روش
 ههردهما پرسام ژ وى، گو ئهز تهمامى يا تهمه
 من نهزاني رهنك سهرايه، چند بچم دى بيته بوش
 يان وهكى ژنكا دورويه، ههركهسهك تى دگههيت
 ههر بو وى ماله و نزانيت، بو ههميان بهردايه كوش

پيره قورا سهدهزار سالىن بهرى، ئيرو مهدى
 وى بلباسى كهسك و سور، دل ژئهبلهها ئينايه جوش

گوته من تو بنيره من، ئهف خهمل و شاهى من ههنه (بوتهنه)
 من گو دى زى پاشكهفه، ئهى كهفنه قورا رهنك بهشوش

ئهم ژ ميژه ته دناسين، تو ئهوى پوشتا بهرى
 ته بوا حيله و ههوالا، سهه وهكى من كرنه پوش
 ته دقيت دا مه لوزورا، وى شههى رورهش بكه
 داكو ئهز ههردهم ببيرم، وهى ل من حالى نهخوش

من ژ ئهخبارا دزاني، كهس بته خوش نابتن
 كانى ئه و شاه و ئهميرين، ته كرينه ئاخ و پوش

ته بوان سوزين درهه، سهه كهس ل سهر ريكي برن
 ما تو هيقي ژمن دكهى، ئهز زى وهك وا بيمه پوشمان

من د دهستى دا ههيه، زنجيرهكا پاك و تهميز
 ئه و دكيشيت من ژ ته، ئهى لهش مرارا رو فروش

هیممه تا پیری ته ریقی، گهر ل سهر مه مدوح بتن
دی ب نه خلاتی گه هینت، مه ددها شاهی ل شوش.

(*) شیخ مه مدوحی بریفکانی ههک په یف ب دو ئاویان نفیسی بون، مه ئه و په یف دناف ریژین
هه لبهستی دا خستنه ناف دو کفانان دا.

فهره نگوک:

پیره قور: مه بهست دونیا به.

به پهوده: بی سود.

سه راب: خله تاندن. فریودان. تراویله. (جهی شینکابی و ئافی بی کو لبیا بانئ لهر چافی مروقی
خویا دکه).

ئه بله ه: تپنه گه هشتی. کاوی. گه مشو. نادان. گه مژه. بی عه قل.

جوش: شادی. خوهشی.

نوننا تهقی (*)

نوننا تهقی قهد خه ملی، ره عنا دلی دلداره خهت
وی لسه کلومهت سوژگولی، شه هدانه و دگولزاره خهت
شه هدانه و دعه مبه رفه شه، سولینه یا سیما گه شه
یان ئی گولابا بین خوه شه، لناف سومبلا سورداره خهت
سورداره ئه ف ره عنا دلا، تاتا گولی که تنه ملا
ئه ز چوم سلافا سوژگولا، سوژپه ریا سورداره خهت
سوژپه ریا من سه روه ره، دوردانه یا گه رده ن زهره
چاف به له کا ئه برو ته ره، نازک قهدا نازداره خهت
نازک قهدا گه رده ن بمور، وی ژبایا ره خ لی دسوژ
مه ی دامه و بی دهست و دوور، مه ستم بوئی دل ژاره خهت
مه ستم بوئی شه ددها زه لال، لیقین دسوژ وی (لمن) کرنه خال
رهنگی سپی شکلی ده لال، سه رخوش کرم خه مواره خهت

سه رخوش کرم دوردانه یی، ب شه ددها شرین دوبه یی
مینا ته وفا که عبه یی، گه ریام ل دور ههفت جاره خهت
گه ریام ل دورا زه مزه می، ده ما (حینا) گه هامه کولومی
سوژده مه بر لهر وی ده می، به ری رهشی گولداره خهت
به ری رهشی رهنگ نه نووه ری، بدهست و دهقی چومه سه ری
هادر نه وی دل ژمه بری، ئه ف رول من خوینداره خهت
خوینداره یانی دل به ره، تی رخوریا رهنگ ئه سمه ره
له ورا مه روح دانی سه ره، دا کهس نه بییت بی یاره خهت
دا کهس نه بییت بی یاره ناز، ئه و سه رشینا سه رفراز
من هه ر تنی ئه و بو مران، جانی بدهم یی کجاره خهت
من دانه وی ئه ف روح و دل، وهک عه نده لی بی دل ب کول
هیشتا ژ من ئه و مایه سل، گوتی ژ ته دل ساره خهت
دل ساره هه ر هو با دکهت، دا من بئه قینی ژار بکهت
داکو دلی من سار بکهت، ته جری بییا خوندکاره خهت
ته جری بییا یار برژیت، من ئی بدهستی خو بکوژیت
نابیت ژ وی دل به ژیت، تاکو هه بم هه ر یاره خهت
تاکو هه بم من ئه و شرین، ئیش و به لا شاه ی و گرین
ژخورا مه کربو خه مره قین، و للاه مه ئه و هه مواره خهت
هه مواره من ئه و سه رشه پال، نازک قهدا ئه برو هیلال (ده لال)
مه مدوحی رون کر پی خه یال، نه خلاتی له و دل ژاره خهت.

(*) شیخ مه مدوحی بریفکانی ههک په یف ب دو ئاویان نفیسی بون، مه ئه و په یف دناف ریژین
هه لبهستی دا خستنه ناف دو کفانان دا.

فهره نگوک:

کولومهت: (کولم: لام. گپ. هناروک. گونا).

سهرور: سهردار.
باده: شهرباب. قين. مهی.
تيرخوژ: تيرروناهی. رهنگ نهسمه.
هادر: دگافی دا. بيکسه. دملدهست.

کوردستان

مه کوردستان گهلهک دفتين، چ جا تهرکا وئ ئەم ناکهين
ئهگه ر بيقا مه لي بيتن، ئەمى تولين كهفن راکهين
ئهگه ر نهمرين ئەمى بينين، کول و دهردين خو دهرئين
دگه ل دوژمن بکول و کينين، چيا (ئهوا) بورى ژ بير ناکهين
ژ بير ناکهين ئەوا بورى، وهكى دوژمن دکر زورى
ئهگه ر جاني بکهين گورى، ژ نوو پاش بهندهيى ناکهين
ژ نوو پاش ئەف روح و جانه، مه دهست ژئ ششت و بهردانه
ل سه ر دوژمن مه فهرمانه، ههيا تولين كهفن راکهين
ههيا تولين هزار سالي، نههيلين بو كهسى خالي
خو قورتال كهين ژ في حالي، نهيارا ژفي جهی راکهين
نهيارين خو ئەمى ئينين، وهكى تويلا رهزىل خوئين
بشهقا ژ قهلهعا دهرئينين، ب زنجيرا گرين داکهين
ب زنجيران و سهنجورا، ئەمى كيشينه سه ر گورا
پاقرکهين فان رهخو دورا، سهري خو لناف دنئ راکهين
سهري خو دئ بکهين بالا، قهئينين پوستهم و زالا
قهكهين تولين د عهبدالا، ژنو کوشتييين بهري راکهين
ژنو کوشتييين بهري (زيلا) خازين، بو هيزاني (بارزاني) نهجم و تازين

لهوا هنده بکول و گازين، چ جا ئاهان ژ بير ناکهين
چ جا ئهين خو ناهيلين، روژا جهنگي فند و فيلين
ئهمى ديسا دنئ شيلين، ههتا کوردا ژ دل شاكين
ههتا کوردا بکهين سهروه، ل سه ر عالم بکهين كيشوهر
ل ديواني بکهين دل بهر، ژ روژي بهيرهقا راکهين
ژ روژي بهيرهقا مييرا، ههئينين لسه سهري شيرا
بکهين كهيف و سهما قيرا، هيزان و ديرسى شاكهين
هيزان و ديرسى بينين، ب زيرنافي بره شينين
ديسا پالوي ب خهملينين، ل وي كهسك و زهرا راکهين
ل وي كهسك و زهرا و سوورا، بکهين رهوشه ل سينورا
قهئينين دل مري و کورا، ب سهربهستي خو نازاکهين
ب سهربهستي ب نازادي، ب دلخوشي ب دلشادي (*)
وهن کرمانجي ئەخلاتي، دا کوردستاني ئاڤاڪهين.

.....

(*) شيخ مهمدوحى بريفكاني بخوه ئەف ريز ب دوو ئاوايان نقيساندنه، ئاوايي دن ئەفهيه:
ب سهربهستي ب نازادي، گهلي کرمانجين ئەخلاتي (دل پاتي)
ب دلخوشي ب دلشادي، وهن دا واني ئاڤاڪهين.

ههروهها شيخ مهمدوحى هههك پهيف ب دو ئاوايان نقيسى بون، مه ئەو پهيف دناف ريزين
ههلبهستي دا خستنه ناف دو کفانان دا.

فهرههنگوک:

بيف: دهرهت. فورسهت. كهيس.

بهنده: عهبد. كوله.

قورتال: خلاسكرى. رهها. نازاد.

تويل، تول: كوچك. توله. سهگ.

فند و فيل: فرت و فيل. خاپينوك. حيله.

كيشوهر: ولات. نيشتييمان.

بهيرهق: ئالا. پهرچهم.

ههوار

هه‌ی هه‌وار هه‌وار هه‌وار، دنیا هه‌می له‌بو نه‌یار
 رابنه سه‌رخو گه‌لی کوردا، دوژمنا گوشتی مه‌خار
 شین و بانگین و هه‌واره، قیروگازی تیت ژوه‌لات
 داد و فیغانین مه‌ کوردا، وی له‌ بونه سه‌دهزار (۱)

هنده ژاری و به‌نده‌واری، بسه‌رمه‌را پورین برا
 مانه به‌سه‌ گه‌لی کوردا، ئەف ژیاننا سار و بار
 بوچی ما ئەم نه‌مروفتین، خو نه ئەم دار و به‌رین
 حه‌ق مه‌ نینه د ژیانن، ئەی بی مروه‌ت ئەی نه‌یار (۲)
 هنده ساله ئەم دبیزین، عه‌ره‌ب و تورک و عه‌جه‌م (۳)
 ئەو دگه‌ل ئیمه‌ نه‌یارن، بو نه‌یارا پشت و کار

بیست و پینج ملیون د دیرن، ئەم هه‌می کوردن خو‌ری
 مانه عاره ئەم بمینین، لهن ته‌پ و ده‌ستین نه‌یار
 په‌له‌وان و گه‌نج بلابین، شیره‌میر دئ وهرنه پیش
 دوژمین ته‌اتن دیلانی، تیله‌شور کانی هه‌وار

مسرییا دیسا به‌ه‌ژینن، فا کولا ده‌رمان بکه‌ن
 جانی دوژمنا بسوژن، بکه‌له‌ین وه‌ک ژه‌هری مار
 هوین هه‌می پیکفه‌ بته‌بایی، ده‌ست بدن داری چه‌کان
 دوژمنا ژه‌ردی خو‌ه راکن، ژین بی خوین نابیته یار

قه‌یره‌کی بده‌نه گری، نه‌هری و پالو دئ قه‌ژین (۴)
 دیرسم و بارزانی قیکرا، ژگه‌لی زیلا بینه خوار (۵)

سه‌ربخو ئازادی رینن، لقی جهی سه‌ربه‌ست بژین (۶)
 لسه‌ر روی و دفنا نه‌یارا، دانه‌وانی خونده‌کار

ئالایی رهنگین هه‌لینن، قی جهی پی شاه بکه‌ن
 که‌سک و سو‌را لی به‌ه‌ژینن، روژی نه‌فروزه به‌ار
 روژ ل بی‌راقی هه‌لینن، رون بکه‌ن داغ و چیان (۷)
 داکو ئەخلاتی بژیتن، سه‌ربخو دلشاد و یار (۸)

.....
 شیخ مه‌مدوح بریفکانی بخوه ئەف ریز ب دوو ئاویان نقتیسی نه. ئاوی پی دن ئەفه‌یه:

- (۱) دژمنا گرتی جهی مه، هه‌ی هه‌وار هه‌وار هه‌وار
- (۲) کانی حه‌قی مه دژیانن، ئەی بی مروه‌ت ئەی نه‌یار
- (۳) کردنو هوین قه‌نج بزائن، عه‌ره‌ب و تورک و عه‌جه‌م
- (۴) قه‌یره‌کی بده‌نه گری، هیزانی دیسا دا قه‌بژین
- (۵) دیرسم و پالوی قیکرا، ژگه‌لی زیلا بینه خار
- (۶) سه‌ربخو ئازادی رینن، لقی جهی سه‌ربه‌ست بین
- (۷) روژ لگولستانی به‌لاف بت (بیتن)، تاف بده‌ت ره‌وشا جهان (سه‌ری چیان)
- (۸) دا ژ نو ئەخلاتی یابت، پر که‌س و دلشاد و یار.

قه‌ره‌نگو‌ک:

قه‌یره‌کی: بیسته‌کی. بچه‌کی. توزه‌کی. ماوه‌یه‌کی. ده‌مه‌کی.
 گری: گریک. به‌ستن به‌یه‌که‌وه. ده‌ستان بدن به‌ده‌ست یه‌کتر. ده‌ستان بدن هه‌ف.
 قه‌ژین: ژنوقه ژیان. ئەژینه‌وه. زیندیبون.
 داغ: شاخ. چیا. کیو.
 ئەخلاتی: نازناقی شعری بی شیخ مه‌مدوحی بریفکانی یه.

گه‌لی کوردا

رابنه سه‌رخو گه‌لی کوردا، هوین بته‌بایی جان و پیر
 دوژمنا ژه‌ردی خو‌پراکه‌ن، دا بژین ئەم وه‌ک وه‌زیر
 من نه‌فیتن ئەف ژیاننا، بی جه و ئالا و می‌ر
 روژا جه‌نگا مه و ترکا، مه چوجا ناچیت ژ بیر (۱)
 پشتی ژاری و به‌نده‌واری، لی مه‌دیتن سه‌ده‌زار (۲)
 ما نه‌به‌سه گه‌لی کوردا، لهن ته‌پ و ده‌ستین نه‌یار

یان چہوا ئەم دئی ژ بیرکەین، یاکو مە ژ دەستی دخار(۳)
 مە ھەمی پیکفە نفیسین، بخوینا کوشتییێن دزار(۴)
 ھەر ژ باکو تاکو شیرازی، ھەمی کوردن خوپی
 پەھلەوانن سەربلندن، دەست بژارن بو شەری
 و ژ بوته دئی فیداکەن، ییک ب ییک جان و سەری
 بسەرفرازای دئی ھەلینن، ئالایی روژ ل زەری(۵)
 مە د قییتن وەکی مییرا، سەربخو ئازا بژین
 ژنوکە پیکفە بو کەسی، قەت چ تەمەننا ناکیشین
 یان وەکی ئاڤا بەھاری، دئی ل جھئی خوینی رژین
 ھەر وەکی شیر و پلنگا، ئەم ل جەنگی نا ھەژین(۶)
 وئی ل سەر مە بوونە یەک دل، عەرەب و تورک و عەجەم
 حلفا بەغدايي گریدا، ئەخلاتی روح دا ژ غەم
 کوردستانی کەس نەما، جارەک کو پرسئی ژئی بکەم
 رابنە سەرخو گەلی کوردا، چار پەخا لی بکەنە دەم(۷)

.....
 شیخ مەمدوح بریفکانی ئەف ریزین ھەلبەستی ب ئاواپیێن دن ژئی نفیسی نە:
 (۱) یاکو (چەندی) بوری و ھاتی سەرەمە، مە ھەمی تەف تیتە بیر
 (۲) بەسە ژاری و بەندەواری، لی مەدیتن سەدھزار
 (۳) ما چەوا ئەم دئی ژ بیرکەین، یاکو مە ژ دەستی دخار
 (۴) ھەر ژ روژا کول مە، سوێن ژن و زار و دیار
 (۵) کوردستانی (نارینی پی) بخەملین، دا زافا بیته دەری
 (۶) دئی بخازین کەفنه تولا، یان کو مییرا دئی کوژین
 (۷) نەفروزی دیسا قەژین (مسرییا دیسا بەهژین)، دا بزنان کوردین ئەم.

فەرھەنگوک:

تەبابی: تەقایی. بەھقرا. پیکفە.
 باکو: شاری باکو، پایتەختی ئازەربایجان.
 شیراز: باژیرەکە ل کوردستانا ئیرانی.

دەردی گران

جانا چبکەم دەردی گرانە، مە نەما دل
 سوتم ژ فیراقاتە، ھزار داغی لسەر دل
 ئەفروکە شیرینی کول و داغ، دانە برینی
 دوورە بگەھینی، لەو کونجەیی دا دل
 دل داتە مە جاننا، سەر بوته مەپانا
 گەر کو تە نەبینم، پەش با دگریت دل
 خوزیا دەم و گاڤا یار ھاتی سلاڤا
 دۆست کەفتییە داڤا، دگەل من بویە ھەڤدل
 پراڤەک مە دگەل دا، سیمایی شەفەقدا
 وئی ژ روژی سەبەق دا، ھادر لە پەڤا دل
 شەھدا د شیرینا دەرمانی برینا
 مەھتومە دەرینا، ئیش و کەلەما دل
 روژا ل زوحایی، دەستی مە گەھایی
 خالا ل سیمایی، دەرکر ئەلەما دل.

فەرھەنگوک:

کونجە: قونجک. کوشە. کونج. گوشە.
 ھەڤدل: دوست. ھاوڤل. ھاوری.
 ھادر: دکافی دا. ییکسەر.

رابه دا ئەز تو بهه‌فرا، بچینه لاله‌شینی
 کول و کوفانا به‌یلین، نوی فه‌که‌ین ژدل ئەفینی
 می‌رگ و چیمه‌ن خه‌ملین، سوسن و سومبل که‌تنی (۱)
 ته‌رژنا گرتی خوناف و جوم و کانی که‌تنی
 سو‌رگولین سیمایی رهنگین، گرته رهنگی بخوینی (۲)
 نیرگزین سه‌ر دگران، لی دکه‌نه باوه‌شینی (۳)
 عه‌نده‌لیب دیسا دخوین، بلبلی لسه‌ر هیلینی
 که‌فین که‌فته کاتویی، و که‌وده‌ری هاتنه شینی
 چیمه‌نین نازک و ته‌ر، حور و په‌ری دانشتینی (۴)
 شاه‌ییا لیا‌زده‌ی ئاداری، شوخ و شه‌نگ ویت به‌زنی (۵)
 نازکا خه‌مله‌ گریدان، راسه‌ری دئی راهینی (۶)
 کوفی خارکر تو بنی، به‌ژن و بالا شرینی
 ئاسک و مام و په‌ز و کیفی، قول ب قول ویت گرتینی (۷)
 خوشییا که‌تیه وه‌لاتی، رابه دا ئەم بچینی
 ئەخلاتی خاست ژ خودی، روژه‌کا هوسا د ئینی
 نه‌وروزی سالامه‌ نوی کر، بخیر و شاهی بگه‌هینی.

.....
 شیخ مه‌مدوح بریفکانی ئەف ریزین هه‌لبه‌ستی بئاوایی دن ژئ نفیسی نه:

- (۱) می‌رگ و چیمه‌ن خه‌ملین، سولینه هاتنه ده‌رینی
- (۲) سو‌رگول و ئالال و به‌یبن، ریز ب ریز وئ دکه‌تنی
- سو‌رگول و ئالال و به‌یبن شوخ و شه‌نگ رابه‌زینی
- (۳) نیرگزین نازک و ته‌ر، لی دکه‌نه باوه‌شینی
- (۴) چیمه‌نین نازک و ته‌ر، سو‌ریه‌ری وئ درونشتی
- (۵) سپیده‌یا لیا‌زده‌ی ئاداری، شوخ و شه‌نگ ویت به‌زنی
- (۶) نازکا پوشی گریدان، که‌سک و سو‌ر دئه‌نیا دوو‌تا‌کر.

فه‌ره‌ه‌نگوک:

که‌فین: پارچین به‌فری دده‌ستپیکا بوهاری دا بین کول ره‌شاهییی مانه، هین نه‌ه‌لیانه.
 که‌وده‌ری: که‌وگر. نیچیرفانین که‌وا.
 ئاسک: غه‌زال. مام: کارکا غوزالا. کارمامز.

هلو رابن

هلو رابن گه‌لی کوردا، ب جان و مال ب عه‌هد و سوز (۱)
 بنی‌رن فارس و تورکا، له‌ ناپرسن عه‌ره‌ب و روس (۲)
 ژ تورکا یامه‌بو ئەردو، هه‌می ریزه‌ هه‌می ته‌رسوس
 چه‌کاری و تونجه‌لی و مه‌رعه‌ش، که‌میش‌خانه هه‌تا تو‌پوس
 هه‌که‌ که‌یسه‌ری و سی‌واس و هه‌که‌ توقات هه‌که‌ می‌رسین
 ئەخه‌ و دی‌رسم و عه‌نتاب، که‌ره‌حه‌سار و ئارتوین
 بینگول و شره‌خ و جزیری و ئەخلات و ماء‌ فارقین
 سو‌یره‌ک و ویران شه‌هر، و باتمان و دارا و مسی‌بین
 مه‌لاتیه ئەله‌ه‌زیز خه‌رپوت، گره‌سون و ئادی یه‌مان
 که‌ره‌کوسه و ته‌ره‌بزون و بازید و که‌رس و ئەردوخان
 عورفا و سی‌رت و ئەرزه‌روم، بدلیس و موش و ئەرزنجان
 ئیسلاحییه و ئیسکه‌نده‌رون، دیاربه‌کر ماردین و وان
 ئەفه‌ هه‌می کورد بون خو‌ری، زاری د کرمانجی دخواند
 مان بی خودان و بی خو‌هی، له‌ورا کو تورکا ژمه‌ ره‌فاند
 ئەخلاتی هندی با دکر، تورکا جه‌ی مه‌ ژخو‌کراند
 که‌سی چ پسپار لی نه‌کر، دهرد و غه‌ما دل په‌رتاند.

.....
 شیخ مه‌مدوحی بریفکانی د ده‌ست خه‌تا خودا د ده‌ستپیکی دا نفیسیه (وله ایضا مرعبا).
 شیخ مه‌مدوحی ئەف ریزین هه‌لبه‌ستی ب ئاواایی دن ژئ نفیسی نه:

(۱) هه‌واره لمن گه‌لی کوردا، هلو (وه‌رن) رابن ب جان و سوز.
(۲) بنیرن فارس و تورکا، لمبون دژمن عه‌ره‌ب و روس.

ژعیراقی مه دقیت

ژعیراقی مه دقیت خانه‌قین، قزل ربات و مه‌ندلی
هه‌قلیر و کوه و چه‌مچه‌مال، سلیمانی و چه‌مه‌م عه‌لی
شنگار و ئاکر و ئینسفن، سه‌رسنگ و ئالتون کوپوری
ته‌لع‌فه‌ر و راوه‌ندوزن و داقوق و توز و کفری
که‌رکوک و ئامیدی و دهوک، موسل و زاخو پینجوین
عنزال و به‌دره و رانیه، شه‌قلافا و سه‌لاحه‌دین
مه‌خمور شرگات و شه‌هربان، به‌دره و چه‌له‌بچه و زه‌عفه‌ران
ئه‌فه‌ه‌می کوردن به‌لی، مان بی ته‌بایی و بی خودان (۱)
به‌لکی دو ملیون تی هه‌نه، ئه‌خلاتی هو ته‌خمین دکر (۲)
بو دژمنا خوش جه‌نانه، که‌سی گوهداریا مه نه‌کر. (۳)

.....
شیخ مه‌مدوحی بریفکانی ئه‌ف ریزین هه‌لبه‌ستی بئاوایتن دن ژی نفیسی نه:
(۱) ئه‌فه‌ه‌می کوردن به‌لی، چه‌یفا مه تیت مان بی خودان
(۲) هه‌می (پیکفه، ئه‌وژی، ئیکرا) دو ملیون تی هه‌نه، ئه‌خلاتی هو ته‌خمین دکر
(۳) بو دژمنا خوش جه‌نانه، هندی مه گوت فایده نه‌کر.

فه‌ره‌نگوک:

ئه‌خلاتی: نازناقی شعری بی شیخ مه‌مدوحی بریفکانی به.
جه‌نان: به‌هشت.

شیخ مه‌مدوحی د دیوانا خوه‌یا ده‌ستنقیس، گافا هه‌لبه‌سته‌ک بداوی کریه
هه‌لبه‌ستا دن یا ل په‌ی تی بگوتنا « وله ایضا » -هی ژی هه‌نه- خویا کرنه، لی
پشتی فی هه‌لبه‌ستی (ژعیراقی مه دقیت) ئه‌ف رسته نه نفیسی به، و به‌کسه‌ر ئه‌ف
چار ریزین دن ل بنی نفیسی نه:

کوردستان چه‌ندی خوشه، وه‌ک روح و جانه
هه‌می می‌رگ و چیمه‌نن، باغی جه‌نانه

پیکفه ده‌شت و چیایی، جهی شیرانه
پیکفه باغ و چیمه‌نن، جهی می‌رانه.

.....
شانه‌ک:

دیوانا شیخ مه‌مدوح بریفکانی یا ده‌ستنقیس، ب هه‌لبه‌ستین مه‌لایی جزیری
ده‌ست پی دکه. پشتی فان هه‌لبه‌ستان د روپه‌له‌ک به‌سری خوه شیخ مه‌مدوحی
ناقین هن باژیرین کوردستانی دگه‌ل راقه‌کین وان نفیسی نه، ئه‌م وی روپه‌لی وکی
کو وی نفیسی ژخونده‌فانا را چاپ دکن:

- ئه‌رمینیه: ئورتری، ئورواتری.
- ئه‌خنه: ئه‌ده‌نه، ئه‌زه‌نه، کلکیا.
- ئاکره: عه‌قره.
- ئامیدی: عمادیه.
- به‌یتولشه‌باب: ئه‌لکی، ئه‌لکی.
- ئه‌زه‌رپیتجان: میدیا الصغری.
- ئه‌رییل: هه‌ولیر.
- به‌هدینان: ئه‌دیابین.
- ئورفا: عرفا. روها، ئه‌دسا.
- سابلاخ: ساوجبلاق، ساوجبلاق.
- چه‌له‌بچه: سارغون، کارشاروکین.
- حلوان: هالمان، سه‌رپل، رأس الجبل.

- تورعابدین: کیموخی.
 - دیاربیه کر: دیاربیه قر، ئامه د.
 - شههره زور القدیم: بسین ته په، تل بسن.
 - وان: توسپاسی، توسپاس.
 - زیباری: سوپاری، سوپارو، هانی گالبات.
 - ههمه دان: هکمتان، ئاقباتان.
 - مزوری: مسوری، موسری.
 - هه وره مان: نارمان.
 - میافارقین: مارتیروپولیس، وقیل الأخير أسم لموش الحالیه.
 - نه هری: نایری، نیری، شه مدینان، ئارام، نه هارام، نه هاری.
- ***

به هدینان

- ئه ز کوردم کوردی چیانم^(۱)
- سه ریلندی به هدینانم
- خودی زانیت ژ بو کوردا
- ب ئاه و دهرد و کوغانم^(۲)
- هه تا کهنگی گهلی کوردا
- دمینی بی سهر و سهودا^(۳)
- چرا بی سویچ دکوژی کوردا
- دبیژی ئه ز وهلات قانم^(۴)
- ئه گهر کوردی تو راست گوپی
- چرا دوژمنی خوبخویی
- تو دی هیلی ئه وا چوویی
- دی بیژی ئه ز په شیمانم^(۵)

نه ئه ز تورکم، نه نازیمه
 نه ئنگلیز و ئه مریکی مه
 نه ئه ز به عسی و شیوعیمه
 به لی کورده ک بسلمانم

به لی کوردم ب روح و جان
 ب عهد و باوهری و ئیمان
 دنالم ئه ز بو کوردستان
 خه ریکی دهردی کوردانم

چ دلغانم ژ ئا دهردا^(۶)
 چرا بی سویچ دکوژی کوردا
 نه یارین مه لئا ئه ردا
 دبیت ئه ز شاهی کوردانم

ل کوردستانا رهنگ جوری^(۷)
 بخویخو تنی تو خوش میری
 مه دیت دوژمن ژته رابوری
 ته نه گوت میری مه دیدانم

بونه که ی ل جهین ژوری
 بخوب خوی تو خوش میری
 چرا خوته نه کر گوری
 وهکی تورک هاتیه هیزانم

هه تا مرنی دکهم گازی
 دنالم ئه ز ژ نوو تازی

نزانم کا تو چ دخازی
 لهوا ہندہی پھرشانم
 ہرو تیم ئەز دنالینم
 بریندارم جہگہرخوینم
 وہکی میّرا تہ نابینم
 دبئیژی ئەز ولات فّانم

دلو فّانم مہ تو ناسی
 چرا کوردو بہلہنگازی
 پیاوہکی کسہ سرداری
 تو ناپرسی ل کو فّانم

ئەگەر راستی تو جامیّری
 وہلات فّانی خودان خیری
 خو بو کوردا بکہی گوری
 دئی بیژی ئەز وہلات فّانم

لهوا ہندہ دنالینم
 بریندارم جہگہرخوینم
 چ سیناھیّا ئەز نابینم
 پیّ پون بکہم دل و جانم

پیّ پونی بکہم جانیّ خوە
 روی پەش بکہم نہیاریّ خوە
 مہمدوح بہ لاف کہت دہردیّ خوە
 ئەخّلاتیّی پر بہیانم.

شیخ مہمدوحی بریفکانی ئەف ریژین ہلبہستی بئاواییں دن ژئی نقیسی نہ:
 (۱) ئەز کوردم، کورد و خانم
 (۲) ہتا مرئی چ دلفانم
 (۳) تو کوردی بیّ سەر و سہودا
 (۴) دبئیژی ئەز ژ کوردانم
 (۵) دبئیژی دوستی ہمیانم
 (۶) چ دلفانم گہلی کوردا
 (۷) لکوردستانا جہیّ زیری.

تہ مہفا (*)

تہ مہفا لہب ژ شہفا، بوچی مہ رنجینہ دکہی
 مہ ئەمل دارہ ژ تہ، عہکسیّ چرا دگہل مہ دکہی
 تہ مہفا میّزہ بکہ، کانیّ گوناہامہ چپہ
 مہ بقی پرنگی دسوژی، و مہ پرنگہندہ دکہی
 تہ مہفا، من گو پەری بیّتو برینا مہ فہکەت
 دئی بو حالیّ مہ گری، یان دئی عیلاجا مہ بکہی
 تہ مہفا، دل مہ بتہ ئیرو کرہف بہند و ہفّال
 ئەز ب روچی لتہ دنیّرم، تو چرا ہولہ دکہی
 تہ مہفا من دبھی، بوچی ل تہ میّزہ دکہم (۱)
 دا ل حالیّ مہ بپرسی، کول و دہردا توفہکەہی
 تہ مہفا، من ژ کولا گرتی گولا رنکین و باف
 مہ ژ دل ہەر تو حہبانندی، بوچی نازا لہ دکہی
 تہ مہفا، ئەم ژ غہما عشقاتہ پر دل کسہرین
 مہ تو گرتی دلّی قہنجہ، تو مہ بیّ چارہ نہکەہی
 تہ مہفا، بہختیّ تہ مہ من بقی دہردی نہکوژی
 تو چ جارا مہ نہہیلی، مہ ژخہوا شیرین نہکەہی
 تہ مہفا بعشوق و ئەفین، من تو حہبانندی د دنئی

وهكو هيرك لته دنيرم، تویی ليبا له دكهی (۲)
 ته مهفا ئاه ته مهفا، ئاه ته مهفا ئاه ته مهفا
 ته عیلاجاه مه نهكر، بوچی برینا له دكهی
 ته مهفا خوب زهری، شهنگه شرین دوست و ههقال
 روح ب ییكجاری ته دیسا دی مرم، گهر مه نهكهی
 ته مهفا بسویند و قهسه م، وهك ته مه نافیین چ پهری
 مه مراره ته مهفا، جانی تو چاڅا له شهكهی
 ته مهفا، بیته بوها دی بكرم بروح و جهسه
 ئهفه سوژا مه دگهل ته، كوب گوتنا مه بكهی
 ته مهفا بعهد و وهفا، ئهز چ جا تهركا ته نهكه م
 تو خودیكهی ته مهفا، بیژه من كادی تو چكهی
 ته مهفا كولو ما سپی، ته له كره دان و دكاك
 مه نه زانی هه می دافن، مه پی په چریمه دكهی
 ته مهفا شوكری بكه، ئیرو برینداری ته مه
 ته چ بازی ژ خورا گرت و بوی راقی دكهی
 ته مهفا هیژ ئهز نزانم، كانی فیکرا ته چیه
 دی وهكهی یا كومه گوتی، یا ب عهكسا مه دكهی
 ته مهفا بوچی ته مه مدوح، ب گولا كوشتی ههقال
 مایه كی دی هه یه ئیرو ژ وی چیتتر تو بكهی.

* ته مهفا: ئهف په یقه د دهست خه تا شیخ مه مدوحی دا بقی ئاوی هاتیه نفیسین (طه مهفا).
 ههروهها شیخ مه مدوحی د دهسپیکا فی هه لیهستی دا وهها دهست پی کره:
 هذ بعض من الأشعار نظم ممدوح البریفکانی ابن السید محسن ابن السید عبدالجبار النوری
 القادری المولود فی سنه ۱۳۲۹هـ الموافق ۱۳۲۸ (....) پشتی ئهف ژمارا (تاریخا) دووی نفیسی
 په یقهك ژی ل هه مبهر دانایه نائیته خواندن وك مینا (رو ممد) یا (رو مح)، لدهستخه تی
 بنیره.

شیخ مه مدوحی بریفکانی ئهف ریژین هه لیهستی بئاوایی دن ژی نفیسی نه:
 (۱) ته مهفا من دبهی، هنده ل ته میزه دكه م.
 (۲) وهكو هه پروك لته دنیرم، تویی ليبا له دكهی.

فه ره نهگوك:

لهب: دهف. دم. لیف.
 پهنجینه: نهخوشی. په نجانندن.
 دبهی: دبهیست.
 حه باندی: حه زكري.
 لیب: كزی. گهر. حه نهك. قسه ی سهیر.
 هیرك: سه رسام.
 خوب: باش. چاك.
 بوها: نرخ. قیمهت.

نازه نین

وه عده بت پاشی ته جانا، ئهز چ شه هیانا نه كه م
 ئهز دگهل كه سی دی ژبل ته، عه هد و په یمانا نه كه م
 پشتی وا گه شت و سه فایا، من كری دگهل دل به ری
 وه عده بت ئیدی نه روینم، لته رزنا كه یفی نه كه م
 ما چه وا دی بگرم دوستا، ژ بل ته نازنه نین
 روح ب ییكجاری مه داته، دل ژ ته قهت نا فه كه م
 پشتی من خاری ژ لیفیین قورمزی، شه كر و نه بات
 ئهز چ جارا دگهل چ جانا، گه شت و سهیرانا نه كه م
 من ل باغی ئیره می، من دی ل سیفا كهت گه زو
 لمن حه رام بیت (بن) پاشی وا سیفا، گه زوی تام نه كه م
 من ل ناف باغی گولا، بو سه رشیرینا وه عده كر
 پاشی وان سولینه یا، ئالای رهنگین بین نه كه م

کهوسهر و ئاڤا حەياتی، مە ژ لێڤین ته ڤهخار
 لهو جوانم ئەز د عشقی، دەست ژ دوستا ناڤهکەم
 من ل سەر کولوما سپی، ئالال و سنبل بین کرن
 لهو شەڤین تاری وهکی روژی ب عشقی، چی دکەم
 بادیا رەخ قورمزی دامن شرینا، سەر شوپاک
 من ژ وئ مە هی هەلمریست، لهو کیشوهرایه غمه دکەم
 گەر وهکو بلبل ل سەر دیمی ته بامه، سورگولی
 هەر وهکی رهنگی بهاری، دەم ب دەم دا گەش بکەم
 ما گەلو مومکینه ئەز جارەک بنهفشای چاڤ بخال
 هەر وهکی جارا ببینم، دیدهیا پی رۆن ڤهکەم
 مەمدوحی، جان مایه دگەل سهودا دسەری هافیتە دل (۱)
 سووتنی دابو هنافا، شەب و روژ شینی دکەم. (۲)

.....
 لداویا ڤی هەلبەستنی، شیخ مەمدوحی ئەڤ هەردو ریز بئاوایین دن ژێ نڤیسی نه:
 (۱) مەمدوحی، دل ما دگەل ته کەلهڤی هافیتە دل
 مەمدوحی، دل مایه دگەل سهودا دسەری من دا ئەما
 (۲) خو هەر من چاڤ مانە زل ژ عشقا تەدا هەر هو دکەم
 خو هەر من چاڤ مانە زل شینا برینا خو دکەم.

فەرھەنگۆک:

- گەشت: سەیران.
- سەفا: خوشی. شادی.
- تەرز: ئاڤ زێھ.
- قورمز: سوژ.
- کولوم: هەناروک. لأم. گونا.
- بادی: ترار. بایه. پیاله.
- هەلمریست: میژت. مژی. ئالیست.
- کیشوهر: ولات. نشتیمان.
- یەغمە: تالان.
- دیدە: چاو. چاڤ.

خوتیا من

دل بریندارا شرینی، بیژنه جانی خوتیا من
 کەفتیمە دەردی ئەڤینی، رەمز و نازین خوتیا من
 رەمز و نازین وئ شەپالی، نازکی گەردەن شەمالی
 چەند مە گوتی دەر نهالی، رابە سوتم خوتیا من
 رابە سوتم کول و دەردا، خوشی پاشی ته مە بەردا
 مە چ قا ژ عشقی خەبەردا، رۆ نه داڤه (من) خوتیا من
 رۆ نه دا من سەرشرینی، دەر نکاری خەمرهڤینی
 چەند مە گوتی نازەنینی، رابە سەرخو خوتیا من
 رابە جانا دیم ژ جوری، سپیدە هات و شەڤ لەبوری
 تو چرا دی من گوهوری، ب خەوا خو خوتیا من
 وئ خەوا شیرین زو ئینا، چەند مە کر چاڤ نه هلینا
 مام بوا دەرە و برینا، تەنگە زارم خوتیا من
 تەنگە زارم بی دەوامه، بدەردی عشقی موبتە لامه
 من ل سەر کولوماته دامه، رۆح و جانە خوتیا من
 رۆح و جانی پر دنالم (بی حالم)، شەڤ و روژ طالب و یصالم
 عاشقی وئ دیم بخالم، خونه بەسە خوتیا من
 خوتیا کەفتیه خواری، هەر وهکی شەڤین بهاری
 چەندی من گوت رابە یاری، شەڤ درەنگە خوتیا من
 شەڤ گەها وقتی بهیانی، مام دەر بەنداته جانی
 هندی من گوت سەرمیانی، دل بژانم خوتیا من
 دل بژانم دل بخوینم، هەندە ئەز جانی دەهژینم
 رانەبو دەردا بکەوینم، پوشمانم خوتیا من

جانى جانا

پري ژ دونياتہ غہريم، جانى جانا من تو کا
 دل کهل و ژار و کہئيم، جانى جانا من تو کا
 دل کہلم سى سال تہمامہ، چافل ري يارا خومامہ
 عاشقہک پري مويتہلامہ، جانى جانا من تو کا
 عاشقم دورم ژ رامى، عشوہيين شيرين کہلامى
 گرتيمہ لقي قہيد و دامى، جانى جانا من تو کا
 گرتمہ مامہ دقہيدا، ہرہوہکى مہجنون و شہيدا
 دل بناقى تہ مہ ہيدا، جانى جانا من تو کا
 دل کول و ژار و زہعيفم، مويتہ لا قامت ئەليفم^(۱)
 روح فيداى شاما شہريفم، جانى جانا من تو کا
 روح فيداى و ہردين بخارم، کوشتيى جوتين خومارم
 ژ مہحبہتا عشقى دزارم، جانى جانا من تو کا
 ژمہحبہت و جہورا حہيبيا، قہہر و نازارا رہقيبا
 زيدهکر ئيشا غہريبا، جانى جانا من تو کا
 زيدهبو جہور و جہفامہ (بہلامہ)، بي گومان بہحرا غہمامہ
 ژ يار و دوستان ئەز جدامہ، جانى جانا من تو کا
 بي گومان دلفانى دوستم، سہد مہقامان قہگوستم
 ہتا ئەز ژمہحوى قہپرستم، جانى جانا من تو کا
 من ہتا مہحو فہنابو، دل ب عشقى مويتہلابو
 جہزب و لہرزين و تابو، جانى جانا من تو کا
 لى (ہەر) دہما ژمہحو و فہنايى، گہشتيمہ حالى بہقايى
 جان و دل ہردو مہدايى، جانى جانا من تو کا

پوشمانم دل حہزيم، من گو دى ليقان گہزيم
 داگو جانى ژخہو ہلیم، رانہبو جان خوتيا من
 رانہبو چہندى ہژاندم، سہر و پى ليک زفراندم
 عہقل و ہوش ہردو فراندم، خہو گرانہ خوتيا من
 خہو گرانہ بي خہيالہ، ديم دورہ گہردن شہمالہ
 لہو خودان عہقل و کہمالہ، سہرشرينہ خوتيا من
 سہرشرين و خہم بہلاقہ، خہت ژ مسک و لہش گولاقہ
 پروہکى خورشيد و تاقہ، لہب شيفايہ خوتيا من
 لہب شيفايہ شاہى جانہ، دہرنيگارہ عالی شانہ
 ديم وہکى دہستہک (قہفتا) گولانہ، خہمرہقینہ خوتيا من
 خہمرہقینہ پري بنازہ، سوژگولا باغى مہجازہ
 روح ژ مہمدوحى بخازہ، دا فيداکہت خوتيا من
 دى فيداکہم روح و جانا، بوتہ چہند مال و جيرانا
 گہرتو رابى چلہخانا، خوش شرين و خوتيا من.

.....
 شيخ مہمدوحى بريفكانى ہنہک پيہف بئاوايدين دن ژى نقيسى نہ، مہ ئەو پيہف خستنہ ناڤ دو
 کفانان دا.

فہرہنگوڪ

خوتيا من: خوشہويستا من.

مويتہلا: دوچار. گرفتار.

دام: داڤ. داو.

دہرنيگار: جوان. خوشک.

باغى مہجاز: باغى جوانى. جوانيا واقعى.

چلہخان: جہى عيبادہتا چل روژى ياکو سوفى دکہفنہ.

جان کيفه چوو

جانا من کا سہرا من کا، بیڑنہ من کا جان کيفه چوو
 خوشی ہمی لمہ کرنہ تاہ، بیڑنہ من کا جان کيفه چوو
 شہقا بہری مہ و دل بہری، داغ و کہ سہر کرنہ دہری
 دل ژ غہما سافی مہما، بیڑنہ من کا جان کيفه چوو
 دل کوزری ژوی ناگری، جہرگ و ہناف بوونہ گری
 من گو ہوار نہز بومہ ژار، بیڑنہ من کا جان کيفه چوو^(۱)
 جانا دل لال یارا شہپال، حالی مہ کر وک شکی دال
 نہز چوم ژ دل چاف مانہ زل، بیڑنہ من کا جان کيفه چوو
 لبہ غچی گولا لناف سومبلا، من دی پری رہنا دلا^(۲)
 کہیف و سہما خوش بومہ ما، بیڑنہ من کا جان کيفه چوو
 زولفین بہلاف لی کر گولاف، سہرخوش کرم بی خہمر و نائف
 دل چوژ دہست نہز مامہ مہست، بیڑنہ من کا جان کيفه چوو
 سیقین د سؤر لسہر تہختی نور، من دی ل دور رہیحان و جور
 سینہ فہکر من خیفہکر، بیڑنہ من کا جان کيفه چوو^(۳)
 جان ہات ہمہش وک ماہی گہش، نہنیا سپی چاقین دپہش^(۴)
 وک ناگری دل کوزری، بیڑنہ من کا جان کيفه چوو^(۵)
 من گو نمان سہلوا جوان، ژدہرد و غہما من حال نہما
 بوتہ مرم ناہدرم، بیڑنہ من کا جان کيفه چوو
 لیف گرنژاند سہر لمن ہہژاند، دیسا ژ نوو دل ہہرشاند
 دل پرتی بخوشہوتی، بیڑنہ من کا جان کيفه چوو
 جان ہات ہمہش وک ماہی گہش، تہماشہکر بچاقین دپہش
 سی جار کہنی دل کر غہنی، بیڑنہ من کا جان کيفه چوو

جان ژ بہر کہ زمین دو سادا، بسہر و فہیزا سہلہواتا
 بومہ مہزہری سیفاتا، جانی جانا من توکا
 بومہ مہزہر بو جہ مالی، و ہمدہتا جود و یصالی
 دل گہہا نوورا جلالی، جانی جانا من توکا^(۲)
 دل گہہا کہ شفا شہودی، نیکر و تہوحیدا سہودی
 بجان و دل چومہ سجدی، جانی جانا من توکا
 جان بناقی تہ مہ حہی کر، خولقی رازی مہ دہرکر^(۳)
 سہد شوکر مہرزا ل سہرکر، جانی جانا من توکا
 سہد شوکر فہزلاتہ دیسا، نور و نارپی نہبی موسا
 دل مہ طورہ پی تہیسا، جانی جانا من توکا^(۴)
 دل کہتہ سیرپرا لیقائی، و ہمدہتا حالی بہقائی
 جہنہتا زہوق و سہفائی، جانی جانا من توکا
 جہنہتا کہ شفا جہ مالی، مہنزلا من د خہیالی
 ہادر نہخلاتی فیدالی، جانی جانا من توکا.

.....
 شیخ مہمدوحی نہف ریژین ہہلبہستی بئاوایین دن ژی نقیسی نہ:

(۱) لہو کو دل ژار و زہعیم، موبتہ لا قامت نہلیفم

(۲) دل کہتہ نور و خہیالی، جانی جانا من توکا

(۳) جان و دل ناقی تہ حہی کر، خولقی رازی مہ بہر کر

(۴) دل چ طورہ پی تہیسا، جانی جانا من توکا.

شیخ مہمدوحی ہنہک پہیف بئاوایین دن ژی نقیسی نہ، مہ خستہ نائف دو کفانان دا.

موبتہ لا: دوچار. گرفتار.

عشوہ: بہناز. دل لال.

دام: داف. داو.

مہجو: نہمان. مرن.

مہزہری سیفاتا: سہرکانیا تشتین باش. سہرچاوی شتی باش.

جود و ویسال: گہشتنا ہف. گہشتن بہیہک.

ہادر: دکافی دا. بیکسہر. دہملدہست. دہرحال.

دل بو کهری قی ئاگری، یار کو دمی هاتی بری
شوعله قهدا شهوقی لهدا، بیژنه من کا جان کیفه چوو
یار هات ژ راف بو شهوق و تاف، مامه ل وی بی دهنگ و ناف
زولفین به لاف لمن کرنه داف، بیژنه من کا جان کیفه چوو
عهبدی فهقیر وی کر ئه سیر، نه دهاته بیر شاهی که بیر
من گو هوار چو لمن هه دار، بیژنه من کا جان کیفه چوو
زولفین به لاف لی کر گولاف، سوئن ل من جهرگ و هناف
جهرگی خراب وی کر که باب، بیژنه من کا جان کیفه چوو
جانامه هات وی کر خهبات، دنیا ل من روژی ههلات
بین ژئی فری دل بشکوری، بیژنه من کا جان کیفه چوو
جهرگ و بهزم بریان نهزم، له ورا برا لمرنی بلهزم
نهزم بهنده بوم بخوی ته بوم، بیژنه من کا جان کیفه چوو
دهرگه هه که سهری مه کر، وللاه برا دل به غمه کر
چاقین به له که کر مه هه له که، بیژنه من کا جان کیفه چوو
نهو دیم پهری من دی لدهری، دیسا ژ نوو دل کوزری
لمن فوکوری بو من گری، بیژنه من کا جان کیفه چوو
دیم فه نه ره گو من وهره، بیژنه من ته چ ل به ره
بسهری ته کهم دی بوت کهم، بیژنه من کا جان کیفه چوو
قورپان فه که عه ده که دکر، مه مدوحی دل پی بو شوکر
حه مد و سه نا بوت هه نا، بیژنه من کا جان کیفه چوو.

.....
شیخ مه مدوحی بریفکانی د ئورژینالا قی هه لبه ستی دا پر گوهارتن چیکرنه، مه بقی ئاواپی ریز
کرن، لی خوهندقانین کو بخوازن، دکارن لئورژینالا وی فه گهرن.

ههروهها شیخ مه مدوحی بریفکانی نهف ریزین هه لبه ستی ب ئاواپین دن ژئی نفیسی نه:

- (۱) من گو هوار نهزم بومه دار، بیژنه من کا جان کیفه چوو
- (۲) لبه غچی گولا لناف سونبلا، من دیت پهری شاها دلا
- (۳) دهر مه فه کر من خیفه کر، بیژنه من کا جان کیفه چوو
- (۴) جان هات بمهش وهک ماهی گهش، بدیمی سپی بچاقین دیرهش
- (۵) من دی پهری دل کوزری، بیژنه من کا جان کیفه چوو

فهرهه نگوک

تاه: نه خوشی. لهرز و تا.
کوزری: کزان. کزان.
دال: پیرکرن. نوشتانه وه. چه مینه وه. چه ماندن وهک حهرفا دالا عه ره بی.
زل: زیق. کینایه له عه به سان.
مهست: سه رخهش.
خیفه کر: نوبه ره کر.
ماهی گهش: مانگی پوناک. هه یفا چارده روژ.
گرنژاند: بشکورین.
پهرتی: لهت لهت بو.
شوعله: چرا.
ئه سیر: دیل. ئخسیر.
شاهی که بیر: خوا. خودا. خوهدی.
بشکوری: گرژی.
بریان: نه مان. نه مایی. سوتی. شهوتی.
یه غمه: تالان.

دل برینداره

دل برینداره شـرینـی، ژارو بیـ مـارو دلو(۱)
کهفـتمـه دهردی نه شینـی، ئای دلی من ئای دلو(۲)
کهفـتمـه بهر دهرد و ژانـی، وهک مه می سوئی گومانـی(۳)
ئاه ژ دهسـتی قی جـوانـی، ئای دلی من ئای دلو
ئاه ژ دهسـتی زولف و خـالا، ئاورـی وا چاف غـه زالا
دامـه بهر چه کـوچ و نالان، ئای دلی من ئای دلو
دامـه بهر دهردی فـیراقـی، هه لفراندـم وهک بوراقـی
سهـد هه وار ژقی ئیـشتـیاقـی، ئای دلی من ئای دلو

هه هی هوار ژفا کول و دهردا، محنت و عشقا د وهردا
 ئەز کرم بی مال و شهیدا، ئای دلی من ئای دلو
 ئەز کرم وهک شکلی دالی، مام د کوفانا و یصالی
 عشوهیین وی سهر شهپالی، ئای دلی من ئای دلو
 عشوهیین وی عالی شانی، ئەز کرم بی ماری خانی
 خوش دیم ما ئەز بجانی، ئای دلی من ئای دلو
 ما کول و داغا برینی، سووتنا دهردی ئەقینی
 ساخ دین جارهک بدینی، ئای دلی من ئای دلو
 ساخ دین ما ئەف مههانه، داغ و دهرد و کول و ژانه(۴)
 پوچ دهرمانی من بجانه، ئای دلی من ئای دلو
 پوچ مه جانا مهککهئی بو، نازک و حور و پهری بو
 چاف مه لهو خهون و گری بو، ئای دلی من ئای دلو
 چاف مه ما لبهژنا شرینی، رهمز و نازین خهمرهقینی
 مام بقی داغ و برینی، ئای دلی من ئای دلو
 مام دبهندا داغ و دهردان، خوشی پشتی ته مه بهردان
 جان و دل ههردول سهردان، ئای دلی من ئای دلو
 جان دهما هاتی ژ و یقه، ئاتهشی دل گرت ژ ری قه
 سهرخوشم مامه بدینی قه، ئای دلی من ئای دلو
 سهرخوشم بی جامی مهستم، ئەژدهابی ژهری گهستم
 ب گریا زولفاقه بهستم، ئای دلی من ئای دلو
 ئای دلو ژارو غهریبو، دوره دوستو بی نهصیبو
 خهسته حالو بی طهیببو، ئای دلی من ئای دلو
 خهسته حالم پر فهنامه، چاف ل ری یارا خو مامه
 ئەز بو یاری جان فیدامه، ئای دلی من ئای دلو

جان ژ بو وی من فیداکر، دل ب عشقی موپته لاکر
 پوچ ژ ئەخلاتی جوداکر، ئای دلی من ئای دلو.

-
- (۱) دبه کو لههه پهیفا بی مار، (بیمار) بیت، ژارو بیمارو دلو (بیمار: نهخوش. نهساخ).
 شیخ مهمدوحی بریفکانی ئەف ریژین ههلبهستی ب ئاوایین دن ژی نفیسی نه:
 (۲) کهفتمه جهورا ئەقینی، ئای دلی من ئای دلو
 (۳) دبه کو ئەف ریژه بقی ئاواپی به: (کهفتمه بهر دهرد و ژانی، وهک مومی سووتی گومانی)،
 لی د. بهدرخان سندی دههقیه یقینهکی دا لرادیویا کوردی لبهغدا ئەف ریژه بقی ئاواپی دخواهند:
 (کهفتمه بهر دهرد و ژانی، وهک محی سهوتی کهمانی).
 (۴) ساخ دین ما ئەف نهوانه، داغ و دهرد و کول و ژانه.

فه رههنگوک:

بی مار: بی ژیان. (مار: ئەژی. ژیان).

گومان: شک.

ئاو: نیرین.

هه لفراند: فراندن. هه لفرین.

بوپاق: هه سپی کو موحه مه د پیغه مبه ر ف پی چویه میعراجی.

عشوه: بهناز. دهلال.

ئاتهش: ئاگر. ئار.

فهنا: مرن. فیدا. جیان باز.

حوسن و جهمال

مه ژیل حوسن و جهمالی، مه ژمه حبویا قه ناخی
 مه غه زهر سونه تێ خه للاقه، ژوی پیقه مه ناخی
 تو ب زولفین خوی تاتا، نه کو من پی بگری
 مه ژوا تهرحی بسکا، مه غه رهز نینه مه ناخی
 مه ژوی نه قش و نیگاری، بخودی سافی مه ما دل
 جانی مه عه زیزی، ب خودی بیته مه ناخی
 عشقاته کرم بی سهر و بی مالی، هه وائی
 سه دجار ته فیدابن، دل و جانی خو مه ناخی

دل مایه د بهنداته، وهکی بلبلای شـهـیدا
 بهنهک ژ نه سیمای ته بکم، زیده مه ناځی
 غونچهک ژ ته، نادهم ب دوسه د نیرگزئی شه هلا
 جانی مه چرا په غمه دکه ی، نی مه خو ناځی
 نه نواری ته جه لایه، ل دیمای ته عه یان کر
 نیرو مه ژ بل وی په ری، حوری مه ناځی
 بازاری بکه ن، حوری بتـه خو ه بگوهرن
 یهک یهک ته بوا نادهم، و نهف به یعه مه ناځی
 ته رحـمـین وهکی به ژناته، ژ بالا دهه ژینم
 نی ته رحه په ریسم، تایی بی ته رحه مه ناځی
 سوړگول وهکی دیمای ته یه، وللاهی وه بیلا ه
 بیهنا وی نه نه وی بیه نه، مه گول بیتـه مه ناځی
 هر ناځی وهکی ناځی ته بیت، خوشه مه نه و ناځ
 ناځی نه وهکی ناځی ته بیت، جانی مه ناځی
 نه خلاتی وهره، خو ژ بو یاری بکه قوریان
 قوریانی ته بم خوشتره، نهف ساخی مه ناځی.

فهره نگوک:

سونعتی خه للاقه: کاری خودی، کاری خودا.

تانا: پیچ پیچ.

نه قش و نیگار: جوانی.

یه غمه: تالان.

نه نواری ته جه لالا: نورا خودی.

هه قال

هه قالهک ته قی تو نه بیینی لدنی
 گه لهک چیتـره بوته روینی بتنی
 مروقی خراب، تیکه لا وی نه که
 تو دی پوشیمان بی، ل داری دنی
 نه به هه فگرئی نه و که سی بهد عه مه ل
 نه مانهت تو بکره، نه فی گوتنی
 وه گهر نه، دبی وره شی مال خراب
 تو هه ردهم ژحه سرهت، دبیزئی لمنی
 نه گهر تو بیینی، ژ قه نجیین خودی
 ب دهر فتهت بنیـره، نه وی دیتنی^(۱)
 دگه ل وان ببه هه فدل و هه منشین
 تو دل فانیی وابه، هه تا مرنی
 نه ون غه مره قین بوته، وه قتی غه مان
 دگه ل وا تو روینی، دی ببیه غه نی^(۲)
 تو بکری خه لاتهک، ژ ده سستی نه وان
 ب غه نیمه بنیـره، نه وی داینی
 نه فسه شـیر هتا من، بلا بوته بیت
 وه ها گوتی مه مدوح، ده ما گرتنی
 لسالا هزار و سی سه د و شیست و سی
 ل زیندانا مـوسـل ل چریا بنی

دکر نه ه سهد و چل و چار و هزار (۲)
وهفات کربو نوری شهرفی دئی.

.....
شیخ ممدوحی بریفکانی لدوایا فی ههلبهستی ل سهر مامی خوه وهها نفیسی یه:
مامی من شیخ نوری بریفکانی ل موسلی د پایزا سالا ۱۹۴۴ میلادی چو بهر دلوقانیا خودی ،
رهحما خودی لسهر به. چهنازی وی فهگوهاستن بو بریفکان و برهخ بابی خوه سهید
عبدولجهبباری کوری عهبدولقههاری هاته فهشارتن.

شیخ ممدوحی ههف ههلبهست د نورژینالا دیوانا خوهدا دوو جارن نفیسی یه. لی دجارا دویمان دا
ههف ریز بقی ناوایی ژی نفیسی نه:
(۱) ب فورصهت ببینه هوی دیتنی
(۲) تو دی بههقریا وا ببیته خهنی
(۳) دیو نه ه سهد و چل و چار و هزار.

فهرههنگوک:

ههفگر: هاوری. دوست. ههفال.
بهدعهمل: خراب کار.
دهرفهت: بیف. فورسهت. ههل.
ههمنشین: ههفشنین. هاونشین.
دلقانی: خوشهویست.
غهنیمه: دهسکهوت.

شهفین تازی

شهفین تازی دناف پیلان، ب گردابی گرفتارم
کهسی لدیمن کهسی بی غهه، چ زانیت نه ز چ بهدحالم
چ خوشی و عهپش دبینم نه ز، دگهل یار و شرین شاهان
مرن ههردهم دکهت گازی، درهنگه رابه سهربارم
ب دل خوشی چهوا روینم، دگهل یارا نه زنی پرغهم
دزانم پاشی چند روژان، دگهل گوری ههفال دارم
نزانم نهو کهسی عاقل، ب دونیایی چهوا خوشبون
ل حالی پیشییان نیری و نه زانی، نه ز عهجهب کارم

وهره ساقی مه دل نینه، تو ب گیره کاس و جامی
نهفینیا نهوولی بوری، نوهه دل (پر) تهنگ و غهمدارم

دلی کول چو ژ دهستی من، ههواره لمن بکن رایی
دترسم سرپریا مهخفی، بکم ظاهر عوزردارم
نهصیبی من د دونیایی، نفیسین ب تهعل و میحنهت
ههر و سهدجار دبی ممدوح، ژ فی حالی شوکردارم.

فهرههنگوک:

گرداب: گهرینهک. زفرینهک. گیزاوه.
گرفتار: جبروده. دیل. گرتی.
بهدحال: حال خراب.
سهربار: لسهر چونی. لسهر بارکرنی. لهسهر رویشتن.

غهه و دونیا

نهگهر برویتی بژی، یان تو بزهنگینی
دقی ههردهم بکول و دهردا، ببسورینی
غهه و دنیا دگهل ییک، بوونه ههفگور
کهسی بی غهه، چهوا دی لقییره بینی
مه هنگفین دی، دگهل ژههری ههفیرکر
نهگهر چاک لی بنیبری، دی دهرینی
نهکو تو بوئی شرینی، ببیه مهغروپ
بزانه نهو ههمی ژههره، شسرینی
گهلهک خوشی و شاهی، ژی مه دیتن
دوماهییا وا ههمی له کورنه شینی (۱)

ئەممانەت من ل تە ئەو بىت، برادەر
 چ جا قىرا نەكەى، دوست و ئەقىنى
 ئەگەر سىپىدى تو رابى، زورى كەيف خوش
 موحەقەق دى لتهكەت نىقرو، گرینی (۲)
 هزار قەسر و پەلاسان، لى تو چىكەى (۳)
 دقى ئاخر ل ناڤ گورى رەش و تارى، تو روینی (۴)
 هزار كەس ھەر وەكى مە، پى د خوش بوون
 ل سەر تەختا دكر، كەيف و شەھینی (۵)
 ژ نشكىڤە مرن، ئەو پىكڤە بورین
 تو ئەخبارى دوان، رەنگە بخوینی (۶)
 ژ بوته من نقىسین، ئەف نەصیحەت
 مخابن شىرەتت من، تو بدرینی (۷)
 بەسە ئەخالاتى، كەس گوھ نادتن تە
 چرا ھندە، تو دورپا قەدھوینی (۸)
 لە دنيايى عەجايىب پر، مە دىتن
 لەوا مەمدوح، تو پر دەرد و برینی.

.....
 شیخ مەمدوحى برىفكانى ئەف ریزین ھەلبەستى ب ئاوايىن دن ژى نقىسى نە:

- (۱) بەلى ئاخر ھەمى لە كرنە شینی
- (۲) بزانه دى لتهكەت نىقرو، گرینی
- (۳) هزار قەسر و پەلاسا، لى تو چىكەى
- (۴) دقى ئاخر لئاڤ قەبرى رەش و تارى، تو روینی
- (۵) ل سەر تەختان دكر، كەيف و شەھینی
- (۶) تو ئەخبارى دوا، رەنگە بخوینی
- (۷) دترسم شىرەتت من، تو بدرینی
- (۸) چرا ھندە تو دورپا، قەدھینی.

فەرھەنگوگ:

رویت: روت. ھەژار. فەقیر.
 بنیزی: بەرى خویدى. تەماشەكەى.
 پەلاس: كوشك و قەسر.
 ژ نشكىڤە: بە غەفلەت.
 دورپا قەدھوینی: قسانەى خوى. گران بەھا دبیزی.

كاروان

من دەما نىرا دنى، من دى ھەچى ھاتنى دچوو
 ھەروەكى ئاقا بەھارى، ھشك دبو بى دەنگ و دوو
 ھەر يەكى روژين دخو، بتەعلی و غەم تىدا بوار
 ئەو بناخاھى مرن، ھندەك ل پى وان ھاتنە دوو
 پىژە من، كا ئەو ئەمىر و كائى ئەو شاھ و گەدا
 كى دزانیت كا چ لى ھاتن، بكیش رىكى قەچوو
 ھەر كەسەك چەند روژەكا، لقى وارگەھى دانشتبوو
 ھادری بارى خو باركر، گوتى كاروانى مە چوو
 ھندە تەعب و دەرد و مىحنەت وا بوارن، ل دنى
 ئاخرى ژى چوئە دەر، قەت پىك ژ وان پى خوش نەبوو
 ھەروەكى خەون و خيالى، جارینان مە تینه بىر
 وەكى چاقىن مە قەبون، مە ژبىركر و دل كورە بوو
 ژى ھەمى ھەر گاقەكە، ياكو تو تىدا قى دەمى
 يا دەیت ھیش تو نزانى، يادوھى بو خەون و چوو
 ژى سەرپاكي درىژ، ھەمى تە بەیھودە بوار (۱)
 سەد مخابن بى عىبادەت، ھەمى بورى و ژتە چوو

ما گهلو هیژایه قی بهدخانیهی، ئەم بکرین
 ب حور و باغین بههشتی، شیر و هنگقینی دروو
 دتیلا بیعاری مه بهسین، دەست ژ قی پوشتی بشون
 بهلکی ژئ بچینه دهڕی، پاک و ته‌میز و ماهیرو
 ئەف هەمی بوته مه گوتن، قەت ته گوهداری نه‌کر(۲)
 سه‌د مخابن کو بکه‌م، ئەف شیره‌ت بهیهوده چوو(۳)
 نه‌وبه‌تا سه‌عدی و خانی بوری، مه‌مدوح هاته پیش
 هند نه‌مایه دی بهیسی، گوتی ئەخلاتی ژی چوو.

.....
 شیخ مه‌مدوحی بریفکانی ئەف ریژین هه‌لبه‌ستی ب ئاوابین دن ژی نفیسی نه:
 (۱) ژیی سه‌رپاکی دریژ، هەمی ته ب ده‌ردا بوار
 (۲) ئەف هەمی بو وه مه‌گوتن، قەت وه گوهداری نه‌کر.
 (۳) (هەمی - ئاھ - دەی) مخابن کو بکه‌م، ئەف شیره‌ت بهیهوده چوو.

فهره‌نگوک:

بوار: بوراندن. ده‌رباسکرن. رابواردن.
 گه‌دا: فه‌قیر. هه‌ژار.
 هادر: ییکسه‌ر. دکافی دا.
 جارینان: جارنا. جار و باران.
 ژی: عه‌مر. ته‌مه‌ن.
 بهیهوده: به فیرو. بی سود. بی فایده.
 به‌دخانه: مه‌به‌ست لفر دونیایه.

ئەفینا مه‌مدوح

ئەفرو ژ غه‌مان، بی چاره و قانە دلم ئەز
 ئاگر د هناقفا، وه‌کی گازی دسوژم ئەز
 ئاگر د هناقفا، ته‌کری شبهی ته‌نوری
 لسه‌ر تا قه‌ده‌می، ره‌نگی بهی هه‌لپه‌قژم ئەز
 ژان تینه گیانم، وه‌کی بلبل ب فیغانم
 په‌روانه ئەزم، سوژم و بی ده‌نگ دم‌رم ئەز
 خون ریژه ژ چاقان، وه‌کی بارانا به‌هاری
 شه‌ب تا سه‌هه‌ری، دویر ژ خه‌وی، هه‌ر دگه‌زم ئەز
 شه‌ب گوری دگه‌ل ته، ژ مه‌را عه‌ینی حه‌یاته
 گه‌ر بی‌یه ل سه‌ر من ل مرئی، خوش ده‌زم ئەز
 چاف نی‌ری ل ته، ده‌ردی ئەفینئی له‌ دیار کر
 هه‌ر چه‌ندی قه‌ش‌ی‌رم، ژ سه‌ری هه‌ر ده‌زم ئەز
 سی س‌اله ژ ده‌ردی ته، غه‌م و ته‌علی دبارن
 ما هیژ تو نزانی، ژ برینا دکه‌لم ئەز
 مه‌مدوحی ژ ده‌ردا، دل و جانی خول سه‌ردا
 ما هیژ نه‌به‌سه‌سه‌ دل شه‌وتی، سوژه په‌لم ئەز.

فهره‌نگوک:

هه‌لپه‌قژ: هه‌لبه‌قین. په‌قین. ته‌قین. هه‌لقه‌رچاندن.
 فیغان: نالین. ناله نال. ناله.
 په‌روانه: په‌لاتینک. پنبینک. په‌له‌لاتینک. په‌پوله.

سولین

سهري کولوماته، وهکی سولینهیا رهنګین و باث
ته کوره دانه ل بولبول، زولوفین بویینه داڅ
وهکی تهیری نه به له د، هاتمه سهر دیمی ته نون
مه مریست و دگرین، قهفتهیی بسکین به گولاف
مه نه زانی ب خودی، دانهیه یان دیمی ته نوور
عهینی کافوره ب مه شره ب، د دهقی که وسهره ئاف
بی گومان ئافی حیهاته، د لپان من ری قه خار
لهو جوانم د دنی، پیروزه ری تهف بو به لاف
وهه سهر به حسی هیلالان، ل سه ما رهنګ چ د دهن
که سک و سورین د باهاران، خه ملی لب سهری تاڅ
سهر و سیماته، ژ نورین وهکی ماها د فه له ک
چار کناری کولوما، زولفا سییاه گرتی خوناف
به ژن و بالا وهکی عه رعه ری، ب سه ری کدا دخشن
سوسن و سمبل و رهیحان، خه ملین لبه ژنا زراف
ئه نییا سوژ و سپی، هه وهکی سوړ ئایینه یان
قه ددهت نه قش و نیگاری، مه به شت تیته دچاڅ
مه مراربو د دنی، بچمه ته و افه حه جهری
هه ژ روکنی یه مه نی، سوچه مه بر پیشی سلاف
سوچه دیا بهر ئه سوهدی، نادهم ب سه د حه ج ئه کبه را
هه ردهما بیمه ته وافی، (لیله القدر) م ئه ف گاڅ (۱)
سه روه را من د دنی، حه ق مه تویی روح و حه یات
دهمه کی گهر ته نه بینم، دسوژم نه ز ژ هناف

مه ل باغی ئیره می، یه غمه کرن سیقی خه لات
وهه ئه خلاتی بنی، سولینهیا رهنګین و باث.

.....
شیخ مه مدوحی بریفکانی ئه ف ریز ب ئاواپه ک دن ری نفیسی یه:
(۱) ساعته تا بیتمه سلاقی، (لیله القدر) م ئه ف گاڅ.

فهره نگوک:

سولینه: نافی گوله کی یه. گولیکه به ناوی سولینه.
باث: فه کری. گهش. کراوه.
نه به له د: نه ئاشنا. نه شاره زا. غه ری ب. نامو.
هیلال: لفر مه به ست (بری. برو. ئه برو) یه. ته شیبه به مانگی یه ک شه و.
چارکنار: چار ره خ. چار ئالی. چوار دهور.
سییاه: رهش.
عه رعه ر: داره کا جوانه. مه به ست بالای وهکو داری عه رعه ره.
ئایینه: نه نیک. عه نیک. ئاوینه. جام. نینوک.

ههچى قى ئهردى ب بينت، پاشى ژى بهنه دهري
 شيت دبیت هادر دگاقى، دین و هار كهفته ریا
 بهس ببیژه، كیم بریژه، ئەخلاتى ناسى ژ میژه
 جه بهشته چیا و دهشته، ئاف حیاته لکانیا .

وهلاتى مه (*)

شاخ و داخین د وهلاتى مه، پره ژشهنگه بیا
 چیچهك و ئالال و بهبین، قول ب قول كهتنه چیا
 نیرگزین سهر دگران، شهرمه ندهیى خه ملا تهنه
 لچیمه نین نازك و تهر، سمبل د دهن ئاوهریا
 سۆرگولین سیمایى رهنگین، لته رزنا گرتى خوناف
 داغه دارم بو بنه فشین، خورمه یی لبه ر كه قیا
 چارکناری كه قییا، سوسن و سمبل خه ملین
 میرگ و باغین د بهه شتی، د دنه بهر چکیا
 ههچى جوما تو بنی، بهخجه یی رزوانه وهلات
 باغی ئیرهم ته هه بیت، دئ بدیهه مزگینیا
 مریى بیانی لیدانی، سى شهقان دئ ژینه قه (۱)
 ههر دهما بنیری بهاره، کانی نوژداره گیا
 ئاخ ژ زیره، لچیا بنیره، دور و ئەلماسن هه می
 چهندی جهوههر، جومله ییکسه ر، وئ ژ نک مه چوون جیا
 رهن و باغ و چیمه نان، شاللیل و باللیل دخوین
 دهنگ و ئاوازی شرین، كهفته نهال و گه لیا
 کان و گهنجین د وهلاتى مه پرن، مل دانه یهك
 سه د هزارن، تهف بژارن، ماکی کیمیا یه گیا
 سهروه ری چهندی جیهان، ههق بی گومان ئهردی مهیه
 بقورچه کا ئافی ژ دولا، ساخ دکهن بیقاریا

.....
 (*) ئەف ههلبهستا شیخ مهمدوحی بریفکانی د سالا (۱۹۴۳ز) دا د کوفارا پوناھی یا میر
 جه لادته بهدرخانی، بناقی خه ملا کوردستانی هاتیه چاپکرن. ناقی شیخ مهمدوح ری بناناقی
 خه لوتهی هاتیه نفیسین.
 شیخ مهمدوحی بریفکانی ئەف ریژه بقی ئاواپی ری نفیسی یه:
 (۱) مریا بینی لیدانی، سى شهقان دئ ژینه قه .

فه ره نگوک:

قول ب قول: ریژ به ریژ. دهسه به دهسه.
 شهرمه نده: شهرمزار. شهرمه زارن ژ پیشقه
 سنبل: گوله که بنی وئ کهسکه، کولیلکا وئ یا شینه، راست رادبیت یان ری بهروار رادوستیت.
 تهرزن: ئاف زه. ئازی.
 خورمه یی: خورمایى رهنگ.
 چارکنار: چوار دهور.
 چکیا: بهرطه عنا.
 جوم: دهر. جه. دهقەر. شوین.
 بنی: بنیری. ببینی.
 جیا: جیهان.
 قورچهک: قورتهک. مستهک. لاویچیک.
 بیقاری: ئیشا گران، نه خوشیا تیفوئید. تیفو.
 هادر: دگاقی دا، ییکسه ر.
 ئەخلاتی: نازناقى شعری بی شیخ مهمدوح بریفکانی یه .

شەف و پروژان وەکی بابل، دکه مه فریاد و ههوار
 ئەز دنالم ژ غه می سولینهیا، پهرده دراند
 ژیی سه رپاکی دریژ، بهیهوده مه دگهل ته بوار
 پروژهکی رو ته نه دامن، خه م د ههستی می مه ههاند
 حهق دزانیت، ژ غه ما عشقاته بی مارو دلین
 چ قیامهت ل مه رابو، ب خودی دل کوزراند
 مه گو دل بهر ژ کولا، بیدهره غه م ژانه د دل
 وهره ئەخلاتی بنییر، بو مرنی سه ر مه زراند.

.....
 شیخ مه مدوحی ئەف ریژ بقی ناوای ژی نفیسی یه:
 (۱) نیرگزین سه ر دگران، سه رشوریا چاقین ته نه.

فهره نگوک:
 که واند: کولانه وه.
 سییاه: رهش.
 جه مانده: جفاند. کومکر. کومکر.
 ئەلیف: قه دی وەکو ئەلیف راسته.
 مه ییزاند: لی نیری. لی میژه کر. ته ماشه کرد.
 شه رمه نده: شه رمه زار.
 ئەندازه: موهه ندرسیانه. ب هورگلی. ب قیاس.
 سییره: ئەستیره. ستیره.
 ته جه لالا: نور. روناھی.
 په روانه: په لاتینک. په پوله. په لپه لاتینک.
 دگه زاند: گه زدر. دگه ست.
 فریاد: ناله. هه وار. داد و بیداد.
 سولینه: ناھی گوله کی یه.
 بوار: دهر باسکر. بوراندن. له گه لیا ژیان.
 مه هاند: مه یاند. ژ لیکه را مه یاندنی. مه یی.
 مار: ئەژی. ژیان.
 بنییر: بنیره. ببینه.

دل بهرئ دیسا

دل بهرئ دیسا ژ نوو، دهر د و برینیت مه که واند
 ب سه ری زولفا سییاه، وئ خه م و ته علی له جه مانده
 مه دوهی شه نکه شه ها قه د ژ ئەلیف، یارا بهرئ
 ل سهرئ پئ مه ب ئەندازه، ژ دل تهف مه ییزاند
 خال و خه تین ل سیمایئ، دلو بی په رده مه دین
 وەکی ماهئ رشییا، لدیمی به کوردی مه قه خاند
 دو هیالان ل بنی پروژئ، ل سه ر دی می هه لات
 رشییا به ختی مه دایئ، زقیری شهف له گه هاند
 مه نه زانی کافه سییره، یان ته جه لالیه خودی
 قیبله یا من د دنی، ئەقرو ل من تیک زقیراند
 حورین باغی بهه شتی، چاف ل دیدارا ته نه
 بهژن و بالایی شرین، ئەقرو دوجا له خه ملاند
 مه گو نونی، بکلی سورمه یی لچاقا پره شین
 روقه داغه له که نی، غونچه له بی دل هه رشاند
 نیرگزین سه ر دگران، شه رمه نده بی چاقین ته نه (۱)
 مه ژ وان ترس و فیغانه، ئەوان دل په رتاند
 پازده سهاله، وەکی په روانه یی بی دهنگ شه هوتین
 یار په ریسین و دترسین، مه ژ زولفان د گه زاند
 خون و زهرداڤ و عه داڤ، جونه ژ جه رگی مه دچن
 گه ه و وهرسه ل له برین، سو په ریا خوئ لی ره شانده

دلبر چ بمن نادهت

ديسا ژ کولا سوتم، دلبر چ بمن نادهت
 شههماره دئ من خوتن، کو زولفا سييه بادهت
 وئ زولفی کرم تالان، ئيخستمه سهر پالان
 عمرئ مه چوو چل سالان، سپيده ل مه هلنادهت
 سپيده لمه بو ئيقاري، نه فراني بو بهرواري
 نيزيک بو شهفا تاري، غهفلهت بومه سهرنادهت
 غهفلهت ته نه بو چارهک، گوننه ه ته کرن بارهک
 ناقي ته يئ منبارهک، شهرمه کو عکس بادهت
 شهرمه کو ته وئ روژئ، داننه دناف دوژئ
 پوشمان ببی هرهو ژئ، پوشماني نفع نادهت
 پوشمان ببه هره نوکه، گهرچئ پيا پر شوکه
 توبه بکه نه فرورکه، بهلکو ته ژئ نازادهت
 بهلکی ته وهخت بوري، هسک بو لته گولا جوري
 توچويه ل سهر گوري، هرهو بته دهست نادهت
 هرهو بوته نائتن، ريفينگا گهلهک دفتتن
 ني وهخته مرن بيتن، دارا ته بهري نادهت
 دارا ته بريث هسکه، ميثاني سهريث نشکه
 پوراته تزي رشکه، بوري لهوا شهه نادهت
 بوري ل ته شههبازي، هيل دارا کرن مازي
 ناف هميا توماي تازي، بيعاري ته بهرنادهت
 بي عارهکي بي شهرمي، نه ساخهکي وهک ته پرمي

هيشتا تو نهوي گهرمي، ها وهخته مرن دادهت
 ها وهخته ته جان بيشيت، دنيا ته ژي راکيشيت
 هشکاري ته هلکيشيت، هشکار ژ خو تا نادهت
 هشکاري که ته رپلا، خه لک چونه بخو هپلا
 تومايه ل ناف پيلا، گردابه ته بهرنادهت
 گردابه ل من هرهدهم، دژواره نه شيم بهردهم
 هه تاکو روحي لسهردهم، بيکاري خو لانادهت
 بيکارهکي نازاني، سهرما بو په شيماني
 هيقي شهه عه دناني، دهستان ژ مه بهرنادهت (۱)
 دهستي خول مه هلهدهت، گوننه ها ژ مه بهردهت (۲)
 غوفراني ب سهر رودهت، سه رخوشي ل مه لادهت (۳)
 سه رخوشيا دونيايي، سه ودا پتره ژتايي
 مه مدوحی دکهت رايي، وي توبه يه هونادهت
 توبا مه که زه ب ژانا، دل خازه ل سهر زانا
 هه يلا لمه په شيمانا، نه خلالي نهغه عادهت.

.....
 شيخ مه مدوحی نه رفيز ب ناوايين دن ژي نفيسي نه:
 (۱) هيقي شهه عه دناني، دهستي خول مه بادهت
 (۲) دهستي خول مه هلکهت، گوننه ها ژ مه ده رکهت
 (۳) غوفراني بسهر روکهت، سه رخوشي ل مه لادهت.

فهرهنگوک

پالان: نه داري.
 سپيده: بهيان. روژ.
 نه فران: کاش. هوراز.
 بهروار: ربا نه کاش و نه نشيف.
 نه فغ: فايده. سود.
 شوکه: ستري. دپک. درو.

به: ميوه. بهرهم.

پور: پرچ. قز.

ریشک: هیکین سپهان. گه رای سپیه. هیلکهی سپیه.

بوری: تپه ربو.

شهبا: شاباز.

تهرم: جهنازه. مردو.

داده: قه نیشن. دادان. دا ئه دت. ئه نیشپته وه.

گردابه: گهرینهک. زقرینهک. گهرگهرینوک. گیزاو.

سهرما: سهرمايه. سهروهت و سامان.

غوفران: بهخشین.

پيروزيا جه ژني

پوژ بيته دهر ئال سوور و زهر، رهوشه ن ل سهر بانئ ته بيت
ههردهم بژي بکيف و خوشي، جه ژنا ته ژي پيروز ببت
ههردهم شه فا ته پون ببت، ژ دل شاهياته خوش ببت
چهند پوژ هه نه ههر جيژنه بيت، جه ژنا ته ژي پيروز ببت
هندي کو ئه ف دنيا هه بي، برويي بلند بديمي سپي (۱)
ههر حاکم و شاهي مه بي، جه ژنا ته ژي پيروز ببت
هه يقا ل سه رته چارده بت، دائم بهار لعه ردئ ته بت
ته چ مراره ههر وه بت، جه ژنا ته ژي پيروز ببت
لبه غچئ گولا لناف سونبلا، سهيران بکي شاهي دلا
بکيف و سه ما دوربي ژغه ما، جيژنا ته ژي پيروز ببت
هندي کو پادشاه هه بن، هه مي ل بن پايئ ته بن
دائم د فهروارا ته بن، جيژنا ته ژي پيروز ببت
دهورا مه هات هن بکن خه بات، ئه قرو لولات پوژئ هه لات
عالا قه دا شه وقئ له دا، جيژنا ته ژي پيروز ببت

پوژ دهرکهفت چاک هه لکهفت، دوژمن برهفت يان ژي بکهفت
مه مدوح دقيت ئه ف حاله بيت، جه ژنا ته ژي پيروز ببت.

دياره مير جه لادهت عالي به درخاني و کو قارا وي (هاواري) جهه کي هيژا د دلي شپخ مه مدوحی دا
هه بوون و ل نک وي رومه تدار و پايه بلند بوون، ئه فجا ب قي هه لبه ستا خواه يا ژيرين جه ژنا
مير جه لادهتي و هاوارا کوردان پيرو زکريه. ئه ف هه لبه ست د هاواري دا، د ۱۹۴۲/۱۰/۱۵ ئي،
روويه لا ۸ ئي، هه ژمارا ۵۰ بي يا سالا دهه مين دا هاتيه به لاکرن.
شپخ مه مدوحی بریفکاني ئه ف ريزه بقی ئاوايي ژي نقیسي يه:
(۱) هندي کو ئه ف دنيا هه بي، توژي دگهل وي ههر هه بي.

فهره نگوک

مران: مراد.

پا: پي.

فهروار: فهرمان.

دهورا مه هات: دورا مه هات. دهوره ي ئيمه هات. پوژي ئيمه هات.

عالا: ئالا. بهرچم. بهر هق.

شه وق: رونا هي. تيروشکين رونا هيئ. تيشک.

هه لکهفت: فیکه تن. هلکه تن. ویکه تن. هه لکه وتن.

سينور

موسل و ته قريز و شيران، هه مه دان و توروس و سيوان
به حرئ قه زوين به حرئ فارس، به حرئ رهش به حرئ به ياز
ئه ف توخين بومه کوردا، به لکی سامسون و ناراز
خوين ژ جانين خو دريژين، دا بژين ئه م سه رفراز (۱)
دئ بژين يان دئ کوژين، دژمن وه نا کههين قه بژين
ژنوکه پي قه بو که سي، قهت چ ته مه ننا نا کيشين
ئه م دخوازين جه نکه بازين، ئه م بخو شپريئ بزار
مه لهک خو تين بو نه يارا، ههروهکی گورگين د هار

بوس و کوزک مه گریدان، مه‌رزبیان وی هاته خار^(۲)
روژا جه‌نگی ئەم دن‌زین، داب‌زین وهک خ‌وندکار

دی بژین یان دی کوژین، دژمن وه‌ناکه‌ین ق‌ه‌بژین
ژنوک‌ه پی‌ق‌ه بو‌که‌سی، ق‌ه‌ت چ ته‌مه‌ننا ناک‌ی‌ش‌ین

روژا جه‌نگی ه‌وین دب‌ین، ئەم پ‌ل‌نگ‌ین یانی ش‌ی‌ر
ف‌ی‌رس‌ین ک‌وه و چ‌یان‌ین، په‌له‌وان‌ین شه‌ف ب‌ک‌ی‌ر

لق‌ی جه‌ی ه‌ر ئەم خ‌ودان‌ین، بو‌که‌سی ناب‌یت‌ه بی‌ر
چه‌ندی ع‌اله‌م دا بز‌ان‌ن، پ‌اش‌ی ک‌وردا ن‌ینه می‌ر

دی بژین یان دی کوژین، دژمن وه‌ناکه‌ین ق‌ه‌بژین
ژنوک‌ه پی‌ق‌ه بو‌که‌سی، ق‌ه‌ت چ ته‌مه‌ننا ناک‌ی‌ش‌ین

بیست و پ‌ینج ملیون د‌د‌یر‌ین، ئەم ه‌می ک‌ورد‌ین خ‌وری
په‌له‌وان‌ین س‌ه‌رب‌ل‌ند‌ین، ده‌ست ب‌ژ‌ار‌ین بو‌ش‌ه‌ری

ه‌رده‌ما بی‌ق‌ا مه‌ بی‌تن، دی ق‌ه‌که‌ین ت‌ول‌ین به‌ری^(۳)
بس‌یند و په‌یمان‌ین مه‌ خار‌ین، دی بژین وه‌ک ک‌یش‌وه‌ری

دی بژین یان دی کوژین، دژمن وه‌ناکه‌ین ق‌ه‌بژین
ژنوک‌ه پی‌ق‌ه بو‌که‌سی، ق‌ه‌ت چ ته‌مه‌ننا ناک‌ی‌ش‌ین

ئالای‌ی ره‌نگ‌ین ه‌ل‌ین، ق‌ی ج‌ه‌ی پی‌ ش‌اه‌ ب‌که‌ین
ک‌ورد‌ستان‌ی ب‌ خ‌ه‌مل‌ین، چه‌ندی لاوان‌ خ‌رب‌که‌ین

که‌س‌ک و س‌و‌را به‌ه‌ژ‌ین، دو‌ژ‌م‌نا پی‌ ک‌ور ب‌که‌ین
نه‌ف‌روزی دی‌سا ق‌ه‌ژ‌ین، ئەخ‌لات‌ی دل‌ خ‌وش‌ ب‌که‌ین

دی بژین یان دی کوژین، دژمن وه‌ناکه‌ین ق‌ه‌بژین
ژنوک‌ه پی‌ق‌ه بو‌که‌سی، ق‌ه‌ت چ ته‌مه‌ننا ناک‌ی‌ش‌ین.

.....
شیخ مه‌مدوح‌ی بریف‌کان‌ی ئەف‌ ر‌ی‌ز‌ین ه‌له‌به‌ستی ب‌ ئاوا‌بی‌ن دن‌ ژ‌ی نف‌ی‌سی نه‌:

(۱) ئەم دی ر‌ی‌ز‌ین خ‌ون و مالان، دا بژین ئەم س‌ه‌رف‌راز
(۲) بوس و گوزک مه گریدان، مه‌له‌کران وی هاته خار
(۳) وه‌ده‌بت بی‌ق‌ا مه‌بی‌تن، ئەم ق‌ه‌که‌ین ت‌ول‌ین به‌ری.

ف‌ه‌ره‌ه‌نگ‌وک‌:

س‌ه‌رف‌راز: س‌ه‌رب‌ل‌ند.

ته‌مه‌ننا: ه‌ی‌قی. پار‌انه‌وه. تک‌ا.

مه‌له‌ک: مه‌ل‌ای‌که.

بوس: که‌م‌ین. بوسو. بوسه.

کوزک: چه‌پ‌ه‌ر. کوز.

خ‌وندکار: خان‌ه‌دان. پادشاه. گ‌ه‌وره‌ ف‌ه‌رمان‌ ره‌وا.

ف‌ی‌رس: په‌له‌وان.

کوه: چ‌یا. ش‌اخ. ک‌ی‌و.

په‌له‌وان: ئازا. ق‌اره‌مان.

د‌ی‌ر‌ین: ئەژ‌ین. ه‌ه‌ی‌ون. ه‌ه‌ین.

بی‌ف: ده‌رف‌ه‌ت. ف‌ور‌سه‌ت. ه‌ه‌ل.

تول: ح‌ه‌ی‌ف. ت‌ول‌ه.

ک‌یش‌وه‌ر: ول‌ات.

شاه: شاد. کام‌وران.

ق‌ه‌ژ‌ین: ژن‌وق‌ه ژ‌یان. ژ‌یانه‌وه.

ئ‌ه‌ه‌لی ز‌ه‌مان‌ی (*)

من ژ بهر ئەه‌لی ز‌ه‌مان‌ی، ع‌ه‌قل و ه‌وش من چ‌وو ژ ده‌ست
زور ته‌حه‌یی‌ور مام د‌گ‌ه‌ل وا، ب‌چی س‌ه‌را من د‌گ‌ه‌ل نه‌به‌ست

گ‌وت‌ن‌ی‌ن به‌یه‌وده ناک‌ه‌م، من ژوا ئ‌ی‌ح‌رام به‌ست
(پرتوی ن‌یک‌ان ن‌گی‌رد، هرکی بن‌ی‌اد‌ش بد‌ست

..... ئەه‌لی را چ‌ون ک‌رد‌کان، پ‌ر کم‌ بد‌ست)^(۱)

.....

.....
* ئەف‌ ه‌ه‌له‌به‌ست د‌ناف ئ‌ورژ‌ین‌الا ده‌ست خ‌ه‌تا ش‌ی‌خ مه‌مدوح‌ی بریف‌کان‌ی ب‌قی ئاوا‌بی‌ی لداویا
روپ‌ه‌له‌کی دا بون، ل‌ی ل‌گ‌ور باوه‌ریا من کو به‌رده‌وام‌یا ق‌ی ه‌له‌به‌ستی یا دروپ‌ه‌له‌کا دن‌ دا
ل‌ی من بخ‌وه نه‌د‌یت‌یه.

(۱) ئەف‌ ه‌ه‌ردو ر‌ی‌ز‌ین ه‌له‌به‌ستی بز‌مان‌ی فارسی نه‌.

بہیہودہ: بیّ سود.

پہرتہو: تیشک، تیرپژ.

نیکان: بیّن باش، باشان، چاکان.

نکیرد: وهرنهگرت، وهری ناگرئ.

هرکی: ہەرکەسەک، ہەرکەسێک، ہەرکی.

بنیادش: زاتئ بخوہ، خوی، عادہتی، زاتی.

بدست: خراپہ، (بہد: خراب)، (أست: ہہیہ).

سەحەر

ئێرو سەحەر من دیت گەلەک، ئەو سەرشرینا سەرمەلەک
خورشید ئانی* چاڤ رەش بەلەک، حوریا دباغئ جەننەتئ

حوری ل بەر قیزیئ رەشە، لی شەمس و بەدرا پێ گەشە
عالمە هەمی بون سەرخواشە، ژبەر عەتر و شەوقا جەبەتئ
ژبەر عەتر و شەوقا وی شەهئ، شەرمین دبوو رەنگ ژ مەهئ
ئێخستەمە بەر ئاھ و لەهئ، تیرا کفانی قودرەتئ

تیر وان ژ قەوسئ ئەسوودە، شەهزادەہ شیرین قەدە
سۆتینە وەک من دەھ سەدە، بناریئ فیراق و حەسرەتئ
حەسرەت نییە دل سوتنە، ئاگر لەناقە کەفتنە
ما خوشیەک ل حالئ منە، ژنالی و گرین و حیرقەتئ

ژنالی و دەرد و ئەلەمئ، من پراحتەت نینە یێک دەمئ
ئاھ و گرینە ژ غەمئ، خون جوجو ژ چاقئیت مەتئ
خون تئ ژ ناڤ جەرچین دکول، من سەدھزار داغین ل دل
لی کوشتیمە چاقین بکل، سۆرگول ل سەر خال و خەتئ

سۆرگول ل سەر خالانە وی، شەکر ل ناڤ لیقانە وی
رەیحان ل سەر سیقانە وی، عەرەر شەبھئ قامەتئ
قامەت ریحانا تا بەلاف، سۆتن ل من جەرگ و ہناڤ
ئێرو مەدی گرتی خوناف، زولفین ل دورا جەبەتئ(۱)

زولفین ل دور بەدرا مونیر، کلین سییاه لی کر عەبیر
زەندین سپی لی بدەستە شیر، وا کەفتیہ نیقفا موہجەتئ

وا کەفتیہ نیقفا سۆتیا، خوشی نەما مە بحوریا
مەمدوح دبئ سەلوا چیا، من دقئیت ژ چەندی ئوممەتئ.

.....

* د بە کو ئەف پەیف (خورشیدانی)، یان (خوی شەہدانی) بە.

شێخ مەمدوحئ ئەف پێزە بقی ئاوابی ژئ نقیسی یە:

(۱) ئێرو سەحەر گرتن خوناف، زولفین ل دورا جەبەتئ.

خورشید: روژ، تاف. خور. ہەتاف.

بەدر: ہەیفقا چارەدە روژ. مانگی چوارەدە.

جەبەت: دیم، رو.

شەھ: شاھ.

ئاھ و لەھ: ئاھ و ئیش. ئاھ و ئازار.

جەرچ: زەخم. برین.

داغ: کول و دەرد.

عەرەر: دارا عەرەرئ. بالا جوان وەکی دارا عەرەرئ.

خوناف: شەہنەم. ئاوەنگ. شەونم.

مونیر: تیروژدان. تیشک دانەوہ.

عەبیر: عەتر. گولاف.

باغئ جەننەتئ(*)

حوریا دباغئ جەننەتئ، سۆتم بناریئ فرقەتئ
لەعلئ وەرە دویری وەرە، نوپ و شەمالا دەولەتئ

پوحا مە بێتە ہادرە، بەدردئ فیراق و حەسرەتئ
بەدردئ فیراق و سۆتنئ، داد و مەدەد وەیلانئ

ہەتا کو روژا مرنئ، ناکەم ژ بیر یێک ساعەتئ
ناکم ژ بیر تە یێک دەمئ، سەدجار بسۆژم ژ غەمئ

سەدجار قەسم بخالی دھور، کەس ئەتلەسا سیما بنور
مەہی دامن وی بی دەست و دوور، دل کەفتە حالئ سەکرەتئ

سه‌دجار قه‌سه‌م بلی‌قی‌ن دسۆر، بوئی بادییایا ره‌خ لی سور
جانا مه‌هات بی و‌ه‌عد و دوور، دل که‌فته به‌حرا له‌ذ‌ه‌تی
دل که‌فته به‌حرا قول‌زه‌می، کاسه‌ک ژ ئافا زه‌مزه‌می
تلیه‌ک ته‌ ناده‌م به‌عالمی، سه‌دجار قه‌سه‌م بخال و خه‌تی (۱)
دل که‌فته باغی خه‌مریان، ره‌قس و سه‌ما و شاهیان
عه‌کسا بنه‌فشا دا چیان، سو‌بحان ژ شاهی قودره‌تی
سو‌بحان ژ شاهی ذول‌جه‌لال، ئه‌و سه‌رشرینا سه‌رشه‌پال
ئینا وجودی قی خه‌یال، گریا دگاها حی‌کمه‌تی
گریا دگاها دامه‌ ئه‌و، قه‌لبی مری پاکر ژ خه‌و
له‌علی وهره بگرین سه‌ما و هلگر شه‌مالا ده‌وله‌تی
هلگر شه‌مالا سوۆر و زهر، حوری پهری چهند دور‌گوه‌ر
گه‌رخو بگوه‌رن سه‌ر ب سه‌ر، ناده‌م ب هه‌میان یه‌ک خه‌تی
ناده‌م ب هه‌میان یه‌ک مویی، بر‌عوما ل دفنا جاری
سه‌رداری مه‌جنوون تویی، به‌ن و هه‌دارا مه‌ بته‌تی
به‌ن و هه‌دارا مه‌ بته‌هات، ده‌رکر ل مه‌ نیل و فورات
دیسا دق‌ی بکه‌م خه‌بات، دل که‌فته باغی جه‌ننه‌تی
دل که‌فته به‌حرا وان خه‌ما، خوشی مه‌ پشتی ته‌ نه‌ما
کا سو‌حبه‌ت و که‌یف و سه‌ما، سه‌دجار شوکر ژقی هی‌ممه‌تی
یه‌ک ژ ل عال بو مه‌ ده‌ات، غونچه‌ک ژ له‌علین سه‌رمیان
له‌علا ژ دور‌ره قه‌لبی جان، ژله‌علان وه‌ک می‌حنا ده‌وله‌تی
له‌علا ژ دور‌ره سه‌رمیان، حالین د هوره قه‌لبی جان
ئه‌خلاتی ژئ گرتی نشان، هه‌مد و سه‌نا ژقی نی‌عمه‌تی.

* ئه‌ف هه‌لبه‌ستا شیخ مه‌مدوحی بریفکانی د ئورژینالا دیوانا وی دا تونه‌بو، لی د داویا دیوانا

شیخ شه‌مه‌دینی قوتبی ئه‌خلاتی کو شیخ مه‌مدوحی ب ده‌ستخه‌تا خوه‌ نقیسی بو، ئه‌ف
هه‌لبه‌ستا خوه‌ژی د روپه‌له‌ک سه‌ریخوه‌ دا نقیسی بو.
لی وه‌کی کو خوه‌نده‌فان ژئ دکارن ژ ئورژینالی ببینن، ریژین قی هه‌لبه‌ستی ته‌ف له‌ه‌ف بون، مه‌ ب
ئاوایی لژور ریژ کرن.

شیخ مه‌مدوحی بریفکانی ئه‌ف ریژ ب ئاوایه‌کی دن ژئ نقیسی یه‌:
(۱) تلیه‌ک ته‌ ناده‌م به‌عالمی، سه‌دجار قه‌سه‌م بوئی جه‌به‌ته‌تی.

قه‌ره‌نگوک:

شه‌مال: روشنایی. پوناھی.
هادره: لاوازه.
قه‌سه‌م: سوند. سویند. سیند.
دهور: هوره. ورد.
سیما: سه‌ر و چاف. دهم و چاو. دهم و رو.
سه‌کره‌ت: سه‌که‌راتا لبه‌ر مرئی.
تل: په‌نجه.
خه‌مریان: سه‌رخوشان. مه‌ستان.
بنه‌فش: کولیکه‌که. وه‌نه‌وشه.
برعوم: خزیمما بیتقلان. لوته‌وانه.
هه‌دار: سوکنایی. سه‌بر. هه‌دان.
نشان: نیشان. نیشانه.

پهريشان (*)

دترسم ئەز ژ وی حالی، ژ خيـران ئەزم يـی خالی
 گوناهان هولهکر تالی، خودی برهماخو مه بشوتن
 خودی برهمی بکه دگهل من، تو لوتفا خو بده سهر من^(۱)
 ژحزورا نهکه دهر من، فهقیرم من عهفو تقيتن
 فهقیرم ئەز گهلهک ژارم شهف و روژا ب زيمارم
 خسارته بو ههمو کارم، نهشيم ههميا بدم گوتن
 ههوار لمن ئەز چ دل ژانم، ژگوناها ئەز پهريشانم^(۲)
 هزار جارا پهشيمانم، لهوا ئەخلاتی پر گوتن^(۳)
 هلو مهمدوح بکه توبی، وهره سهر جادا و دهربی
 دگهل نهفسي بکه ههربی، ههتا رحما خودی بيتن.^(۴)

* بيست و يهک (۲۱) سال پشتی کوچا داوی یا شیخ مهمدوحی بریفکاني، دوستهکی وی هات
 مالا کوری وی عهدنان و گوت: هین رحمهتی شیخ مهمدوح ساخ بو، ئەف کتیب ب ئەمانهت
 دابو من. ههچهنده پر درنگهژی لی دفی ئەز ئەمانهتی وی فهگهرینم. لسهر بهرگی وی کتیبی
 ئەف ههلبهستا بناقی پهريشان مه ناف کرى بدهست خهتا شیخ مهمدوحی بخوه هاتبو
 نقيسين.

شیخ مهمدوحی بریفکاني ئەف ریژین ههلبهستی ب ئاوايین دن ژى نقيسى نه:
 (۱) خودی برهمی بکه دگهل من، تو لوتفا خو پرېژ سهر من.
 (۲) ههواره ئەز چ دل ژانم، ژگوناها ئەز پهريشانم.
 (۳) هزارجارا پهشيمانم، لهوا هنده مه پر گوتن
 (۴) بشو دهستا ژ فی کهربی، ههتا رحما خودی بيتن.

جارنا (*)

گه نهشيم رابم ژ عهردی
 ههروهکی قورسی گران
 گهه بچولا دکهفم
 جارنا به خورایی سلم
 گهه وهکی بايی سپیانی
 ل سهران دفهتلم.

دونیا (*)

دونیا جهی دهرد و خهमा
 ساخی چ خوشی تی نهما
 مرنی تولهزکه خوش وهره
 ژى دهرکتهن بومه فهره.

کهفی (*)

جانى بسهری زولفا، گریدانه کهفی
 کووفی خارکر، تو بنییر
 وهی لهمنی، دورگوهارا من.

سیما (*)

سیما دهلال
شوځ و شه پال
وهک شکلی دال
من دیت ل مال
ههروهک غه زال

خوهزی (*)

خوهزی شخپرا خودی را
ئهو شپخې، دل مقپرا
بربامه، نه ز ژ خورا
بلا ژه هر بدا من
ئهو شپخې، وهکی میرا
سولتانی شپخ و پیرا

.....
ئیمداد بوی، گهها من
.....
.....

خوهزی من دیتبا جارهک
ژپر دارا بهری دیس

.....
* ئەف ههلبهست د ئورژینالا دیوانا شیخ مهمدوح بریفکانی دا تونهبون، من ژ دهقی کهبانی ماللا
رهحمهتی بهیستییه.

زاهد بریفکانی